

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	8
I. INLEIDING	9
II. EVALUATIE ERFGOEDCONVENANT IEPER	11
1. Een blik op het verleden	
1. Convenant 2004	
2. Convenant 2005-2008	
2. Lessen voor de toekomst	
1. Zwaktes vermijden	
2. Investeren in sterktes.....	
3. Vaststellingen	
III. CO₇ EN ERFGOEDCEL IEPER: SAMENWERKEN ROND ERFGOED	12
1. Cultuur Zuidelijke Westhoek.....	
2. CO ₇	
3. Erfgoedcel Ieper	
4. Vaststellingen	
IV. OMGEVINGSANALYSE: DE CO₇ -REGIO ONTRAFELD.....	13
1. Demografie	
2. Geografie, natuur en landschap	
3. Ruimtelijke structuurplanning	
4. Sociaal-economische situatie en het toerisme	
1. Sociaal-economische situatie	
2. Het toerisme	
5. Onderwijs en jeugd	
6. Welzijn en senioren	
7. Gemeentelijke bestuurskracht	
8. Verenigingen	
9. Diversiteit	
10. Aangrenzende regio's.....	
1. Noord-Frankrijk	
2. Henegouwen.....	
3. De overige Westhoek	
4. Kortrijk en Roeselare	
11. Cultuur	
1. De krachtlijnen van het lokale cultuurbeleid	
2. Infrastructuur en logistiek.....	
3. Het culturele aanbod in de regio.....	
4. Podiumkunsten	
5. Bibliotheken	
6. Literatuur	
7. Beeldende kunst	
8. Vorming.....	
9. Evenementen, stoeten, festivals.....	

- 10. Amateurkunsten.....
- 12. Vaststellingen: enkele kenmerken van de regio.....

V. SAMENWERKING IN DE CO₇ -REGIO: EEN (HISTORISCH) OVERZICHT 16

- 1. Het ontstaan van de streeksamenwerking.....
- 2. Coördinatie vanuit Esenkasteel.....
 - 1. Cultuuroverleg Westhoek en de streekwerking voor cultuur.....
 - 2. Toerisme.....
 - 3. Netwerk Oorlog en Vrede in de Westhoek.....
 - 4. Westhoek Streekmuseum.....
 - 5. Regionale Landschappen.....
- 3. Vaststellingen: de voordelen van streeksamenwerking.....

VI. HET ERFGOEDVELD: EEN EERSTE VERKENNING 17

- 1. Erfgoedactoren.....
 - 1. De professionele sector.....
 - 1. Archieven en documentatiecentra.....
 - 2. Musea.....
 - 3. Bezoekerscentra.....
 - 4. Archeologie.....
 - 5. Organisaties die werken rond monumenten en landschappen.....
 - 2. De niet-professionele sector.....
 - 1. Archieven en documentaire collecties.....
 - 2. Permanente en privé-presentaties.....
 - 3. Heemkringen.....
 - 4. Historische verenigingen.....
 - 5. Regionale Beeldbank Westhoek Verbeeldt.....
 - 6. Verenigingen die werken rond de Eerste Wereldoorlog.....
 - 7. Verenigingen die werken rond immaterieel erfgoed.....
 - 8. Gidsen.....
 - 9. Tijdschriften.....
 - 10. Archeologische verenigingen.....
 - 11. Verenigingen die werken rond monumenten en landschappen.....
 - 3. Vaststellingen.....
- 2. Zwerfgoed.....

VII. HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID IN DE CO₇ –REGIO..... 19

- 1. Het lokaal cultureel-erfgoedbeleid.....
 - 1. Het lokaal cultuurbeleid.....
 - 2. Terugblik op het lokaal cultureel-erfgoedbeleid 2003-2007.....
 - 1. Heuvelland.....
 - 2. Ieper.....
 - 1. Cultuurbeleid.....
 - 2. Erfgoedcel Ieper.....
 - 3. Stedelijke Musea Ieper.....
 - 4. Stadsarchief Ieper.....
 - 5. Dienst Milieueducatie en Landschapszorg.....
 - 3. Langemark-Poelkapelle.....
 - 4. Mesen.....
 - 5. Poperinge.....

6. Vleteren	
7. Zonnebeke	
8. Vaststellingen.....	
3. Het lokaal cultureel-erfgoedbeleid 2008-2013.....	
1. Heuvelland	
2. Ieper	
3. Langemark-Poelkapelle	
4. Meseu	
5. Poperinge.....	
6. Vleteren	
7. Zonnebeke	
8. Vaststellingen.....	
4. Het lokaal ondersteuningsbeleid voor cultureel erfgoed	
1. Ondersteuning van collectiebeherende instellingen	
1. Archieven	
2. Musea	
a) Musea rond oorlogen in de twintigste eeuw	
b) Ambachtelijke musea.....	
c) Geschiedenis en Schone kunsten.....	
d) Enkele vaststellingen	
2. Ondersteuning van particuliere cultureel-erfgoedorganisaties	
1. Subsidies.....	
2. Logistieke ondersteuning	
3. Samenwerkingsovereenkomsten.....	
3. Projecten en andere ontsluitingsactiviteiten	
4. Personeelsinzet	
5. De zoektocht naar subsidies.....	
2. Het cultureel-erfgoedbeleid van CO ₇	
1. Open Monumentendag	
2. Erfgoeddag	
3. Regionale Beeldbank Westhoek Verbeeldt.....	
4. Intergemeentelijke archeologische dienst Archeo ₇	
5. Het ondersteuningsbeleid van CO ₇	
3. Het provinciaal ondersteuningsbeleid	
1. Cultureel erfgoed	
1. Musea	
2. Depotwerking	
3. Cultuurtoeristische projecten	
4. Subsidierglementen erfgoed.....	
5. Monumentenwacht Vlaanderen vzw.....	
6. Publicaties en manifestaties	
7. Archief.....	
8. Beeldbank	
9. Andere ondersteuning.....	
2. Gebiedsgerichte werking Westhoek	
1. Gebiedsgerichte werking	
2. Gebiedsgerichte werking en erfgoed	
3. Zorg: behoud en beheer	
4. Ontsluiting	
5. Projecten	
3. Provinciale subsidies voor de CO ₇ –regio	
4. Het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid	

1. Een nieuw Cultureel-erfgoeddecreet	
2. Cultureel-erfgoedconvenants in het nieuwe decreet	
3. Vlaamse subsidies voor de regio	
4. Vlaamse spelers op het erfgoedveld	
5. Vaststellingen	

VIII. SWOT-ANALYSE 23

1. SWOT	
1. Basisfuncties.....	
2. Regio(nale thema's).....	
3. ORganisatie en beleid	
2. Conclusies	
1. Basisfuncties.....	
2. Regio(nale thema's).....	
3. Organisatie en beleid.....	

IX. CULTUREEL ERFGOED IN/UIT DE MARGE: DE VISIE VAN CO₇ OP HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID..... 29

X. DOELSTELLINGEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID VAN CO₇..... 33

1. De grenzen van het cultureel-erfgoedveld zijn in kaart gebracht en worden verlegd	
1. CO ₇ brengt, samen met de provincie West-Vlaanderen, de cultureel-erfgoedcollecties in de regio in kaart, net als de wijze waarop ze geïnventariseerd zijn, en koppelt hieraan de nodige initiatieven.	
2. CO ₇ brengt, samen met de provincie West-Vlaanderen, de materiële toestand van het aanwezige cultureel erfgoed in de regio in kaart en koppelt hieraan de nodige initiatieven.	
3. CO ₇ spoort particuliere beeldcollecties op en bewaart en ontsluit die via Westhoek Verbeeldt.....	
4. CO ₇ biedt via een portaal een lopend overzicht van het beschikbare bronnenmateriaal en een stand van zaken van het historisch onderzoek in de regio.....	
5. CO ₇ brengt het bestaande publieksaanbod van erfgoedinitiatieven in kaart en stimuleert de afstemming van dit aanbod.....	
6. CO ₇ brengt de expertise die in de regio aanwezig is in kaart en neemt initiatieven om ontbrekende expertise te ontwikkelen.	
2. De zorg voor cultureel erfgoed is uit de marge gehaald	
1. CO ₇ stimuleert erfgoedbeheerders om cultureel erfgoed op een uniforme en kwaliteitsvolle manier te (laten) inventariseren.	
2. CO ₇ ondersteunt de opmaak van een calamiteitenplan voor collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties in de regio.	
3. CO ₇ stimuleert collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties in de regio om hun kwaliteitslabel te halen.	
4. CO ₇ helpt vrijwilligers en particuliere organisaties om de zorg voor het cultureel erfgoed in de regio op een kwaliteitsvolle manier op zich te nemen.	
5. CO ₇ stimuleert en ondersteunt de digitalisering van cultureel erfgoed en geeft daarbij prioriteit aan collecties van regionaal belang.....	
6. CO ₇ stimuleert historisch onderzoek dat nieuw licht werpt op minder bekende facetten van het verleden van de regio en haar gemeenten.....	
3. Cultureel-erfgoedactoren werken grensoverschrijdend en vormen nieuwe cultureel-erfgoedgemeenschappen.....	

1. CO₇ onderzoekt, samen met de provincie West-Vlaanderen, grensoverschrijdende samenwerkingsmogelijkheden, zowel met de Noordelijke Westhoek als met Noord-Frankrijk.
 2. CO₇ overlegt en werkt samen met actoren in de marge van de erfgoedsector.
 3. CO₇ biedt beloftevolle lokale initiatieven kansen om uit te groeien tot intergemeentelijke samenwerkingsprojecten.
 4. CO₇ stimuleert intergemeentelijk overleg binnen de diverse deelsectoren van het cultureel-erfgoedveld.
 5. CO₇ stimuleert overleg en samenwerking tussen de professionele en niet-professionele cultureel-erfgoedactoren.
 6. CO₇ helpt mee aan de verspreiding naar een ruim publiek van historisch onderzoek over de regio en haar gemeenten.
4. De banden tussen mensen en hun cultureel erfgoed zijn aangehaald.
1. CO₇ zorgt dankzij creatieve en efficiënte communicatie voor een gerichte promotie van het cultureel erfgoed en de bredere bekendmaking van de werking van de lokale cultureel-erfgoedactoren en –gemeenschappen.
 2. CO₇ ondersteunt de ontwikkeling van vernieuwende instrumenten en methodieken om cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk te maken.
 3. CO₇ ontwikkelt samen met erfgoedactoren in de regio een gerichte doelgroepenwerking en schenkt daarbij prioritair aandacht aan jongeren.
 4. CO₇ brengt wijk- dorps- en gemeentebewoners samen en laat hen kennismaken met elkaar en hun cultureel erfgoed.
 5. CO₇ stimuleert cultureel-erfgoedactoren om initiatieven te nemen rond interculturaliteit en migratie door de eeuwen heen.
 6. CO₇ haalt de natuurlijke band tussen cultureel en onroerend erfgoed aan, vooral door samenwerkingsprojecten met Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels en Archeo₇
5. Cultureel erfgoed in de marge wordt centraal geplaatst
1. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond leven en werken aan de grens.
 2. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond het agrarisch erfgoed.
 3. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond zwerfgoed.
 4. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond immaterieel erfgoed en volkscultuur.
 5. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond kleine historische elementen
 6. CO₇ initieert en coördineert het project '1913' over het leven in de regio vlak vóór de Eerste Wereldoorlog.
6. De Cultureel-erfgoedcel is een knooppunt voor advies, overleg en ondersteuning met betrekking tot cultureel erfgoed in de regio
1. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als aanspreekpunt voor cultureel erfgoed in de regio. Ze verstrekt eerstelijnsadvies en verwijst door.
 2. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als coördinator bij de ondersteuning van de uniforme inventarisatie, het kwaliteitsvolle beheer en de duurzame bewaring van cultureel erfgoed in de regio, alsook van nieuw historisch onderzoek naar, en de ontsluiting van het verleden van de regio.
 3. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als initiatiefnemer en coördinator van cultureel-erfgoedgemeenschappen: overlegstructuren, netwerken en samenwerkingsverbanden in en vanuit de regio die bijdragen tot een betere kennis, zorg en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de regio.

4. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als ‘expertisemakelaar’ en zorgt ervoor dat lokaal en elders opgebouwde expertise binnen en buiten de regio verspreid, toegepast en ingezet wordt.
5. De Cultureel-erfgoedcel onderzoekt de mogelijkheden tot het ontwikkelen van een cultureel-erfgoedforum voor de Zuidelijke Westhoek.
6. De Cultureel-erfgoedcel ontwikkelt zich tot een toegankelijke, creatieve, efficiënte en competente dienst die zorgt voor de voorbereiding en uitvoering van het cultureel-erfgoedbeleid van CO₇.

XI. BEOOGDE EFFECTEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDEBELEID VAN CO₇ 57

1. Algemeen.....
2. Beoogde effecten per strategische doelstelling.....

XII. PLANNING EN MIDDELEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDECONVENANT VAN CO₇ 59

1. Meerjarenplanning 2009-2014.....
2. Meerjarenbegroting 2009-2014
 1. Inkomsten
 1. Middelen van de Vlaamse Gemeenschap.....
 2. Financiële inbreng door CO₇.....
 3. Logistieke inbreng.....
 1. CO₇.....
 2. De zeven gemeenten.....
 4. Inkomsten uit de eigen werking.....
 5. Enveloppen van de Vlaamse Gemeenschap.....
 2. Uitgaven.....
 1. Cultureel-erfgoedcel.....
 1. Personeel.....
 2. Lonen van ondersteunende ambtenaren.....
 3. Huisvesting.....
 4. Overhead.....
 5. Werkingskosten/Honoraria.....
 2. Ondersteuningsbeleid.....
 1. Enveloppen van de Vlaamse Gemeenschap.....
 - a) voor lokale of regionale publicaties over volkscultuur.....
 - b) voor lokaal erkende musea.....
 2. Logistieke ondersteuning.....
 3. Financiële ondersteuning.....
3. Begroting 2009.....

XIII. PLAATS EN ORGANISATIE VAN DE CULTUREEL-ERFGOEDECEL VAN CO₇ 60

1. De structuur en werking van CO₇
 1. De oprichting.....
 2. De beslissingsorganen en –procedures
 1. Raad van Bestuur.....
 2. Dagelijks bestuur.....
 3. De werking van CO₇.
 1. Missie.....
 2. Doelstellingen.....

3. Uitvoering.....	
1. Voorbereidend Comité	
2. Personeel	
4. Situering en aansturing van de Cultureel-erfgoedcel binnen CO ₇	
5. De adviserende organen m.b.t. cultureel-erfgoedbeleid	
1. Stuurgroep Cultureel-erfgoedconvenant.....	
2. Cultureel-erfgoedplatform	
3. Het Cultuurforum.....	
4. Werk- en projectgroepen	
5. Beoordelingscommissie Cultureel-erfgoedreglementen CO ₇	
2. Personeelsinvulling en aansturing van de Cultureel-erfgoedcel	
1. Evaluatie van het huidige erfgoedpersoneel	
1. Erfgoedcel Ieper 2004-2008	
2. Regionale Beeldbank Westhoek Verbeeldt 2005-2008	
2. Personeelsinvulling van de Cultureel-erfgoedcel CO ₇	
1. Taakverdeling	
2. Aanwerving en statuut	
3. Organigram	
3. Situering in het regionale erfgoedveld.....	
4. Huisvesting en logistieke ondersteuning	

XIV. HET PROCES VAN BELEIDSPLANNING 66

1. Opmaak van het Regionaal Cultuurbeleidsplan Zuidelijke Westhoek 2008-2013 van CO ₇	
2. Opmaak van de intentienota voor het cultureel-erfgoedconvenant van CO ₇	
1. Regiegroep Cultureel-erfgoedconvenant CO ₇	
2. Schriftelijke bevraging erfgoedactoren in de regio	
3. Stakeholdersvergaderingen.....	
4. Stuurgroep Aanvraag Cultureel-erfgoedconvenant CO ₇	
5. De Raad van Bestuur van CO ₇	
6. Het Voorbereidend Comité van CO ₇ en het lokaal cultuurbeleid	
7. Overleg met de provincie West-Vlaanderen.....	
8. Overleg met erfgoedcellen.....	
9. Afstemming met andere beleidsplannen	
3. Opmaak van het Cultureel-erfgoedbeleidsplan van 2009-2014 van CO ₇	

XV. OVERZICHT BIJLAGEN..... 72

VOORWOORD

In 1976 besliste de overheid tot de fusies van gemeenten omdat het administratieve en financiële draagvlak van de kleine gemeenten geen antwoord meer kon bieden op de steeds groter wordende uitdagingen waartegenover de besturen zich gesteld zagen.

Dit was een gedwongen schaalvergroting.

Nu zijn wij ruim 30 jaar later.

In de voorbije decennia bleek de schaalvergroting op vele gebieden lang niet groot genoeg.

Gemeenten zochten zelf naar samenwerkingsverbanden.

Zo ontstond het IVVO, het RLWH, allerlei intercommunales, het overleg met de 18 westhoekgemeenten, ARRO Ieper en straks de nieuwe brandweertzones. Om maar enkele voorbeelden te geven.

Ook op cultureel gebied veranderde in korte tijd heel wat. De gemeenten kregen de kans cultuurcoördinatoren (al dan niet voltijds) aan te stellen.

Op elke gemeente zijn verschillende diensten actief in de sector 'cultuur': de bib, archief, musea, cultuurcentrum, erfgoed. De gemeenschappelijke rode draad en de noodzakelijke cohesie onder deze diensten is – door allerlei oorzaken - niet altijd even duidelijk.

Daarom was een coördinatie geen luxe, maar een dringende noodzaak.

Deze coördinatoren – gevolgd door hun schepenen voor cultuur - vonden elkaar in een gemeentegrenzen overschrijdend initiatief. Het verlangen én de vaste wil om samen te werken kreeg snel tastbaar resultaat in de organisatie van Open Monumentendag 2003 gevolgd door de Week van de Amateurkunsten te Nieuwkerke in 2004.

In 2005 werd Heuvelland Verbeeldt omgevormd tot de Regionale Beeldbank. Eind 2005 startte de projectvereniging en vanaf dan werd de intergemeentelijke samenwerking aangeduid als "cultuuroverleg zeven" kortweg CO₇.

CO₇ sloot een convenant af met de Vlaamse overheid rond archeologie en de Ieperse Erfgoedcel werkte nauw samen met de vele actoren uit de regio waardoor een automatisch verlangen ontstond om cultureel-erfgoedbeleid op regionaal niveau te brengen.

Deze intentienota is de eerste stap in de onderhandelingen met de Vlaamse overheid die moeten leiden tot een cultureel-erfgoedconvenant voor de regio.

Dit grondig voorbereide document bevat de intenties waarmee CO₇ haar erfgoed wil valoriseren.

Frans Lignel
Voorzitter CO₇

I. INLEIDING

Deze nota werd gemaakt in opdracht van de projectvereniging CO₇, met steun van de stad Ieper, en bevat de **intenties** die CO₇ heeft met het afsluiten van een cultureel-erfgoedconvenant met de Vlaamse Gemeenschap (zie bijlage A). Al bij het opmaken van het Regionaal Cultuurbeleidsplan Zuidelijke Westhoek 2008-2013 van CO₇ zelf, in het voorjaar van 2007, gingen de partners in de projectvereniging ervan uit dat een logische stap het sluiten van een cultureel-erfgoedconvenant voor de hele regio zou zijn.

De aanzet hiertoe werd eerder al gegeven door **Erfgoedcel Ieper**, een stadsdienst die zorgt voor de uitvoering van het erfgoedconvenant dat de stad Ieper eind 2004 afsloot met de Vlaamse Gemeenschap. In dit convenant verbond Ieper er zich toe om in de beleidsperiode 2005-2008 "samenwerkingsprojecten te gaan realiseren met gemeenten uit de regio Zuidelijke Westhoek als onderzoek naar de mogelijkheden om als intergemeentelijk samenwerkingsverband een erfgoedconvenant te sluiten".

De resultaten van de werking van Erfgoedcel Ieper, de samenwerking die al rond erfgoed was ontstaan binnen CO₇, de alomtegenwoordigheid van erfgoed in de regio en de **kansen en uitdagingen** die voor dit beleidsdomein weggelegd zijn, ondersteunden deze ambitie. Zodra het beleidsplan van CO₇ er was, is dan ook de intentienota voor een cultureel-erfgoedconvenant in de steigers gezet. Dit document is het resultaat.

De nota is opgebouwd rond de **bekende elementen van een beleidsplan**: een omgevingsanalyse (hoofdstuk IV), een erfgoedveldanalyse (VI), de swot (VIII), de visie (IX), de strategische en operationele doelstellingen (X) en de beoogde effecten (XI), planning, mensen en middelen (XII) en de plaats en organisatie van de Cultureel-erfgoedcel (XIII). Daarnaast ligt de nadruk sterk op samenwerking, binnen CO₇ (III) en met andere actoren en op andere niveaus (V), en beschrijven we de bestaande dynamiek op en afstemming van de diverse niveaus (VII). Samenwerking is een van de sterktes in de regio, waar kleinschaligheid en de dunbevolktheid nopen tot de bundeling van krachten, kennis en middelen. Die samenwerking heeft al vruchten opgeleverd en vormt de basis voor het beoogde convenant.

Hoewel een eventueel regioconvenant doorgroeit vanuit Erfgoedcel Ieper (hoofdstuk I), is **de situatie in de regio zeer verschillend** van die in één stad. Dat bleek bij het in kaart brengen van het erfgoedveld in de regio. Uiteraard zijn er overeenkomsten en er is zoveel mogelijk getracht het erfgoedveld vanuit een regionale optiek te groeperen en te evalueren. De actoren, sectoren en het beleid zijn echter verschillend per gemeente. In de ene gemeente zijn de actoren al beter gekend dan in de andere, sommige sectoren profileren zich in de ene gemeente prominenter dan in de andere, de manier waarop gemeenten inspelen op actoren en sectoren en eigen activiteiten ontwikkelen verschilt. **Dat hangt samen met hun grootte en het personeel** dat zij voor erfgoed kunnen inzetten. De inventarisatie en screening van actoren en sectoren konden daarom in sommige gevallen diepgaander gebeuren dan in andere. Basisgegevens over alle actoren zijn als bijlage (I) opgenomen; de algemene tendensen en analyse, vanuit regionale optiek, staan in hoofdstuk VI. Uiteraard ligt hier nog een taak voor de toekomst om dit erfgoedveld diepgaander te leren kennen.

Een belangrijk element van deze intentienota is de beschrijving van de bestaande erfgoeddynamiek in de gemeenten, de streek, de provincie en Vlaanderen (VII). Een eventueel cultureel-erfgoedconvenant bouwt voort op een **dynamiek** die al **van onderaf** gegroeid is, op de inspanningen die gemeenten en actoren nu al leveren om op een kwalitatief hoogstaande en creatieve manier met het erfgoed om te gaan. Dat gemeenten daarbij regelmatig tegen hun eigen 'grenzen' aanbotsen, omdat ze te weinig mensen en middelen hebben en projectsubsidies lang niet altijd beschikbaar zijn – ook al omdat hun

schaal te klein is – is een reden te meer om de krachten te bundelen. In datzelfde hoofdstuk VII is een eerste oefening gemaakt om het **ondersteuningsbeleid** in kaart te brengen. Omdat de meeste gemeenten geen specifiek erfgoedbeleid hebben – dat beleid is een onderdeel van het algemene cultuurbeleid en/of van ruimtelijke ordening – was deze oefening lastig, maar zeer inspirerend. Hiermee is de basis gelegd om in de toekomst het gemeentelijk en regionaal erfgoedbeleid beter op elkaar af te stemmen, een aanzet daartoe vindt u in hoofdstuk XII. Eenzelfde overzicht is in hoofdstuk VII gemaakt voor het provinciaal erfgoedbeleid en de provinciale ondersteuning. Ten slotte zijn daar ook de Vlaamse inspanningen voor de regio vermeld.

Het hart van deze intentienota zijn de visie en de doelstellingen (hoofdstuk IX en X). Na intense gesprekken met tal van betrokkenen, de Stuurgroep, het Voorbereidend Comité en de Raad van Bestuur (zie hierover hoofdstuk XIV) is een **kader** geformuleerd, waarbinnen het cultureel-erfgoedbeleid in de CO₇-regio de komende jaren vorm kan krijgen. Het is een flexibel kader, dat in de loop van de beleidsperiode uiteraard nog verder doorgedacht en doorgesproken zal worden, een **denkrichting** die het mogelijk maakt samenhang te creëren, ambities te kanaliseren en inspiratie aan te reiken. De doelstellingen geven de marsrichting van het convenant aan en zullen in het definitieve beleidsplan verfijnd worden.

Met het uitspreken van de intentie om een cultureel-erfgoedconvenant af te sluiten engageren de partners in CO₇ zich om gezamenlijk de schouders te zetten onder een ambitieus project. Zij durven dat te doen, omdat ze ervaren hebben dat samenwerking loont, omdat ze van mening zijn dat het cultureel erfgoed in de regio nog meer impulsen verdient en vooral omdat ze daarmee willen bijdragen aan meer samenhang: tussen heden, verleden en toekomst, tussen individuen en gemeenschappen, tussen deze regio en haar omgeving.

De auteurs hechten eraan al degenen die aan deze intentienota hebben meegewerkt, van harte te danken: vrijwilligers van erfgoedverenigingen, professionelen uit de culturele (erfgoed)sector, politici, ... voor hun inbreng, bruikleengevers voor hun beeldmateriaal. Het zijn er te veel om hier op te noemen. Maar wanneer we ons, in functie van de opmaak van het Cultureel-erfgoedbeleidsplan 2009-2014 van CO₇, opnieuw met dit document in het erfgoedveld wagen, hopen we dit alsnog persoonlijk te kunnen doen.

Eva Wuyts – Erfgoedcel Ieper
Margaretha Van Huele – Erfgoedcel Ieper
Stef Decrock – Cultuurbeleidscoördinator Heuvelland
Iris Steen - Zelfstandig consulent
Patrick De Rynck - Zelfstandig consulent

II. EVALUATIE ERFGOEDCONVENANT IEPER

“De werking van de erfgoedcel Ieper is kwaliteitsvol en voldoet ten volle aan de bepalingen van het erfgoedconvenant. De tijdens de beleidsperiode geformuleerde aandachtspunten werden systematisch weggewerkt. Er zijn concrete acties ondernomen om tegemoet te komen aan de doelstellingen voor Vlaanderen, onder meer op het vlak van expertise-uitwisseling en het onderzoeken en ontwikkelen van diverse mogelijkheden tot intergemeentelijke of regionale samenwerking. De verschillende projecten die werden opgestart hebben positieve stimulansen gegeven aan de stedelijke erfgoedwerking. Op het vlak van vrijwilligerswerking en gemeenschapsvorming, digitalisering en ondersteuning van de lokale erfgoedsector werd een voorbeeldwerking uitgebouwd. De ontwikkelde dynamiek werd bestendig. Het stadsbestuur gaf blijk van een doorgedreven engagement om de werking van de erfgoedcel te optimaliseren.”

(Conclusie uit de brief van het Agentschap Kunsten en Erfgoed dd. 31 juli 2007, n.a.v. de eindevaluatie van het erfgoedconvenant 2005-2008 met de stad Ieper)

1. EEN BLIK OP HET VERLEDEN

2. LESSEN VOOR DE TOEKOMST

3. VASTSTELLINGEN

Erfgoedcel Ieper is na vier jaar **een begrip** geworden dat door een breed publiek wordt geassocieerd met kwaliteit, creativiteit, vernieuwing, dynamiek, laagdrempeligheid en klantgerichtheid. Die waarden wil CO₇ hoog houden binnen haar eigen cultureel-erfgoedconvenant. De dynamiek die binnen Ieper opgestart is, wil ze **uitbreiden** naar de hele regio.

III. CO₇ EN ERFGOEDCEL IEPER: SAMENWERKEN ROND ERFGOED

De ontwikkeling van Erfgoedcel Ieper en de opstart van CO₇ verliepen nagenoeg gelijktijdig. Een terugblik op de korte voorgeschiedenis van beide organisaties leert dat ze elkaar de afgelopen jaren positief hebben beïnvloed. Met erfgoed als rode draad hebben ze ook elk op hun manier de samenwerking in de regio versterkt – een dynamiek die CO₇ hoopt te bestendigen met een regionaal cultureel-erfgoedconvenant.

1. CULTUUR ZUIDELIJKE WESTHOEK

2. CO₇

3. ERFGOEDCEL IEPER

4. VASTSTELLINGEN

CO₇ ontwikkelde enkele cultureel-erfgoedinitiatieven met steun van Erfgoedcel Ieper die, gestimuleerd door de intergemeentelijke samenwerking binnen de projectvereniging, haar werking naar de hele regio uitbreidde. Zowel CO₇ als de stad Ieper heeft aanzienlijke inspanningen geleverd (tijd, personeel en middelen) om van het intergemeentelijke erfgoedverhaal een succesverhaal te maken. De projectvereniging hoopt nu het vervolg van dat verhaal te kunnen schrijven met behulp van een cultureel-erfgoedconvenant voor de Zuidelijke Westhoek.

IV. OMGEVINGSANALYSE: DE CO₇-REGIO ONTRAFELD

“De bewoners van dit land hechten aan hun eeuwenoude orde. Tussen de middag is het in de velden en de gehuchten doodstil: iedereen zit aan de warme maaltijd. 's Avonds hebben de dorpen zich al vroeg teruggetrokken in zichzelf: de rolluiken zijn potdicht, geen flonkertje licht komt naar buiten en zonder die paar straatlantaarns zou het landschap in een diepe duisternis zijn gehuld.”

(Geert Mak over de Westhoek, *In Europa*, p. 133-134)

1. DEMOGRAFIE

2. GEOGRAFIE, NATUUR EN LANDSCHAP

3. RUIMTELIJKE STRUCTUURPLANNING

4. SOCIAAL-ECONOMISCHE SITUATIE EN TOERISME

5. ONDERWIJS EN JEUGD

6. WELZIJN EN SENIOREN

7. GEMEENTELIJKE BESTUURSKRACHT

8. VERENIGINGEN

9. DIVERSITEIT

10. AANGRENZENDE REGIO'S

11. CULTUUR

12. VASTSTELLINGEN: ENKELE KENMERKEN VAN DE REGIO

Algemeen

- *de geringe bevolkingsdichtheid en het relatief geringe bevolkingsaantal in een behoorlijk uitgestrekt gebied*
- *de perifere ligging ten opzichte van het nationale en (West-)Vlaamse centrum*
- *de ligging aan de grens met Noord-Frankrijk*
- *de kleinschaligheid*
- *het rurale karakter is gezichtsbepalend*
- *het aaneengesloten en niet-versnipperde open ruimtegebied*
- *een vrij 'homogene' bevolking met vooral Europese, met name Frans getinte, inwijking*
- *culturele infrastructuur gedecentraliseerd aanwezig*
- *een geschiedenis die een afwisseling vertoont van momenten waarop deze grensstreek 'in het centrum' lag, en andere waarop ze zich 'in de marge' bevond*

Sterktes

- De aanwezigheid van traditionele, historisch 'leesbare' landschappen (d.i. niet gewijzigd sinds de Industriële Revolutie) is een troef, net als de open ruimte.
- Er zijn sterke erfgoedtroeven, met name ook op het vlak van het toenemende toerisme van Belgen en buitenlanders. De troeven zijn o.m. de **Eerste Wereldoorlog**, een thema dat door tal van erfgoedzorgers wordt behartigd, en het landschap.
- Er is op diverse domeinen al sprake van **intergemeentelijke samenwerking** (jeugd, welzijn, cultuur).
- Een rijk en heterogeen **verenigingsleven**, steunend op vrijwilligers en de lokale gemeenschap. Het is de motor van het sociaal-culturele leven en beleid en is voor de zeven gemeenten bovendien een gemeenschappelijk kenmerk, elk op hun schaal.
- Er zijn aanzetten voor een **diversiteitsbeleid** vanuit de vredesgedachte.
- Er zijn enkele opmerkelijke **culturele evenementen** die de kleine schaal van de streek overstijgen: Folk Dranouter, Watou, het Gregoriaans Festival...
- De rijkdom aan **stoeten en processies** is opvallend.

Zwaktes

- De **mobiliteit** van bepaalde groepen mensen in een relatief uitgestrekte en landelijke omgeving (jongeren, bejaarden, kansengroepen).
- De **kleinschaligheid**, met name van veel woonkernen, legt grenzen op aan wat mogelijk is.
- De **perifere ligging** is op een aantal vlakken nadelig. Zo bevindt er zich op het grondgebied geen hogeschool (laat staan een universitaire campus).
- Relatief lage gemeentelijke inkomsten (en uitgaven); **geringe armslag** van gemeenten, ook wat personeel betreft.
- Er is **weinig overleg** of samenwerking tussen verenigingen (sectoraal, intergemeentelijk) en het ledenbestand veroudert.
- De culturele contacten met Noord-Frankrijk zijn vooral individueel en **incidenteel**, op enkele provinciale/Europese uitzonderingen na.
- De diverse samenwerkingsverbanden (provinciaal, toeristisch, landschappelijk...) hanteren andere **gebiedsgrenzen**.
- Voor grotere culturele manifestaties zijn de bewoners **aangewezen** op Roeselare, Kortrijk, Brugge, Oostende...
- Er zijn maar **weinig professionele aanbieders** of organisatoren van kunst en cultuur in de regio.
- **Vorming** (zowel voor jeugd als volwassenen) bereikt slechts een smalle (sociale) groep en het geringe aanbod is versnipperd.

Kansen

- De kleinschaligheid en niet-anonimiteit biedt kansen op het vlak van het **gemeenschapsvormende facet** van erfgoedzorg.
- De **ruimtelijke ordening** (provinciaal) biedt kansen om ruimtelijke planning en erfgoedzorg op elkaar af te stemmen.
- Er is inwijking uit Noord-Frankrijk, een gebied waar de Zuidelijke Westhoek een deels gemeenschappelijke geschiedenis (en dus gemeenschappelijk erfgoed) mee heeft. De **historische band met Noord-Frankrijk** is hecht.
- In leper staat de komende jaren de bouw van **nieuwe culturele infrastructuur** op stapel.
- **Intergemeentelijke samenwerking** biedt op veel domeinen kansen om zwaktes door kleinschaligheid en versnippering te counteren.

Bedreigingen

- De hardnekkige dorps- en zelfs **deelgemeentereflex**.
- De **braindrain** van hoogopgeleide jongeren. Oorzaken: werkgelegenheid, geen hoger onderwijs en ook het gebrek aan cultureel aanbod in de streek.
- Het **toerisme** richt zich slechts op welbepaalde deelgebieden in het erfgoed, waardoor 'de rest' in de schaduw dreigt te blijven staan.
- Een beleid dat **(groot-)stedelijke normen** hanteert, loopt het gevaar de eigenheid van gemeenten zoals de zeven in de Zuidelijke Westhoek te miskennen.

V. SAMENWERKING IN DE CO₇-REGIO: EEN (HISTORISCH) OVERZICHT

CO₇ is een intergemeentelijke projectvereniging van zeven gemeenten in de Zuidelijke Westhoek die ontstaan is uit **de wil tot samenwerken** in de regio op het vlak van cultuur. De 'partnerkeuze' was eerder een pragmatische beslissing en is een **keuze** die bepaalde gemeenten insluit en tegelijk andere uitsluit.

Het werkingsgebied van CO₇ maakt bestuurlijk, landschappelijk en historisch deel uit van een **ruimere streek, de Westhoek**, en ook met de Franse Westhoek is er een gedeeld verleden. De affiniteit met gemeenten net over de CO₇grens is dus groot, ook al omdat zij op socio-economisch en cultureel vlak vaak met dezelfde uitdagingen te maken hebben. Daarom heeft de streek een sterke traditie op het vlak van samenwerking en draagt ze de leuze 'samen sterk' hoog in het vaandel. De meeste geesten zijn overtuigd van de meerwaarde van samenwerking en geloven ook in het solidariteitsprincipe waarbij de grotere de kleinere op sleeptouw nemen. Dat wordt bovendien nog eens gestimuleerd door het provinciale beleid. We belichten die samenwerking in dit hoofdstuk.

1. HET ONTSTAAN VAN STREEKSAMENWERKING

2. COÖRDINATIE VANUIT ESENKASTEEL

3. VASTSTELLING: DE VOORDELEN VAN STREEKSAMENWERKING

Er is op tal van vlakken een evolutie merkbaar naar **meer en meer intergemeentelijke samenwerking**, ook op andere dan cultuurdomeinen (toerisme, milieu, OCMW's en welzijn enz.). Dit is een evolutie die door de Vlaamse overheid én door de provincie West-Vlaanderen wordt gestimuleerd en ondersteund. De samenwerkingsverbanden zijn zowel territoriaal als op het vlak van beleidsdomeinen, en komen op diverse manieren tot stand, zowel top-down als bottom-up. Kenmerkend voor de meeste initiatieven is de aanwezigheid van een **coördinerende instantie**.

De **voordelen van streeksamenwerking** blijken uit de resultaten. De meeste gemeenten hebben niet de personele en financiële mogelijkheden om op alle vlakken een actief beleid te voeren. Problemen zijn vaak gemeentegrensoverschrijdend en identiek. Vaak hebben gemeenten hier te maken met de handicap van het statuut van kleine plattelandsgemeente. Onder meer vanuit het besef dat samenwerking en overleg van onderuit de relatief geringe slagkracht van gemeente kan vergroten is samenwerking ontstaan. Die dynamiek wordt **versterkt door de inzet van provinciale, Vlaamse en Europese middelen** die gericht zijn op het versterken van regio's én die aansturen op samenwerking. De integrale aanpak vanuit de streekwerking van de provincie zorgt voor dwarsverbanden tussen sectoren. Voor erfgoed betekent dat onder andere aansluiting bij de werking van Regionale Landschappen, ruimtelijke ordening en toerisme.

Streeksamenwerking vraagt een aparte aanpak. Het vergt tijd en energie, en ook eigen investeringen van lokale besturen. Die investeringen worden deels vertaald in extra streekpersoneel, zoals een coördinator voor CO₇. Die investeringen in tijd, mensen en middelen voor de streek maken activiteiten mogelijk die de afzonderlijke partners niet kunnen realiseren en zijn een ondersteuning voor lokale actoren, die samen vaak een krachtiger stem hebben dan elke gemeente afzonderlijk.

VI. HET ERFGOEDVELD: EEN EERSTE VERKENNING

Het (cultureel) erfgoed van de regio wordt bewaard en gekoesterd door privépersonen, organisaties, bedrijven, kloosters, verenigingen, musea, archiefinstellingen enzovoort. Sommigen zijn er zich niet van bewust dat ze erfgoed beheren, anderen maken de zorg en ontsluiting ervan net tot hun missie. Daarnaast is er ook heel wat erfgoed dat onbeheerd en dus onbeschermd is.

Hieronder volgt een overzicht – in de mate van het mogelijke – van enerzijds de erfgoedactoren en anderzijds het (zw)erfgoed dat niet tot de werking van lokale erfgoedactoren behoort. We vermelden hier welbewust – maar niet exhaustief – ook de sector van het onroerend erfgoed. In hun werking overschrijden deze actoren soms, net als de cultureel-erfgoedactoren, de grens tussen onroerend en cultureel erfgoed. Dat is met name in een regio waarin het cultuurlandschap een belangrijke rol speelt, niet zonder betekenis.

1. ERFGOEDACTOREN

1.3. Vaststellingen

De meeste erfgoedactoren in de streek zijn **vrijwilligers**. De enige professionele instellingen zijn enkele gemeentearchieven en musea, en ook zij doen een actief beroep op vrijwilligers.

De structuur van de vrijwilligersorganisaties gaat van losse verbanden tot gestructureerde verenigingen. Vrijwel overal is de actieve kern klein. **De druk op de actieve vrijwilligers is dan ook groot.** Vergrijzing speelt vooral heemkringen en enkele tijdschriften parten.

Vrijwilligers werken in hun eigen tempo en volgens hun eigen agenda. Dat maakt het plannen en afstemmen met anderen soms moeilijk.

Vrijwel alle **verenigingen** zijn **(sub)lokaal** gericht en alleen actief in de eigen (deel)gemeente. Regionale erfgoedverenigingen zijn er vrijwel niet. De lokale verankering is enerzijds positief voor de (deel)gemeenten – de erfgoedverenigingen vormen een **onderdeel van het lokale gemeenschapsleven** – anderzijds werkt dit een enorme **versnippering** in de hand, organisatorisch én inhoudelijk. Er is **veel expertise** aanwezig in de verenigingen, maar die blijft in eigen kring en is vaak persoonsgebonden. Door het ontbreken van infrastructuur en menskracht zijn **collecties vaak niet ontsloten** en voor derden ontoegankelijk.

De inhoudelijke aansluiting van plaatselijke thema's bij grotere gehelen of in een streekverhaal gebeurt nog weinig, terwijl er wel aanknopingspunten voor zijn, bijvoorbeeld voor thema's als landbouw of conflicten in de 20ste eeuw.

In de meeste gemeenten is er een **actieve samenwerking tussen erfgoedverenigingen en gemeentebesturen**. In de kleinere gemeenten zijn deze verenigingen de kurk waarop de erfgoedwerking drijft. Ook professionele instellingen als archieven en musea doen een beroep op vrijwilligers, waardoor er op enkele plaatsen een vruchtbare wisselwerking is ontstaan.

De combinatie van lokale inbedding en regionale coördinatie enerzijds en professionele begeleiding van vrijwilligers anderzijds is de sterke basis waarop de **Regionale Beeldbank** succesvol steunt. Dit **werkingsmodel biedt mogelijkheden voor toekomstige activiteiten** binnen het cultureel-erfgoedconvenant. Men moet daarbij blijven beseffen dat het werken met vrijwilligers voortdurende inspanningen vraagt qua ondersteuning, begeleiding, motivering en de aanvulling van weggevallen medewerkers.

De **professionele erfgoedsector is relatief klein** en kan niet terugvallen op ondersteunende of overkoepelende instanties in de streek, zoals het Rijksarchief, een universiteit of hogeschool. Enkele musea met (inter)nationale uitstraling hebben eigen netwerken, ook in de streek. De professionele musea en archieven hebben **relatief weinig personeel**, wat een grote druk legt op de ploeg. Ze beschikken over een **ruime expertise** op hun vakgebied. Uitwisseling daarvan binnen de archiefsector is opgestart via het Westhoek Archievenoverleg, de uitwisseling van expertise en ervaringen van alle musea binnen de streek gebeurt nog niet.

Het stimuleren van de regionale blik en reflex, de aansluiting van lokale thema's bij regionale onderwerpen, en uitwisseling en samenwerking waar mogelijk en zinvol worden belangrijke opdrachten van het convenant om de **nadelen van de kleinschaligheid**, die de meeste actoren en hun werking kenmerkt, te overstijgen **zonder de voordelen ervan teniet te doen**.

2. ZWERFGOED

VII. HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID IN DE CO₇-REGIO

De lokale besturen in de regio zijn altijd gevoelig geweest voor impulsen vanuit de diverse beleidsniveaus. De gemeenten speelden snel in op de kansen die de decreten Lokaal Cultuurbeleid en Intergemeentelijke Samenwerking boden, Ieper sloot nog voor de inwerkingtreding van het oude Erfgoeddecreet een experimenteel erfgoedconvenant af en CO₇ richtte als van de eerste in Vlaanderen een intergemeentelijke Archeologische dienst op. Dat er op dergelijke kansen ingegaan wordt, heeft uiteraard te maken met de middelen die ertegenover staan. Maar er is meer: in de regio is er voldoende ambitie aanwezig en ook de nodige durf en inventiviteit om experimenten op te zetten, en is er ook een verlangen naar dynamiek en een wil om te innoveren. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van wat de combinatie van lokaal, regionaal, provinciaal en Vlaams beleid de voorbije beleidsperiode in de Zuidelijke Westhoek teweegebracht heeft.

1. HET LOKAAL CULTUREEL-ERFGOEDBELEID

1.1. Het lokaal cultuurbeleid

De zeven gemeenten in het samenwerkingsverband CO₇ hebben elk hun eigen lokaal cultureel-erfgoedbeleid als onderdeel van het integraal lokaal cultuurbeleid. Zes van de zeven beschikken over een cultuurbeleidsplan en een gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinator. Voor drie (Ieper, Poperinge en Zonnebeke) is dit een voltijds subsidie, voor de andere (Heuvelland, Langemark-Poelkapelle en Mesen) een deeltijdse. Vleteren heeft een cultuurbeleidsplan noch een medewerker die zich voor een substantieel deel van de tijd met cultuur kan bezighouden.

De aan- of afwezigheid van een **professionele cultuurambtenaar heeft duidelijk impact** op de initiatieven die lokaal en in de regio ontwikkeld kunnen worden rond cultureel erfgoed. Met uitzondering van Ieper en de werking van musea en archieven buiten beschouwing gelaten, zijn alle cultuurambtenaren in hun gemeente verantwoordelijk voor cultureel-erfgoedinitiatieven. Sommigen onder hen zijn behalve voor cultuurbeleid ook nog bevoegd voor andere beleidsdomeinen zoals toerisme of jeugd. Niet toevallig stonden nét deze 'combinatieambtenaren' aan de wieg van de projectvereniging CO₇.

Voor alle gemeenten is de samenwerking in **CO₇ een belangrijke pijler van het cultuurbeleid**, omdat daarmee de kleinschaligheid gepareerd kan worden, de afzonderlijke sterktes gebundeld en de zwaktes weggewerkt kunnen worden.

Voor alle gemeenten geldt dat erfgoed een belangrijk onderdeel vormt van het gemeentelijke cultuurbeleid. **Erfgoed is prominent aanwezig** in de gemeenten, al dan niet gekoppeld aan de Eerste Wereldoorlog. In de meeste gemeenten waren de cultuurbeleidscoördinatoren tot voor kort de enige professionele krachten die zich met erfgoed bezighielden, geruggesteund door de gebiedswerking van de provincie en Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels.

In de cultuurbeleidsplannen komen een aantal gemeenschappelijke elementen naar voren, met name:

- **het belang van het culturele verenigingsleven en het gemeenschapsvormende.** Dat is ook voor erfgoed een gegeven, waar het beleid met ondersteuning op inspeelt;
- **het bevorderen van de cultuurparticipatie** om het lokale draagvlak én de betrokkenheid te verhogen;
- een **integrale benadering** van het roerend en onroerend erfgoed omdat het landschap en de bebouwde omgeving onlosmakelijk verbonden zijn met het roerend en immaterieel erfgoed en omdat ze in het oog springende getuigen zijn van het verleden van de streek.

1.2. Terugblik op het lokaal cultureel-erfgoedbeleid 2003-2007

Behalve in de gemeente Heuvelland vormde 'erfgoed' geen apart hoofdstuk of onderdeel in de cultuurbeleidsplannen 2003-2007. Toch ontwikkelden alle gemeenten initiatieven rond de zorg voor of de ontsluiting van cultureel en onroerend erfgoed. Hieronder volgt, per gemeente, een beknopt overzicht van de belangrijkste realisaties tijdens de afgelopen beleidsperiode.

1.2.8. Vaststellingen

Het overzicht hierboven toont aan dat er de jongste jaren op lokaal vlak een grote erfgoeddynamiek aanwezig was. In het oog springende vaststellingen en bedenkingen zijn:

- Een **dynamische publiekswerking m.b.t. het oorlogserfgoed** is prominent aanwezig in de gemeenten Ieper, Zonnebeke, Heuvelland en Mesen. In korte tijd zijn er een aantal nieuwe producten ontwikkeld én erfgoedspelers bijgekomen.
- Een belangrijk motief is de socio-economische return van deze werking: de **toeristische ontwikkeling** is een grote economische troef voor de streek en diverse subsidielijnen spelen hier bewust op in, zoals Toerisme Vlaanderen en het Netwerk Oorlog en Vrede.
- Hierdoor is het **politieke draagvlak** voor de ontsluiting van dit erfgoed in de CO₇-regio groot, maar men mag daarbij niet uit het oog verliezen dat deze ontsluiting zich in de eerste plaats richt tot de toerist (de bezoeker). De eigen inwoners komen momenteel te weinig aan bod.
- Algemeen mag gesteld worden dat een **gedegen werking rond de basisfuncties in veel gevallen ontbreekt**. Als er al onderzoek gebeurt en als dat onderzoek in publicaties ontsloten wordt, gaat het vooral over het oorlogserfgoed. Een belangrijke oorzaak is het ontbreken van gespecialiseerd personeel en van voldoende middelen.
- Opvallend is de groeiende aandacht voor het al dan niet beschermd **waardevol bouwpatrimonium**; Ieper, Heuvelland en Zonnebeke trekken bewust de kaart van een gedegen inventarisatie om in de toekomst het stedenbouwkundig beleid beter af te stemmen op de bescherming van dit bedreigde erfgoed. We verwijzen hier naar het belang van de wederopbouwarchitectuur voor de streek. Ook de Poperingse studie rond streekeigen architectuur speelt hierop in.
- De streek schuwt het pad van de nieuwe technologieën niet. In diverse gemeenten lopen **digitaliseringsprojecten**. De paradepaardjes zijn uiteraard de Regionale Beeldbank én Geheugen van Ieper, die een voorbeeld zijn voor Vlaanderen. Maar ook de archiefwerking van Poperinge en Zonnebeke springt in het oog.
- Op het vlak van het immaterieel erfgoed vallen de verschillende initiatieven rond de **theaterwandelingen en volksverhalen** op. Blikvanger is de volksverhalenroute van Langemark-Poelkapelle, maar ook Ieper, Poperinge, Heuvelland en Zonnebeke ontwikkelen leuke publieksmomenten. Boeiend zijn de vertelavonden en theaterwandelingen in Poperinge met de bijbehorende opleidingen en vormingsdagen.
- De CO₇-erfgoedwerking ontwikkelde zich rond concrete **evenementen** als OMD en Erfgoeddag. Dankzij Archeo₇ wordt de streekaanpak van het archeologisch verhaal gerealiseerd, een verhaal dat het sterkst aanwezig is in Ieper, Zonnebeke en Heuvelland. Langzaam zijn de gemeentegrenzen hier aan het vervagen.
- **Een buitenbeentje** is het verhaal van de '**commandobunker 1953**' in Kemmel, de enige locatie in België waar het verhaal van de Koude Oorlog in een site verteld zal worden.
- **Vleteren** valt op vele vlakken wat **uit de boot**. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat er geen cultuurbeleidscoördinator in de gemeente werkzaam is.
- De streek is zich bewust van de noodzaak tot samenwerking. Naast CO₇ groeiden er ook '**spontane**' **samenwerkingsverbanden** tussen buurgemeenten: Langemark en Zonnebeke vonden elkaar in de volksverhalen, Zonnebeke, Mesen en Heuvelland in de ontsluiting van de mijnenlag 1917, Poperinge en Vleteren in de archiefwerking...

- Een aantal **streekthema's** komen zo bovendrijven: archeologie, bouwkundig erfgoed, archiefwerking, het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog, kleine historische elementen en volksverhalen.
- **Methodisch** vallen op: de aandacht voor inventarisatie, de digitaliseringsinitiatieven, theater en vertelmomenten, het werken met vrijwilligers.
- Met uitzondering van Ieper, waar al een tijdje erfgoedprofessionals aan het werk zijn, waren het tot voor kort **vooral de cultuurbeleidscoördinatoren die de lokale erfgoedkar trokken**. De dynamiek die is ontstaan mag niet doen vergeten dat deze beroepskrachten honderden uren 'vrijwilligerswerk' presteren. Behalve voor erfgoed zijn zij in hun gemeente ook verantwoordelijk voor het 'gewone' cultuurbeleid, al dan niet in combinatie met andere domeinen.
- Hoeft het nog geschreven dat het lokaal erfgoedbeleid **geen grenzen** trekt tussen het roerend en het onroerend erfgoed: landschappen, gebouwen, objecten en verhalen zijn in het werkveld wel van elkaar te onderscheiden maar niet te scheiden.
- Beleidsmatig mogen we stellen dat het voorbije erfgoedbeleid in de eerste plaats een **ad hoc-beleid** was waarbij de gemeenten inspeelden op opportuniteiten 'van bovenaf' in de vorm van subsidies en formats (Vlaamse evenementen, publicatiereeksen...). Het actiegerichte haalde het van het formuleren van een visie, doelstellingen en prioriteiten (de meer gestructureerde aanpak). Maar het tij is aan het keren, zoals uit deze intentienota blijkt.

1.3. Het lokaal cultureel-erfgoedbeleid 2008-2013

In tegenstelling tot wat in het vorige cultuurbeleidsplan het geval was, vormt (cultureel) erfgoed nu in alle gemeenten een belangrijk onderdeel van het cultuurbeleid. Zij nemen hun verantwoordelijkheid voor het lokale erfgoed, maar **erkennen ook de eigen beperkingen**. Daarom komt in de doelstellingen regelmatig de wil tot samenwerking terug.

Hieronder volgen kort **de doelstellingen met betrekking tot erfgoed** uit de cultuurbeleidplannen 2008-2013 van zes gemeenten – deze zijn dus niet meer als bijlage opgenomen - en de meest opvallende geplande acties of aandachtspunten van alle gemeenten.

1.3.8. Vaststellingen

Dit overzicht illustreert de ambities die, los van het cultureel-erfgoedconvenant van CO₇, in de gemeenten aanwezig zijn op het vlak cultureel erfgoed. In het oog springende vaststellingen en bedenkingen zijn:

- In alle cultuurbeleidsplannen komen er **algemene doelstellingen** te staan rond de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed. De omschrijving van deze doelstellingen laat soms nog te wensen over. De nood aan een coherente manier van omschrijven valt op. Het valt evenwel niet te ontkennen dat het **beleidsdenken rond (cultureel) erfgoed**, mede door de invloed van CO₇ en Erfgoedcel Ieper, (hoog) op de politieke agenda is komen te staan. Er blijven gradaties bestaan, maar die zullen op termijn, als het streekconvenant werkzaam is, uitgevlakt worden.
- De grote lijnen, **thema's** (archeologie, bouwkundig erfgoed, archiefwerking, oorlogserfgoed, kleinschalige historische elementen en volksverhalen) en **methodieken** (inventarisatie, digitalisering, theater- en vertelmomenten, werken met vrijwilligers) uit de vorige beleidsperiode worden logischerwijs doorgetrokken.
- **Landschap** als (nieuw) thema komt duidelijk naar voren in Ieper, Heuvelland, Langemark-Poelkapelle en Zonnebeke.
- **Erfgoededucatie** komt expliciet naar voren in Ieper, Heuvelland en Langemark-Poelkapelle.
- Hierbij aansluitend valt op dat de bescherming van het waardevolle bouwpatrimonium via **nieuwe stedenbouwkundige plannen** (RUP's) en verordeningen in deze beleidsperiode ook hoog op de agenda staat in Ieper, Heuvelland en Langemark.
- **100 jaar Eerste Wereldoorlog** (de herdenkingsplechtigheden 2014-2018) worden in alle plannen als een trigger aangewend. De **streek zal overspoeld worden** met een zeer uitgebreid activiteiten aanbod, in eerste instantie voor de toerist.

- Het **mobiliseren van vrijwilligers** rond erfgoedthema's zal ook in de toekomst in alle gemeenten een belangrijk aandachtspunt blijven. Opvallende tendensen zijn:
 - o De professionele vrijwilliger: beroepsexpertise wordt ingezet in de vrije tijd om rond erfgoedzorg en ontsluiting te werken.
 - o Gemeenschappen van vrijwilligers vormen zich rond een gespecialiseerd thema in een tijdelijk project.
 - o Binnen de vrijwilligersgroepen ontstaan breuklijnen op basis van ICT-expertise (de digitale kloof).
 - o De gemeente besteedt taken uit aan een vrijwilligersorganisatie in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst. Bv. Heuvelland, Zonnebeke en Poperinge.
- **CO₇ behoudt en versterkt** zijn motor- en aanstuurfunctie: gemeenten hangen hun karretje aan de CO₇-locomotief en streven daarbij naar complementariteit. Met het afsluiten van een cultureel-erfgoedconvenant zal, als die voldoende middelen genereert, deze dynamiek alleen maar verdiept en versterkt worden.

1.4. Het lokaal ondersteuningsbeleid voor cultureel erfgoed

De zeven gemeenten voeren een eigen lokaal ondersteuningsbeleid voor cultureel erfgoed. Dit is per gemeente **afhankelijk van de financiële armslag en de personele middelen** die ingezet kunnen worden.

2. HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID VAN CO₇

3. HET PROVINCIAAL ONDERSTEUNINGSBELEID

4. HET VLAAMSE CULTUREEL-ERFGOEDBELEID

5. VASTSTELLINGEN

De Zuidelijke Westhoek telt heel wat kleine, dunbevolkte gemeenten met een overwegend ruraal karakter. Dit vertaalt zich in een bescheiden bestuurskracht. Het personeel en de middelen binnen de gemeenten zijn beperkt, zodat **veel initiatieven gedragen worden door vrijwilligers** die zich meestal ook sterk in het bloeiende verenigingsleven engageren

Tegelijk is dit ook een **ambitieuze regio**, waar zeker de laatste jaren op het vlak van cultuur heel wat broeit en bloeit. Ondanks de beperkingen hebben de gemeenten een **inventief ondersteuningsbeleid** uitgewerkt, waarin zij eigen mensen en middelen koppelen aan inzet van vrijwilligers enerzijds en aan samenwerking met partners anderzijds. Door samen te werken met partners en subsidieverstrekkingen in en buiten de regio konden gemeenten en cultureel-erfgoedactoren veel **hogere ambities waarmaken dan ze alleen zouden kunnen**.

De ondersteuning en netwerking via de streekwerking van de provincie West-Vlaanderen en de kansen die Vlaamse subsidies boden zijn belangrijke katalysatoren geweest voor samenwerking en vernieuwing. Tegelijkertijd is het lastig en tijdrovend een weg te vinden in de vele regelingen en netwerken. De zoektocht naar partners en subsidies kost tijd, er is een afstand te overbruggen en inspanningen leveren lang niet altijd resultaat op.

Toch zijn er de voorbije jaren met vereende krachten en met relatief beperkte middelen heel wat **toonaangevende initiatieven** gerealiseerd. De Regionale Beeldbank Westhoek Verbeeldt en de jaarlijkse organisatie van Open Monumentendag zijn slechts twee, maar wel typerende, projecten die CO₇ de afgelopen jaren op de rails gezet heeft.

VIII. SWOT-ANALYSE

Op basis van de vaststellingen in hoofdstuk IV (omgevingsanalyse), V (samenwerking), VI (cultureel erfgoedveld) en VII (cultureel erfgoedbeleid) is onderstaande samenvattende analyse gemaakt. De sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen werden samengebracht onder drie thema's: basisfuncties (1), de regio en haar thema's (2) en organisatie en beleid (3).

1. SWOT

1.1 Basisfuncties

Sterktes

- **Dynamische publiekswerking** met betrekking tot oorlogserfgoed en onroerend erfgoed.
- **Veelbelovende initiatieven**, onder andere rond digitalisering (lokaal en regionaal), immaterieel erfgoed en volksverhalen.
- **Expertise** rond basisfuncties is in de streek aanwezig, bij professionelen en vrijwilligers.
- **Regionale aanpak** van het archeologisch verhaal dankzij Archeo7.
- Toenemende **professionalisering van archieven**.

Zwaktes

- **Veelal ontbreken van een gedegen werking rond de basisfuncties** verzamelen, behoud en beheer, onderzoek en publiekswerking. Belangrijke oorzaken zijn het ontbreken van gespecialiseerd personeel, van adequate infrastructuur en van voldoende middelen.
- **Veel erfgoed is voorgoed verdwenen** door de Eerste Wereldoorlog.
- **Versnippering:**
 - o expertise is verspreid en moeilijk te traceren
 - o archieven zijn verspreid, verborgen en vaak moeilijk toegankelijk
 - o collecties zijn verspreid, moeilijk te traceren en weinig ontsloten
 - o geen afgestemd aankoop- en collectiebeleid
 - o gebrek aan afstemming van publieksaanbod (toeristisch en erfgoed)
- **Geen onderzoekinstelling** in de streek. **Geen sturing** in het onderzoek, zodat bredere en/of meer maatschappelijk relevante thema's bestudeerd worden.
- **Relatief kleine professionele erfgoedsector.**
- Te veel aandacht voor **ontsluiting van Eerste Wereldoorlog-erfgoed**, vooral voor **toeristen**. De eigen inwoners komen te weinig aan bod.
- **Kleinschaligheid** van verenigingen bemoeilijkt hun werking.
- **Geen doelgroepenwerking.**
- Er is geen actor die specifiek rond **volkscultuur** werkt.

Kansen

- **Verbinden** van methodieken en resultaten van onderzoek uit verschillende sectoren en valorisering daarvan in publieksactiviteiten.
- Bestaande en te creëren **overlegplatforms** (onder andere voor archieven en musea) zijn fora voor sectorale samenwerking (onder andere rond behoud en beheer).
- Publiekswerking rond de Eerste Wereldoorlog biedt aanknopingspunten voor een **bredere erfgoedwerking**, voor toeristen én de eigen bevolking.
- Structureel uitbouwen van de Regionale Beeldbank **Westhoek Verbeeldt**.
- **Depotwerking** van de provincie.

Bedreigingen

- **Voortdurend spanningsveld** tussen de aandacht voor **publiekswerking** en voor de **andere basisfuncties**, gezien de krappe middelen en personeelsbezetting.

1.2 Regio(nale thema's)

Sterktes

- Traditionele, historisch 'leesbare' **landschappen** met kleine historische elementen.
- **Toeristische ontwikkeling van erfgoed**, vooral dat van de Eerste Wereldoorlog, is een grote economische troef voor de streek en diverse subsidielijnen spelen hier bewust op in, zoals Toerisme Vlaanderen en het Netwerk Oorlog en Vrede.
- Duidelijke historische **rode draden: grens en beweging** als kader voor erfgoedwerking.
- Rijkdom aan **immaterieel erfgoed**.

Zwaktes

- **Kleinschaligheid** legt grenzen op aan wat mogelijk is.
- Veel **zwerfgoed** is **niet in kaart gebracht**.
- Versnippering in **nichethema's**.
- **Onderbelichting van kenmerkende streekthema's en erfgoed**, zoals agrarisch erfgoed of het grensverhaal.

Kansen

- Het **gemeenschapsvormende** facet van erfgoedzorg kan gedijen in kleinschaligheid en niet-anonimiteit.
- **Afstemming van ruimtelijke planning en erfgoedzorg** in het kader van (provinciale) ruimtelijke ordening.
- **Hechte historische band met Noord-Frankrijk**.
- Het **werkingsmodel de Regionale Beeldbank** – lokale inbedding en regionale coördinatie enerzijds en professionele begeleiding van vrijwilligers – en de grote erfgoedgemeenschap die hierdoor ontstaan is, bieden mogelijkheden voor toekomstige activiteiten.
- Aanknopingspunten voor inhoudelijke aansluiting van plaatselijke thema's bij grotere gehelen of in een **streekverhaal**.
- De **'lotsverbondenheid'** landschap, patrimonium, collectie, verhaal.

Bedreigingen

- Een te sterk **terugplooiën op het eigen dorp** verhoogt de kans dat men de ogen sluit voor het regionale verhaal.
- Het Eerste Wereldoorlogsverhaal dreigt, in het licht van 2014-2018, andere erfgoedverhalen te overschaduwen.
- **Braindrain** van hoogopgeleide jongeren. Oorzaken: werkgelegenheid, geen hoger onderwijs en ook het gebrek aan cultureel aanbod in de streek.

1.3 Organisatie en beleid

Sterktes

- Rijk en heterogeen **verenigingsleven – erfgoedgemeenschappen** – steunend op **vrijwilligers** en de **lokale gemeenschap**. In de kleinere gemeenten zijn deze verenigingen de kurk waarop de erfgoedwerking drijft.
- Aanzetten voor een **diversiteitsbeleid** vanuit de vredesgedachte.
- **Grote erfgoeddynamiek op lokaal vlak**.

- **Integrale erfgoedwerking** van gemeenten, musea en verenigingen.
- De regio is zich **bewust van de noodzaak tot samenwerking**.
 - o Naast CO₇ groeiden er 'spontane' erfgoedsamenwerkingsverbanden tussen buurgemeenten.
 - o Intergemeentelijke samenwerking op diverse domeinen (jeugd, welzijn, natuur en landschap, cultuur).
 - o Actieve samenwerking tussen erfgoedverenigingen en gemeentebesturen.
 - o Samenwerking tussen professionele instellingen en vrijwilligers.
 - o Samenwerking via netwerking en streekwerking van de provincie.
- Door ontsluiting oorlogserfgoed en de toeristische return daarvan is het **politieke draagvlak** voor de ontsluiting van erfgoed in de CO₇-regio **groot**.
- De regio is **ambitieuw, inventief en innovatief**.
- **Regionale beeldbank** effende het pad voor een bredere intergemeentelijke samenwerking rond erfgoed.
- Een zeer actieve **gebiedswerking** van de provincie ondersteunt lokale ambtenaren.

Zwaktes

- **Perifere ligging**: ver van Brussel en tegen de Franse grens.
- **Bescheiden bestuurskracht** van gemeenten, waardoor inzet van personeel en middelen voor cultureel erfgoed zeer beperkt is en grotendeels afhankelijk is van externe (project-)subsidies.
- **Culturele contacten met Noord-Frankrijk** zijn vooral individueel en **incidenteel**, op enkele provinciale/Europese uitzonderingen na.
- **Samenwerking kent belemmeringen**:
 - o De diverse samenwerkingsverbanden (provinciaal, toeristisch, landschappelijk) hanteren andere gebiedsgrenzen.
 - o Weinig overleg of samenwerking tussen verenigingen (sectoraal, intergemeentelijk).
 - o Geen structurele samenwerking of overleg tussen professionele en vrijwilligerssector.
 - o Actoren in de marge van het erfgoedveld zijn nog niet bereikt.
 - o Elke gemeente behoudt zijn eigen beleidscultuur, zijn eigen politieke meerderheid en zijn eigen gevoeligheden.
 - o Intergemeentelijke samenwerking is niet vanzelfsprekend en vergt in de opstart veel tijd en energie.
- **Weinig erkende collectiebeherende instellingen**.
- **Organisatorische versnippering**
 - o in aanbod en bereik van vorming;
 - o door lokale inbedding en lokale reflex van erfgoedverenigingen.
- **Landelijk karakter** met veel verspreide woonkernen vergt extra organisatorische aandacht, tijd en energie.
- **Specifieke doelgroepen** (jongeren, bejaarden, kansengroepen) kampen in het rurale gebied met een beperkte mobiliteit en zijn dus ook minder gemakkelijk bereikbaar.

Kansen

- Nieuwe **culturele infrastructuur**.
- **Intergemeentelijke samenwerking** kan kleinschaligheid en versnippering counteren.
- **Beleidsdenken** rond (cultureel) erfgoed staat hoog op de (lokale) politieke agenda.
- **Sterke traditie van samenwerking**.
- **Lokale vernieuwende en experimentele projecten en thema's** hebben potentie **regionaal** door te groeien.
- **Regionale rol** van de Stedelijke Musea leper.

- **Vlaams en provinciaal ondersteuningsbeleid** via project- en structurele subsidies.
- Ondersteuning en samenwerking via **streekwerking van de provincie**.
- Ondersteuning en samenwerking via **netwerken** Oorlog en Vrede in de Westhoek en Westhoek Streekmuseum.
- Mobiliseren van **vrijwilligers** rond erfgoedthema's:
 - o Inzetten van 'professionele vrijwilligers': beroepsexpertise wordt ingezet voor erfgoedzorg en ontsluiting in de vrije tijd.
 - o Pools van vrijwilligers rond een gespecialiseerd thema in een tijdelijk project.
 - o Gemeente besteedt taken uit aan vrijwilligersorganisaties.

Bedreigingen

- **Eigenheid van rurale gemeenten** zoals die in CO₇ sluit niet aan bij de stedelijke insteek van het centrale cultureel-erfgoedbeleid.
- **Overbelasting van cultuurbeleidscoördinatoren** die de lokale erfgoedkar trekken.
- **100 jaar Eerste Wereldoorlog** (de herdenkingsplechtigheden 2014-2018) zal de streek overspoelen met een zeer uitgebreid activiteitenaanbod, in eerste instantie voor de **toerist**.
- **Erfgoedverenigingen**
 - o zijn **terughoudend**, omdat ze hun (sub)lokale werking bedreigd zien door overkoepeling;
 - o **vergrijzen**;
 - o hebben een kleine groep actieve vrijwilligers die onder **grote druk** staan; er dreigt overbevraging;
 - o hebben hun **eigen tempo** en agenda;
 - o hebben last van een **digitale kloof** tussen ict-kenners en niet-ict-kenners.
- **Professionele musea en archieven** hebben relatief weinig personeel, hetgeen een **grote druk** betekent.

2. CONCLUSIES

Bij het samenbrengen van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen kan de opdeling in categorieën niet meer strikt gehandhaafd worden. Er is een aantal kenmerken van de CO₇-regio, het cultureel erfgoedveld en de bijbehorende erfgoedgemeenschappen, dat sterke en zwakke kanten heeft, dat kansen en bedreigingen biedt. Deze kenmerken zijn een rode draad die door alle conclusies heen loopt. Het gaat om **kleinschaligheid, samenwerking, grens en dynamiek**. In wat volgt zullen deze begrippen telkens weer naar voren komen.

2.1 Basisfuncties

De uitoefening van de basisfuncties van de cultureel-erfgoedzorg is zwaar gehypothekeerd door de kleinschaligheid. Er is **versnippering**, organisatorisch en inhoudelijk. De geringe schaalgrootte belet investeringen in mensen en middelen voor inventarisatie, conservatie, onderzoek en doelgerichte publiekswerking. Door het **ontbreken van een groter centrum** zijn er nauwelijks grote spelers (collectiebeherende instellingen, onderzoeksinstellingen, koepelorganisaties...) waarop lokale actoren terug kunnen vallen.

Toch is het beeld **niet geheel negatief**, want er zijn bewegingen in de richting van meer professionalisering bij archieven, de publiekswerking is goed uitgebouwd rond het thema van de Eerste Wereldoorlog en er is een grote lokale erfgoeddynamiek.

Basisfuncties zijn niet voor niets basaal. Dat betekent dat een kwaliteitsvolle cultureel-erfgoedwerking alleen mogelijk is door het deskundig uitoefenen van die basisfuncties. De eerste voorwaarde om dit

te kunnen doen is **weten wat er is**. Die kennis ontbreekt. Daarom moet eerst in kaart gebracht worden welke collecties er nog zijn, waar ze zich bevinden, wat hun materiële toestand is, welke expertise er is, welke historische informatie voorhanden is en welke publieksactiviteiten er zijn. Daarna kan en moet een tweede stap gezet worden in de kwaliteitsvolle uitoefening van de basisfuncties, vooral inventariseren, digitaliseren, beheren en onderzoeken. Goed werkende initiatieven als de Regionale Beeldbank moeten daarin een structurele plaats krijgen. Ook al vergt **publiekswerking** veel van de inzet van de cultureel-erfgoedwerkers, het is een basisfunctie, die onmisbaar is voor het creëren van bewustwording en dus een draagvlak bij de bewoners van de regio. Er is gerichte communicatie nodig naar doelgroepen, vooral naar jongeren, de erfgoedzorgers van de toekomst die cultureel wat in de kou staan in de CO₇-regio. Een evenwicht tussen publieksactiviteiten en net zo noodzakelijk 'werk achter de schermen' moet daarbij in acht gehouden worden.

Regionale samenwerking is al een uitstekende manier gebleken om **afzonderlijke kwaliteiten bijeen te brengen, overzicht te krijgen en methodieken te verspreiden**. Deze samenwerking vindt plaats op verschillende niveaus en wordt geïnitieerd door verschillende instanties: CO₇, de Westhoek en de provincie. Bij het bevorderen van kwaliteitsvolle basiswerking moeten bestaande overlegplatforms en erfgoedgemeenschappen ingeschakeld worden en, waar nodig, nieuwe gevormd.

2.2 Regio(nale thema's)

De **Eerste Wereldoorlog is een vloek en een zegen** voor de regio. De overweldigende (vooral toeristische) aandacht voor het thema heeft cultureel erfgoed hoog op de politieke agenda geplaatst en geleid tot een grote dynamiek in de publiekswerking. De focus op de 'Grote Oorlog' is vooral voor bezoekers en minder voor bewoners. Diezelfde oorlog heeft een groot deel van het destijds bestaande erfgoed vernietigd en heeft daarmee de huidige erfgoedwerking enorm bemoeilijkt. Een compleet verhaal van de streek, voor 1914 en na 1918, ontbreekt. Dat komt niet alleen door de oorlog, dat ligt ook aan de al genoemde versnippering. Andere thema's komen wel aan de orde, maar verspreid en voor een kleine kring. Toch zijn er rode draden in de regio aan te wijzen, waaraan elementen voor een verhaal van de streek te koppelen zijn, door alle erfgoedgemeenschappen die in de regio actief zijn: grens en beweging, dynamiek. Gekoppeld aan sterktes van de regio – de **historisch 'leesbare' landschappen en het immateriële erfgoed** – het nog te ontdekken **zwerfgoed** en onderbelichte onderwerpen, moeten voor de streek relevante thema's integraal uitgewerkt worden. De CO₇-regio is geen sterk omgrensde entiteit. Een deel van het verhaal over de regio is erbuiten te vinden. De **blik naar buiten richten** is daarom een must voor de regionale erfgoedwerking.

Voor het aanpakken van de regionale thema's geldt hetzelfde als voor de basisfuncties. De bestaande lokale dynamiek moet versterkt worden door samenwerking, platformwerking en ondersteuning. Dat moet enerzijds om de lokale beperkingen te overwinnen, anderzijds om te zorgen dat thema's die uitgewerkt worden relevant zijn voor de hele regio. Dit moet **stap voor stap gebeuren, op maat van de regio** en het ritme van de bewoners, zodat er een voortdurende wisselwerking is tussen overkoepelende en (sub)lokale werking. Het werkingsmodel van de Regionale Beeldbank biedt hiervoor leidraden.

2.3 Organisatie en beleid

Ondanks de lokale beperkingen in mensen en middelen is er een sterke lokale erfgoeddynamiek, die gekenmerkt wordt door een inventief gebruik van (externe) middelen, een integrale benadering van het erfgoed, samenwerking van professionelen en vrijwilligers enerzijds en gemeentebesturen en vrijwilligers anderzijds. Deze **dynamiek botst op grenzen**, opgelegd door kleinschaligheid; die kunnen opengebrouwen worden door samen te werken. De noodzaak en de voordelen van samenwerking zijn al bekend. De regio kent een groot aantal (intergemeentelijke)

samenwerkingsverbanden, die alle gericht zijn op het bundelen van krachten om verder te kunnen springen. Helaas zijn deze ook **versnipperd**: ze hanteren verschillende gebiedsgrenzen, ze omvatten nog niet alle actoren. Samenwerking legt een bijkomende druk op de toch al overbelaste professionelen en actieve vrijwilligers, en niet alle actoren willen samenwerken. Het is belangrijk ook eventuele partners buiten de regio te leren kennen en hun **bereidheid tot samenwerking af te tasten**. Binnen de regio is een stapsgewijze bevordering van samenwerking de aan te bevelen werkwijze, met inachtneming van de eigenheid en de mogelijkheden van partners. Daarnaast kan er ook een onderzoek naar samenwerkingsmogelijkheden buiten de regio plaatsvinden.

De kurk waar erfgoedwerking in de regio op drijft is het **actieve lokale verenigingsleven**. Dit draagt bij aan gemeenschapsvorming en moet daarom een belangrijk element blijven in de erfgoedwerking. Tegelijkertijd bereikt deze werking nog lang niet alle bewoners. Er zijn lokale **aanzetten tot bevordering van diversiteit en participatie**. Lokale organisaties moeten meer instrumenten, methodieken en ondersteuning krijgen om cultureel erfgoed van alle bewoners op te zoeken en aan alle bewoners te tonen en te duiden.

Versnippering tegengaan, samenwerking bevorderen, kwaliteitsvolle basiswerking stimuleren, inspirerende nieuwe wegen inslaan en op die manier zo veel mogelijk bewoners betrekken bij het cultureel erfgoed, ...Het is duidelijk dat deze omvangrijke opdrachten alleen maar mogelijk zijn met **een knooppunt waar alle initiatieven en informatie samenkomen** en waarvandaan informatie verspreid en ondersteuning verleend wordt. De Cultureel-erfgoedcel moet binnen het convenant de rol van spelverdeler op zich nemen: één partner in het convenant die overzicht houdt, noden detecteert, communicatie verzorgt en activiteiten coördineert. Daarbij behouden de overige partners in het convenant en alle betrokken cultureel-erfgoedgemeenschappen hun eigen verantwoordelijkheid. De Cultureel-erfgoedcel moet niet komen in plaats van de bestaande lokale en regionale spelers, maar ernaast en ter ondersteuning.

IX. CULTUREEL ERFGOED IN/UIT DE MARGE: DE VISIE VAN CO₇ OP HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID

Grensgeval

De Zuidelijke Westhoek is letterlijk een grensgeval. De streek ligt aan de Franse grens en tegen Wallonië aan, en ze bevindt zich ondanks snelle verbindingen (fysiek en virtueel), geografisch en soms mentaal ver van het centrum van het land. Grens impliceert **scheiding**, afsluiting, met de ruggen naar elkaar toe eigen wegen volgen. Dat is gebeurd, zeker sinds het min of meer vastleggen van de landsgrens in de 18de eeuw die de Westhoek opdeelde in een Franse en een Vlaamse kant. Beide zijden richtten zich sindsdien grotendeels op hun eigen centrum en ontwikkelden zich afzonderlijk. De taal is daar een van de tastbare bewijzen van. Toch ligt een deel van het verleden van de regio over de grens.

Tegelijk was de grens ook poreus. Er was **beweging** over de grens, wederzijdse culturele beïnvloeding, handel (geoorloofd en ongeoorloofd), invallende legers, sociale contacten. Voordat de landsgrens min of meer was vastgelegd, schoof ze regelmatig heen en weer. Andere scheidslijnen veranderden ook, en niet allemaal tegelijk: de verschuiving van de taalgrens volgde een ander ritme dan die van de kerkelijke of politieke grenzen, om nog te zwijgen van 'mentaliteitsgrenzen'. Hierdoor werd het gebied een **dynamische marge** die zelf bewoog en waarin beweging was.

De streek is **niet altijd perifeer** geweest. Dankzij de welvarende landbouw en lakennijverheid lag ze in de middeleeuwen in het centrum van Vlaanderen, maar door politieke en economische zwaartepuntverschuivingen is ze ook op cultureel vlak perifeer komen te liggen. De landbouw en het traditionele agrarische landschap zijn kenmerkend gebleven. Historisch bekeken zijn er met andere woorden periodes waarin de streek in belangrijke gebeurtenissen, evoluties, sectoren e.d. een centrale rol speelde, en andere waarin ze in de rafelrand van de historie leek te liggen. Door haar ligging was de streek ook regelmatig het toneel van (internationale) conflicten, met als triest hoogtepunt de Eerste Wereldoorlog, toen de Westhoek een van de brandhaarden was.

Grensgevoel

De perifere ligging van de Zuidelijke Westhoek geeft de bewoners een **grensgevoel**, het idee 'anders' te zijn dan stedelingen en mensen die 'centraal' wonen. Belangwekkende hedendaagse evoluties, zoals massamigratie, verlopen hier inderdaad ook anders dan in het grootstedelijk centrum. Dat gevoel verbindt enerzijds mensen met elkaar, met name tegenover 'de buitenwereld', maar er is anderzijds betrekkelijk weinig samenhangende onderbouwing voor deze 'imagined community'. En dat heeft dan weer onder andere te maken met de nog altijd krachtige opdeling in kleinere gemeenschappen en met de 'dorpsreflex'.

Binnen de regio zelf zijn er ook grenzen en afbakeningen, waardoor sommige individuen en groepen het gevoel hebben in de marge te staan, geen deel te hebben aan het historisch verhaal dat doorloopt van het verleden naar de toekomst. Dat **sociale grensgevoel** heeft vele oorzaken: mensen kennen de taal of het jargon niet, zijn niet (meer) mobiel, staan uit onbekendheid of onzekerheid aan de rand van culturele en erfgoedactiviteiten.

De regio is na al die eeuwen nog steeds **ruraal**. Het cultuurlandschap, dat weliswaar geschonden werd door de Eerste Wereldoorlog, is daar een blijvende getuigenis van. Die sporen vormen een houvast om het verhaal van de streek te vertellen en maken mee de typerende eigenheid uit van de regio.

Vanwege het plattelandskarakter en de perifere ligging **ontbreken grote centra** met onder andere een intense professionele culturele en wetenschappelijke werking. Ook grote erfgoedinstellingen die een verbinding leggen tussen het heden en het verleden, zijn er te weinig. Gelukkig neemt de professionalisering ter zake toe en dat heeft een positieve impact op de erfgoedwerking in de hele regio.

Er zijn des te meer vrijwilligersverenigingen en personen – **erfgoedgemeenschappen** - die zich met aspecten van het verleden en met tastbare en ontastbare relictten daarvan bezighouden. Zij doen dat met hart en ziel. Hun werking vindt meestal plaats binnen de grenzen van de eigen organisatie en voor de plaatselijke achterban, met alle beperkingen van dien. Andere actoren werken eveneens aan het erfgoed, soms op andere schaal, soms vanuit een andere invalshoek, bijvoorbeeld natuur en landschap. Zij twijnen allemaal aparte draadjes, die nog tot een samenhangend geheel moeten worden geknoopt.

In de marge

De bouwstenen om heden en verleden van bewoners en passanten te verbinden met elkaar én met de toekomst - het erfgoed zelf – zijn **verspreid** en vaak nog **verborgen**. Er is hoe dan ook veel erfgoed verloren gegaan als gevolg van de Eerste Wereldoorlog. Die heeft diepe sporen achtergelaten en heeft ook sporen definitief uitgewist. De terechte aandacht voor deze wereldbrand – die met de nakende herdenking alleen maar zal toenemen - en de impact ervan op de regio dringen het overige erfgoed en de zorg ervoor in de marge.

Dit gegeven en de vaststelling dat de cultureel-erfgoedgemeenschap rond de Eerste Wereldoorlog erg ruim is in vergelijking met andere thema's, deed Erfgoedcel Ieper in 2005 de kaart trekken voor het andere onbekende, onbeminde en daardoor vaak bedreigde erfgoed. CO₇ wenst de visie die toen ontwikkeld is, en die door de werking van Erfgoedcel Ieper haar waarde ondertussen bewezen heeft, te integreren in haar eigen visie, zonder de ogen volledig voor dit wereldgebeuren te willen sluiten.

De Eerste Wereldoorlog was 'slechts' één – zij het ingrijpende en 'Grote' – episode in de geschiedenis van de regio, een cesuur in de geschiedenis. Maar ook de verhalen van voor en na '14-'18 maakten en maken de regio en zijn bewoners tot wat zij nu zijn. De overblijfselen van en verwijzingen naar contacten, conflicten, migratie, gebruiken, verhalen, mentaliteiten zijn er nog, maar verspreid en vaak niet of nauwelijks gekend, laat staan goed ontsloten of met elkaar verbonden. Bronnen bevinden zich buiten de regio, in de grond of bij privé-eigenaars.

Erfgoed bestaat niet alleen uit de verwijzingen naar de 'grote gebeurtenissen'. Erfgoed, dat zijn ook de 'kleine' verhalen, herinneringen en bezittingen van mensen, zij die al lang in de streek wonen en nieuwkomers, zij die zich opgenomen voelen in de gemeenschappen en zij die het gevoel te hebben **aan de rand** ervan of er zelfs buiten te staan.

Het perspectief vanuit de marge is anders dan vanuit het centrum. Een gebied in de marge is een **overgangsgebied**. Het ligt aan een lands-, taal- en/of cultuurgrens en er zijn contacten met de overkant en de buitenkant. Hierdoor ontstaan mengvormen en dynamiek, die kunnen leiden tot experiment en vernieuwing: wat elders 'vanzelfsprekend' is, wordt hier in vraag gesteld. De historische **dynamiek** in de marge naar voren halen zal een leidraad zijn voor onderzoeks- en daaraan gekoppelde ontsluitingsactiviteiten.

Grensgeval en grensgevoel, reëel en gepercipieerd, zijn rode draden in deze regio. De pejoratieve connotaties van het woord 'marginaal' – onbeduidend, van weinig waarde – willen we omvormen tot een **geuzennaam**. Wat onbeduidend lijkt, betrekken we bij het geheel, wat diep of ver verborgen is, zoeken we op, wie niet meedoet nodigen we uit. Hierdoor sluiten we ons aan bij recente tendensen in de erfgoedzorg en de historiografie.

Uit de marge

'In en uit de marge' vormt het kader voor het cultureel-erfgoedconvenant van CO₇ dat vanuit de geografische, historische, sociale en mentale eigenheid van de regio het cultureel erfgoed in zijn meest brede zin wil exploreren, er zorg voor dragen en ontsluiten. Dat gebeurt door bestaande erfgoedgemeenschappen te ondersteunen en de vorming van nieuwe, in en buiten de regio, te stimuleren. Samenwerking en uitwisseling van kennis en ervaring slechten de mentale grenzen en brengen **verbindingen** tot stand. Zeker in een uitgestrekt en dunbevolkt gebied is de **bundeling van krachten** noodzakelijk om de nadelen van kleinschaligheid – bescheiden bestuurskracht, relatief weinig personeel, beperkte infrastructuur – te pareren.

Veel erfgoed in en over de regio is nog onbekend of is moeilijk bereikbaar. De werking eromheen is versnipperd. Samenhangende verhalen over de streek zijn er daarom nog niet. Door cultureel erfgoed en erfgoedgemeenschappen uit de marge te halen werkt het convenant aan de ontsluiting van relictten waarmee de geschiedenissen van families, buurten, beroepsgroepen, dorpen en steden in verschillende tijdvakken geconstrueerd kunnen worden. Deze resulteren samen, als concentrische cirkels, in een **culturele biografie** van de regio. Dit is een opeenstapeling van verhalen uit diverse periodes, met verschillende invalshoeken en gebaseerd op alle bronnen die beschikbaar zijn: materiële bronnen, documenten, landschap, verhalen, getuigenissen en tradities. Het concept legt verbindingen tussen thematische, geografische en chronologische fragmenten. Een culturele biografie van een regio is per definitie nooit 'af'. Voortdurende nieuwe interpretaties en de blijvende creatie van erfgoed maken dit tot een eindeloos feuilleton, waaraan iedereen kan blijven bijdragen.

Verbondenheid

Cultureel erfgoed bevindt zich voor veel mensen nog in de marge van hun bewuste leef- en belevingswereld; het is niet 'vanzelfsprekend'. Er zorg voor dragen is dat al helemaal niet. **Opmerksaamheid bewerkstelligen** voor alles wat iets vertelt over het eigen verleden en dat van anderen, is een opdracht voor alle partners in het convenant. Door zo veel mogelijk mensen te **betrekken** bij hun eigen erfgoed en dat van anderen in hun wijk, dorp of regio kunnen zij zich meer verbonden voelen met hun eigen verleden, met elkaar en met hun omgeving. Vanuit die betrokkenheid kunnen mensen de zorg op zich nemen voor hun eigen of andermans erfgoed, zonder te vervallen in nieuwe begrenzingsen, eenkennigheid en eenvormigheid. Ook in het verleden hebben **diversiteit**, bijvoorbeeld godsdienstige, en **migratie** in de regio een belangrijke rol gespeeld.

De Cultureel-erfgoedcel wordt het **knooppunt** waarlangs kennis en deskundigheid uitgewisseld worden om het cultureel erfgoed in brede zin te ontdekken, er zorg voor te dragen en samen te brengen in coherente verhalen van de regio, een culturele biografie van en voor iedereen. Erfgoedgemeenschappen, bestaande en nieuwe, in en buiten de regio, dragen zorg voor en manen mensen bewust van het cultureel erfgoed.

Grensverlegend

De taken en de ambities van het cultureel-erfgoedconvenant zijn talrijk en omvangrijk. Dit verhaal mag geen holle retoriek worden, daar is het te belangrijk en urgent voor. Daarom is een **stapsgewijze aanpak op maat van de regio** noodzakelijk. Dat betekent: inspelen op de noden en kwaliteiten van de huidige erfgoedgemeenschappen, van veel vrijwilligers, van de kleine professionele sector en van de vele (erfgoed)spelers in en buiten de regio. Zij moeten bij de werking worden betrekken.

‘Op maat van de regio’ betekent ook het door de bijzondere historische omstandigheden verspreid geraakte cultureel erfgoed boven water halen, zorgvuldig (laten) beheren, ontsluiten en valoriseren. ‘Op maat van de regio’ is verder: stelselmatig barrières wegnemen, grenzen verleggen, nieuwe cultureel-erfgoedgemeenschappen creëren, onbekend cultureel erfgoed centraal stellen, nieuwe methodieken ontwikkelen, nieuw publiek aanboren, inspelen op de specifieke diversiteit van de regio.

Het cultureel-erfgoedconvenant van CO₇ heeft de intentie om over zes jaar een krachtig **cultureel-erfgoednetwerk** te hebben. Daarbinnen is in grote lijnen bekend wat er aan cultureel erfgoed aanwezig is, wordt dit zorgvuldig beheerd en is het toegankelijk, kunnen de cultureel-erfgoedgemeenschappen terugvallen op elkaars deskundigheid en op expertise van buitenaf. Er is een intense en creatieve communicatie waardoor alle inwoners van de regio – en met name ook jongeren – betrokken worden bij het cultureel erfgoed. Tegelijk zijn **marges opgerekt**: het convenant werkt intersectoraal en met andere actoren in de regio, de provincie West-Vlaanderen en Vlaanderen, en het erfgoed in Noord-Frankrijk is verkend. De **kwaliteit** van de cultureel-erfgoedwerking is binnen de mogelijkheden van de regio gevoelig verhoogd.

X. DOELSTELLINGEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEID VAN CO₇

'De grens' loopt als een rode draad door deze intentienota. Barrières en breuklijnen, migratie en beweging, centrum en periferie, verbinding en verscheidenheid...: deze begrippen vormen ook bij de formulering van haar doelstellingen het conceptuele kader waarbinnen CO₇ haar cultureel-erfgoedbeleid voor de regio wenst te ontwikkelen.

De zes strategische doelstellingen worden stuk voor stuk kort gecontextualiseerd en verantwoord. Dat geldt vervolgens ook voor de operationele doelstellingen. Alles wat context en verantwoording is, staat cursief en heeft als subteksten de SWOT-analyse van de regio en haar cultureel-erfgoedwerking, en de visie van CO₇ op het cultureel-erfgoedbeleid in de regio. Per operationele doelstelling worden niet-exhaustief mogelijke acties geformuleerd.

1. DE GRENZEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDVELD ZIJN IN KAART GEBRACHT EN WORDEN VERLEGD

*CO₇ wil grenzen verleggen. Door samen te werken over gemeentegrenzen heen wil de projectvereniging **zuurstof geven aan cultuur** zodat de regio kan innoveren en evolueren – ook op het vlak van erfgoedzorg en -werking.*

*Om daarvoor de juiste impulsen en stimulansen te kunnen geven, moeten we **eerst ons cultureel-erfgoedveld en zijn 'grenzen' beter leren kennen**. Daarom willen we prioritair te weten komen wat er in de regio precies aanwezig én wat er verdwenen is aan cultureel erfgoed. En hoe is het gesteld met de bewaring ervan? Over welke bronnen kunnen we (niet meer) beschikken? Welk onderzoek is er (nog niet) gedaan? Waar is er expertise (te kort)? En welk aanbod aan erfgoedactiviteiten wordt hiermee (nog niet) ontwikkeld? CO₇ wil tijdens haar eerste beleidsperiode al deze facetten van het erfgoedveld in kaart brengen.*

*Als de grenzen eenmaal duidelijk zijn, zullen we **ook de mogelijkheden en beperkingen kennen**. Met die kennis ontwikkelen we de komende jaren, en dus ook in de volgende beleidsperiode, initiatieven ter verbetering en ondersteuning van het erfgoedveld.*

1.1. CO₇ brengt, samen met de provincie West-Vlaanderen, de cultureel-erfgoedcollecties in de regio in kaart, net als de wijze waarop ze geïnventariseerd zijn, en koppelt hieraan de nodige initiatieven.

De Eerste Wereldoorlog heeft voor het cultureel erfgoed in de regio verstrekkinge gevolgen gehad. Een van de rijkste archieven in Europa, dat van Ieper, ging volledig in vlammen op. Waardevolle collecties van musea en bibliotheken gingen verloren. Immaterieel erfgoed, zoals verhalen en tradities, verdween samen met de vluchtende inwoners.

*Gelukkig is **niet alles verloren gegaan**. Er zijn bijvoorbeeld nog onontgonnen archeologische sites en de archieven van Poperinge of van de abdij van Vleteren hebben de grote brand overleefd. Ook buiten de regio en bij particulieren wordt nog erfgoed bewaard dat getuigt over het verleden van de Zuidelijke Westhoek.*

*Helaas is van al deze sporen **niet altijd geweten wat er eventueel waar bewaard wordt**. Om dit te weten te komen zal CO₇ de collecties in kaart laten brengen. We koppelen daar ook de vraag aan hoe het gesteld is met hun inventarisatie. Zo weten we meteen welke stukken gemakkelijk gevaloriseerd kunnen worden en welke beheerders impulsen nodig hebben.*

Mogelijke acties:

- een **onderzoek**, in overleg met de provincie, naar de aanwezigheid en inventarisatiegraad en -wijze van cultureel-erfgoedcollecties in de regio;
- het onderzoeksrapport met de bijbehorende **aanbevelingen** ter beschikking stellen van het cultureel-erfgoedveld van de regio;
- de ontwikkeling, in samenwerking met de provincie, van **instrumenten en methodieken** die de actoren helpen om de geformuleerde aanbevelingen uit te voeren;
- het initiëren, op basis van dit onderzoek en in samenwerking met de provincie, van **voorbeeldprojecten** op het vlak van inventarisatie;
- medewerking aan het **(depot)onderzoek** van de provincie;
- ...

1.2. CO₇ brengt, samen met de provincie West-Vlaanderen, de materiële toestand van het aanwezige cultureel erfgoed in de regio in kaart en koppelt hieraan de nodige initiatieven.

*Het gros van de collectiebeherende instellingen en organisaties in de regio kampt met **depotproblemen**. Ruimtes zijn te klein of ongeschikt en ook de expertise is niet altijd aanwezig om de vaak specifieke collecties optimaal te kunnen bewaren.*

In het nieuwe Erfgoeddecreet krijgen de provincies de opdracht om een depotwerking op te zetten. De provincie West-Vlaanderen zal dit doen op basis van een onderzoek dat ze zal laten uitvoeren rond de depotnoden in haar werkingsgebied. De provincie neemt de regierol op.

*CO₇ wil bij deze veldverkenning **optreden als intermediair** voor de Zuidelijke Westhoek en zich profileren als een potentiële partner voor de ontwikkeling van een regionaal depot.*

Mogelijke acties:

- medewerking verlenen aan het **depotonderzoek** van de provincie;
- optreden als **intermediair** voor het cultureel-erfgoedveld van de regio;
- het provinciaal onderzoeksrapport met **aanbevelingen** rond de depotproblematiek ter beschikking stellen van het cultureel-erfgoedveld van de regio;
- de ontwikkeling, in samenwerking met de provincie, van **instrumenten en methodieken** die de actoren helpen om de geformuleerde aanbevelingen uit te voeren;
- het initiëren, op basis van dit onderzoek, en in overleg en samenwerking met de provincie, van **voorbeeldprojecten** op het vlak van behoud en beheer;
- een onderzoek naar en overleg over de potentiële ontwikkeling van een **regionaal depot** in de Zuidelijke Westhoek;
- ...

1.3. CO₇ spoort particuliere beeldcollecties op en bewaart en ontsluit ze via Westhoek Verbeeldt.

*De regio telt slecht twee stedelijke archieven en die leggen zich vooral toe op documentaire collecties. In de overige gemeenten is er **weinig tot geen personeel dat zich met de zorg voor (zeker cultureel getint!) archief inlaat**. Enkele van die gemeenten hebben evenmin een heemkring die culturele archieven verzamelt. Hierdoor ging er – vooral in de deelgemeenten – al heel wat waardevol cultureel erfgoed verloren.*

*Gelukkig bewaren particulieren thuis nog uniek beeldmateriaal waar boeiende verhalen aan vasthangen, al dreigt veel hiervan onopgemerkt te verdwijnen, bijvoorbeeld na overlijden of door calamiteiten. Dit vaak onbekende zwerfgoed willen we **veiligstellen voor de toekomst** door de creatie van cultureel-erfgoedgemeenschappen die zich op vrijwillige basis inlaten met het opsporen, bewaren en ontsluiten ervan. Zo creëren we samen een virtueel streekarchief en werken we aan een breed draagvlak voor cultureel erfgoed.*

Mogelijke acties:

- **de overkoepelende coördinatie** van het project Westhoek Verbeeldt:
 - o opvolgen en implementeren van ontwikkelingen op het vlak van ICT, communicatie, wetgeving...;
 - o aansturen en begeleiden van de lokale verantwoordelijken;
 - o adviseren en doorverwijzing;
 - o initiatieven ontplooiën om de vrijwilligers te blijven motiveren en ondersteunen;
 - o overkoepelende communicatie voeren;
 - o organiseren van overkoepelend overleg (o.a. stuurgroep) en vorming;
 - o zoeken naar bijkomende middelen;
 - o ...
- **werkingsmiddelen** ter beschikking stellen van de lokale vrijwilligerskernen met het oog op ontsluitingsprojecten;
- **de logistieke ondersteuning** (scanners, laptops...) van de vrijwilligerskernen;
- ...

1.4. CO₇ biedt via een portaal een lopend overzicht van het beschikbare bronnenmateriaal en een stand van zaken van het historisch onderzoek over de regio.

*Primaire bronnen, zoals archiefstukken en historische documenten, over de Zuidelijke Westhoek zijn voor sommige periodes en thema's erg schaars of moeilijk te vinden. Dit maakt het voor onderzoekers bijzonder moeilijk om mee te schrijven aan de culturele biografie van de regio, te meer omdat ook een **overzicht van bestaand historisch onderzoek ontbreekt**.*

Er is wel degelijk een uniek en boeiend verhaal te vertellen over het rijke en diverse verleden, maar de bouwstenen hiervoor zijn momenteel beperkt (bekend) en liggen verspreid. We willen deze bronnen opsporen en bekend maken, zodat een ruimer veld van onderzoekers ermee aan de slag kan.

Mogelijke acties:

- de samenstelling en publicatie van een lopende **bibliografie**;
- de ontsluiting via een website van digitale **inventarissen** van bronnen over de regio;
- de **digitalisering** van bronnenmateriaal dat van regionaal belang is
- samenwerkingsproject met **Archiefbank Vlaanderen**;
- ...

1.5. CO₇ brengt het bestaande publieksaanbod van erfgoedinitiatieven in kaart en stimuleert de afstemming van dit aanbod.

*Toeristische diensten promoten het erfgoedaanbod in de regio al een tijdje, in de eerste plaats voor bezoekers. Sommige van hen gingen een stap verder en ontwikkelden zelf erfgoedproducten. Ook andere aangrenzende sectoren wagen zich al eens aan een erfgoedinitiatief. Daarnaast zien we dat er, onder invloed van het Vlaamse beleid, de laatste jaren door de cultureel-erfgoedactoren zelf in toenemende mate publieksgerichte activiteiten worden ontwikkeld die zich ook **tot de eigen bevolking richten**.*

***Met dit groter wordende aanbod gebeurt het dat activiteiten elkaar overlappen, ook qua publiek, of dat er thematische en/of methodische kansen op samenwerking worden gemist.** Wat op lokaal vlak eerder sporadisch gebeurt, zal binnen de regio ongetwijfeld vaker voorvallen. Dat komt omdat vaak **organisatoren te weinig weet hebben van elkaars werking**.*

*CO₇ wil dit voorkomen door al deze initiatieven in kaart te brengen. Als zo'n overzicht eenmaal bestaat, kunnen **er ook stimulansen aan gekoppeld worden**: om samen te werken, nieuwe doelgroepen aan te spreken, thema's, methodieken en kalenders op elkaar af te stemmen. Dit zal zowel de actoren als het publiek ten goede komen.*

Mogelijke acties:

- het opzetten van **overleg** van actoren die met erfgoed bezig zijn;
- een **publieksonderzoek** in de regio;
- de verspreiding van een **folder** die het aanbod in de regio bekend maakt;
- de verzending van een **e-zine** met het actuele aanbod;
- links op **websites** van diverse instellingen die erfgoedactiviteiten organiseren;
- de coördinatie van **Erfgoeddag**;
- de coördinatie van **Week van de Smaak**;
- ...

1.6. CO₇ brengt de expertise die in de regio aanwezig is in kaart en neemt initiatieven om ontbrekende expertise te ontwikkelen.

*In de regio is **heel wat expertise aanwezig**, zowel bij de professionele erfgoedzorgers als bij verzamelaars of heemkundigen. Maar de kennis en ervaring zijn **verspreid en zijn niet bij iedereen gekend**. Er zijn ook domeinen, collecties en praktijken waarover in de regio te weinig kennis aanwezig is, maar die misschien buiten de regiogrenzen wel te vinden is.*

*De bereidheid om zich te vervolmaken is bij heel wat actoren groot. Steunpunten, koepelorganisaties en vormingsinstellingen spelen hierop in door zelf vorming aan te bieden. Maar vaak is die **niet op maat van de kleinere spelers of vindt ze plaats op centraal in (West-)Vlaanderen gelegen locaties** die voor de regiobewoners moeilijk te bereiken zijn.*

CO₇ wil zicht hebben op de expertise die al dan niet in de regio aanwezig is. Waar kennis aanwezig is, moet ze versterkt worden, waar ze nodig is moet ze ingezet worden en waar ze ontbreekt, moet ze – als het kan in en op maat van de regio – ontwikkeld worden.

Mogelijke acties:

- het ontwikkelen van een **databank** met experts en specialisten;
- een **onderzoek** naar de aanwezige en ontbrekende expertise;
- het onderzoeksrapport met **aanbevelingen** ter beschikking stellen van
- het cultureel-erfgoedveld van de regio;
- de ontwikkeling van **instrumenten en methodieken** die de actoren helpen om de geformuleerde aanbevelingen uit te voeren;
- het ontwikkelen en aanbieden van **nieuwe vorming** (studiedag, colloquium, infoavond, lessenreeks...);
- het stimuleren van **vormingaanbieders** om vorming (ook!) aan te bieden in de Zuidelijke Westhoek;
- **methodieken en good practices** uit de regio beschrijven en ter beschikking stellen van de sector;
- ...

2. DE ZORG VOOR CULTUREEL ERFGOED IS UIT DE MARGE GEHAALD

*De meeste cultureel-erfgoedactoren in de CO₇-regio, zelfs kleine spelers, hebben **aandacht voor de vier fundamentele basisfuncties** van erfgoedzorg. Ze richten zich niet eenzijdig op publiekswerking, maar laten dat hand in hand gaan met werk achter de schermen: ze proberen hun collecties op een doordachte manier uit te breiden, leveren inspanningen met betrekking tot behoud en beheer, doen aan historisch onderzoek. Niettemin is er op dat vlak **nog heel wat werk aan de winkel**. De stand van inventarisatie is niet overal even vergevorderd. Logistieke en financiële hindernissen maken dat er vaak compromissen moeten gesloten worden met betrekking tot behoud en beheer en in het historisch onderzoek liggen nog heel wat onontgonnen terreinen te wachten.*

*CO₇ wil verhinderen dat erfgoedzorg – door gebrek aan personeel, tijd, middelen en kennis - in de marge verdwijnt. Daarom wil de projectvereniging haar culturele en maatschappelijke **verantwoordelijkheid opnemen** en cultureel-erfgoedactoren in haar regio extra impulsen geven zodat ze op een kwaliteitsvolle en duurzame manier zorg kunnen dragen voor ons cultureel-erfgoed.*

2.1. CO₇ stimuleert erfgoedbeheerders om cultureel erfgoed op een uniforme en kwaliteitsvolle manier te (laten) inventariseren.

*Inventariseren is een gespecialiseerde en tijdrovende bezigheid. Niettemin is het een **belangrijke taak voor erfgoedbeheerders**. Een degelijke inventaris is de ruggengraat voor een goed (en in de toekomst: complementair) collectiebeheer en -beleid. Het is ook het instrument op basis waarvan onderzoek en ontsluiting kunnen gebeuren. **Wat niet geïnventariseerd is, is niet 'gekend' en kan dus ook niet gevaloriseerd worden.***

*CO₇ zal, in overleg met de provincie West-Vlaanderen, een onderzoek laten uitvoeren naar de aanwezigheid van (al dan niet geïnventariseerde) cultureel-erfgoedcollecties in de regio. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zullen we impulsen geven aan erfgoedbeheerders om hun collecties **volgens internationaal aanvaarde standaarden te (laten) registreren**. Dit moet op een uniforme manier gebeuren, zodat gegevens, bijvoorbeeld via een portaal, toegankelijk zijn voor onderzoek en gemakkelijk uitgewisseld kunnen worden.*

Mogelijke acties:

- **de logistieke ondersteuning** (scanners, laptops, opnameapparatuur...);
- het ter beschikking stellen van uniforme registratieprogramma's, data- en beeldbanken...);
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- het initiëren van en participeren aan **onderzoek** dat betere registratiemogelijkheden en -methodieken beoogt (vgl. 'Van HorenZeggen III');
- de organisatie van **vorming** rond inventarisatie;
- het verspreiden van de methodiek en de resultaten van het **Banistiekproject** van Erfgoedcel leper;
- het initiëren van **voorbeeldprojecten**;
- ...

2.2. CO₇ ondersteunt de opmaak van een calamiteitenplan voor collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties in de regio.

*Alle bewaarinstellingen in de regio doen hun uiterste best om hun cultureel erfgoed, infrastructuur, personeel en bezoekers te beschermen tegen calamiteiten zoals brand, diefstal, ongevallen... en nemen hiervoor maatregelen. Toch beschikt nog **niemand over een echt calamiteitenplan** dat voorziet in procedures bij rampen zoals overstroming, brand of blikseminslag.*

*Het opmaken van een dergelijk plan **vergt heel wat overleg** en kost daarom veel tijd. Omdat dit gemakkelijker binnen een netwerk kan, wil CO₇ bewaarinstellingen helpen bij de opmaak.*

Mogelijke acties:

- de organisatie van **overleg** met en tussen:
 - o FARO en de provincie West-Vlaanderen,
 - o de bewaarinstellingen,
 - o politie en brandweer,
- de organisatie van het **begeleidingstraject**;
- **financiële ondersteuning** voor kleine ingrepen;
- ...

2.3. CO₇ stimuleert collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties in de regio om hun kwaliteitslabel te halen.

Sedert de invoering van het Museumdecreet in 1996 erkent de Vlaamse Gemeenschap kwaliteitsvolle museumwerkingen door de toekenning van een kwaliteitslabel. Met het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet zullen ook andere collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties dit label kunnen aanvragen als ze hun collecties volgens de regels van de kunst beheren.

*CO₇ wil organisaties uit de regio, en musea in het bijzonder, die in aanmerking kunnen komen voor het kwaliteitslabel, **stimuleren om aan de bijbehorende standaarden te voldoen** door aandacht te hebben voor de vier basisfuncties: verzamelen, onderzoek, behoud en beheer en publiekswerking. Omdat de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties in de regio relatief klein zijn, is de inzet van mensen en middelen voor alle basisfuncties moeilijk haalbaar. Daarom streeft CO₇ ernaar dat die mensen en middelen efficiënt worden ingezet en dat instellingen elkaar aanvullen en versterken.*

Mogelijke acties:

- het stimuleren van onderlinge **afstemming** en complementariteit van erfgoedinstellingen;
- de uitwisseling, in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen, van **expertise** rond de basisfuncties;
- de ondersteuning van **samenwerking** rond de basisfuncties, ook van instellingen met een kwaliteitslabel en instellingen die ernaar streven;
- ...

2.4. CO₇ helpt vrijwilligers en particuliere organisaties om de zorg voor het cultureel erfgoed in de regio op een kwaliteitsvolle manier op zich te nemen.

*In de regio dragen honderden mensen op vrijwillige basis en binnen particuliere organisaties zorg voor cultureel erfgoed. Binnen deze gemeenschappen is de intentie en meestal ook expertise aanwezig om dit **op een kwaliteitsvolle en duurzame manier** te doen. Helaas ontbreekt het soms aan de juiste instrumenten en middelen om de goede intenties en opgebouwde expertise in de praktijk om te zetten. CO₇ wil vrijwilligers en particuliere organisaties ondersteunen in hun ambitie om **op een kwaliteitsvolle en duurzame manier** aan cultureel-erfgoedzorg te doen.*

Mogelijke acties:

- de jaarlijkse uitreiking van een **Prijs voor de Erfgoedvrijwilliger**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- ontwikkeling van een **reglement** voor niet-professionele erfgoedactoren;
- het aanbieden van **vorming**;
- **logistieke ondersteuning**;
- de overkoepelende coördinatie van **Westhoek Verbeeldt**;
- de **financiële ondersteuning** van de lokale werking van Westhoek Verbeeldt;
- ...

2.5. CO₇ stimuleert en ondersteunt de digitalisering van cultureel erfgoed en geeft daarbij prioriteit aan collecties van regionaal belang.

*Verskillende cultureel-erfgoedactoren zijn al enkele jaren onafhankelijk van elkaar bezig met het digitaliseren van (delen van) hun cultureel-erfgoedcollecties. Sommigen werken samen met gespecialiseerde firma's, anderen hebben het materiaal en/of de knowhow in huis om dit zelf te doen. Meestal gebeurt dit projectmatig en **onafhankelijk van elkaar**. Vandaar ook de verschillen in methodiek en bewaarstrategieën (drager, formaat).*

De redenen om te digitaliseren zijn divers: om een kopie (en niet het origineel, dat men wil beschermen) ter beschikking te stellen van gebruikers, om de raadpleeg- en doorzoekbaarheid sterk te verhogen, om te reproduceren...

*Omdat digitalisering op diverse manieren **bijdraagt tot een betere erfgoedzorg en -ontsluiting**, wil CO₇ dergelijke initiatieven stimuleren. Vooral collecties die voor de hele regio van belang zijn, kunnen ondersteuning krijgen. We denken daarbij in de eerste plaats aan de digitalisering van **historische kranten**. Geheugen van Ieper en de expertise die dankzij dit pioniersproject (op Vlaams niveau) van Erfgoedcel Ieper werd opgebouwd, zullen zo voor de bredere regio ingezet kunnen worden.*

Mogelijke acties:

- de uitbouw van **Geheugen van Ieper** tot een regionaal platform;
- de digitalisering van **historische krantencollecties**;
- de digitalisering van **bewegend beeldmateriaal** in samenwerking met de Regionale MediaMaatschappij;
- **logistieke ondersteuning** (scanners, laptops, opnameapparatuur...);
- het ter beschikking stellen van **Westhoek Verbeeldt**;
- de begeleiding van **digitaliseringsprojecten**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- het aanbieden van aangepaste **vorming**;
- **de financiële ondersteuning** van de digitalisering van collecties van regionaal belang;
- het invoeren van **standaarden** voor uniforme digitalisering;
- ...

2.6. CO₇ stimuleert historisch onderzoek dat nieuw licht werpt op minder bekende facetten van het verleden van de regio en haar gemeenten.

*Verskillende actoren binnen en buiten de regio verrichten onderzoek naar het verleden van de Zuidelijke Westhoek. Maar we stellen vast dat dit **onderzoek onvoldoende verrijkt** wordt. Vaak zijn het dezelfde domeinen of specialistische thema's die bestudeerd worden. Andere vraagstellingen of onderwerpen zouden kunnen leiden tot nieuwe inzichten en een **breder, meer genuanceerd verhaal**. Onderzoeksinstituten en instellingen voor hoger onderwijs kunnen hierin een 'sturende' rol spelen. Helaas ontbreken die in de regio. En voor onderzoekers uit Leuven, Gent, Antwerpen en zelfs Brugge of Kortrijk is de Zuidelijke Westhoek meestal 'ver van hun bed'.*

*Daarom wil CO₇ vanuit de regio de nodige contacten leggen en initiatieven nemen om historisch onderzoek te verruimen. Dit kan door onderzoek te stimuleren naar historische **thema's die nog weinig uitgediept zijn en die relevant zijn voor de regio als geheel of groeperingen in de streek**, maar ook door nieuwe vraagstellingen en hedendaagse invalshoeken te laten toepassen op de geschiedenis van de regio.*

Mogelijke acties:

- partnerships met **hogescholen en universiteiten**;
- partnerships met **thematische onderzoekscentra** (CAG, CRKC...);
- promotie van het bronnenmateriaal op **Geheugen van Ieper en Westhoek Verbeeldt**;
- het uitschrijven van specifieke/thematische **onderzoeksopdrachten**;
- een (tweejaarlijkse?) **Erfgoedprijs** voor wetenschappelijke historische bijdragen over de regio;
- aanbieden van **vorming** die historisch onderzoek vergemakkelijkt (bv. paleografie, mondelinge geschiedenis...);
- ...

3. CULTUREEL-ERGOEDACTOREN WERKEN GRENSOVERSCHRIJDEND EN VORMEN NIEUWE CULTUREEL-ERGOEDGEMEENSCHAPPEN

*De Zuidelijke Westhoek is een plattelandsregio met vele kleine woonkernen. De fusie van gemeenten in 1976 is er nog niet helemaal verteerd en in de deelgemeenten heerst soms nog een **sterke dorpsreflex**. Dat is voor heel wat zaken een sterkte, maar kan ook remmend werken en vernieuwing tegengaan.*

*CO₇ wil actoren stimuleren om hun **horizon te verruimen** en nieuwe territoria te verkennen, om andere publieken op te zoeken en in contact te treden met collega's uit andere gemeenten, regio's en sectoren. Wij helpen om de barrières die deze grensoverschrijdende werking verhinderen, op te heffen.*

3.1. CO₇ onderzoekt, samen met de provincie West-Vlaanderen, grensoverschrijdende samenwerkingsmogelijkheden, zowel met de Noordelijke Westhoek als met Noord-Frankrijk.

*Het werkingsgebied van CO₇ omvat zeven gemeenten in de Zuidelijke Westhoek. Landschappelijk en historisch maakt de regio deel uit van de Westhoek, en ook met de Franse Westhoek is er een gedeeld verleden. De **historische affiniteit met gemeenten net over de CO₇-grens is dus groot** en heel wat voor de regio relevant bronnenmateriaal bevindt zich net over de (lands)grens. **De afstand, de taal en de andere organisatie van het erfgoedveld vormen echter een barrière** om dit te gaan onderzoeken.*

CO₇ wil over de grens kijken of er kansen zijn om samen te werken rond gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Via eventuele samenwerkingsprojecten met de Noordelijke Westhoek hopen we ook impulsen te geven die leiden tot het aanvragen van een regionaal erfgoedconvenant in de buurregio.

Mogelijke acties:

- deelname aan **Westhoekoverleg**;
- overleg met de projectvereniging 5-Art uit de **Noordelijke Westhoek**;
- de coördinatie en uitgave van een boek over (de archieven van) de **wederopbouwarchitectuur** in de Westhoek;
- een onderzoek laten uitvoeren met een **verkenning van potentiële partners** in Noord-Frankrijk;
- de resultaten van deze verkenning **verspreiden** onder de regionale actoren;
- participatie in **Europese projecten** (Interreg, PDPO, Leader, ...);
- participatie in een project met **Noord-Franse partners** rond de grens in 1713;
- ...

3.2. CO₇ overlegt en werkt samen met actoren in de marge van de erfgoedsector.

*Om een geïntegreerd cultureel-erfgoedbeleid te kunnen voeren is het belangrijk dat cultureel-erfgoedactoren niet op een eiland blijven zitten. Daarom wil CO₇ aangrenzende **sectoren, zoals Jeugd, Sport, Welzijn, Toerisme en Ruimtelijke Ordening, nauwer bij cultureel erfgoed betrekken**. Het samenbrengen van de diverse methodieken, thema's, invalshoeken en publieksgroepen uit deze sectoren zal immers tot nieuwe inzichten, **innoverende kruisbestuivingen** en de participatie van nieuwe doelgroepen, waaronder kansengroepen, leiden.*

We willen in samenwerking met de jeugd-, sport- en welzijnssector het cultureel erfgoed van hun organisaties en leden mee in de kijker zetten. Door samenwerking met Toerisme willen we een breder publiek, ook van buiten de regio, laten kennismaken met het rijke en diverse erfgoed van de streek, ook datgene wat momenteel buiten het gezichtsveld valt. Met Ruimtelijke ordening zijn er raakvlakken op het gebied van monumenten- en landschapszorg en archeologie, maar ook de inplanting van culturele infrastructuur is een zaak van ruimtelijke planning en ordening.

Mogelijke acties:

- overleg en/of samenwerking met **Westtoer** en lokale toeristische diensten;
- overleg en/of samenwerking met jeugddiensten en andere organisaties uit de **jeugdsector**;
- overleg en/of samenwerking met organisaties uit de **welzijnssector**;
- overleg en/of samenwerking met organisaties uit de **sportsector**;
- samenwerking met **jeugd- en sportverenigingen**;
- overleg met de **sportraad, jeugdraad en welzijnsraad**;
- een project rond **huizenonderzoek**,
- **Erfgoedhaltes**,
- ...

3.3. CO₇ biedt beloftevolle lokale initiatieven kansen om uit te groeien tot intergemeentelijke samenwerkingsprojecten.

CO₇ is een jonge projectvereniging. Toch heeft zij al belangrijke regionale projecten georganiseerd. Telkens ging het om samenwerkingsinitiatieven die werden opgezet en aangestuurd door het Voorbereidend Comité.

*De concrete resultaten die hiermee geboekt werden, heeft de **wil tot samenwerken in de regio alleen maar doen toenemen**. Ondertussen zijn ook enkele gemeenten los van CO₇ met elkaar om de tafel gaan zitten om initiatieven te ontwikkelen rond gemeenschappelijke erfgoedthema's.*

*CO₇ wil niet alleen de motor van samenwerking in de regio zijn, maar ook de katalysator. Wij willen, zoals dat bij Heuvelland Verbeeldt is gebeurd, **kansen bieden aan lokale initiatieven** die van onderuit ontstaan en de ambitie of potentie hebben om op intergemeentelijk/bovenlokaal niveau voortgezet te worden.*

Mogelijke acties:

- **bemiddeling** bij het zoeken van partners voor activiteiten in andere gemeenten;
- hulp bij **communicatie** rond lokale initiatieven die regionaal willen doorgroeien;
- de ontwikkeling van een **reglement** dat lokale initiatieven met bovenlokale potentie ondersteunt;
- **advisering** en doorverwijzing;
- ...

3.4. CO₇ stimuleert intergemeentelijk overleg binnen de diverse deelsectoren van het cultureel-erfgoedveld.

*De provincie West-Vlaanderen heeft met Westhoek Streekmuseum en het Netwerk Oorlog en Vrede in de Westhoek twee **platformen gecreëerd** waar vertegenwoordigers van musea elkaar regelmatig ontmoeten. Sinds dit jaar verleent zij ook haar medewerking aan het Westhoek Archieven Overleg, een initiatief van de Diksmuidse stadsarchivaris.*

*Deze platformen zijn ofwel ruimer dan de CO₇-regio ofwel **verenigen ze niet alle spelers**. Voor de niet-professionele actoren heeft de recente herstructurering van de cultuurraden in de meeste gemeenten op lokaal vlak wel gezorgd voor meer overleg en samenwerking tussen de cultureel-erfgoedverenigingen, maar een bovenlokaal overlegorgaan ontbreekt vooralsnog.*

*CO₇ wil het sectoroverleg binnen de regio intensifiëren en actoren via deze weg stimuleren tot concrete samenwerkingsprojecten. Omdat dergelijke initiatieven vaak voortspruiten uit persoonlijke contacten willen we **zowel formele als informele ontmoetingsmomenten organiseren** van collega's uit de verschillende gemeenten.*

Mogelijke acties:

- de jaarlijkse organisatie van een ontmoetingsmoment en/of overlegvergadering met vertegenwoordigers van alle **musea** in de regio;
- de jaarlijkse organisatie van een ontmoetingsmoment en/of overlegvergadering met alle **archieverantwoordelijken** in de regio;
- de jaarlijkse organisatie van een ontmoetingsmoment en/of overlegvergadering met vertegenwoordigers van alle **heemkringen en historische verenigingen** in de regio;
- het stimuleren van **thematische samenwerkingsverbanden**, zoals rond volksverhalen of landbouwerfgoed;
- ...

3.5. CO₇ stimuleert overleg en samenwerking tussen de professionele en niet-professionele cultureel-erfgoedactoren.

Vrijwilligers zijn niet weg te denken uit de cultureel-erfgoedsector van de Zuidelijke Westhoek. Lang voor er in de meeste gemeenten professionele erfgoedwerkers aan de slag gingen, droegen zij zorg voor het cultureel erfgoed van hun dorp en regio. De dynamiek binnen de particuliere organisaties werkte aanstekelijk en vormde vaak het draagvlak waarop een professionele werking geënt kon worden.

Ook nu er wél professionelen zijn, blijft de inzet van vrijwilligers essentieel. Zonder hen zou veel erfgoed het zonder zorg moeten stellen en zonder de medewerking van heem- en vriendenkringen of losse enthousiastelingen zouden sommige organisaties niet alle basistaken van een archief of museum kunnen uitvoeren. Anderzijds doen deze onbezoldigde medewerkers via hun vrijwilligerswerk ook expertise op die ze elders, bijvoorbeeld binnen hun vereniging, kunnen toepassen.

Het mobiliseren van vrijwilligers rond erfgoedthema's en -projecten zal ook in de toekomst in alle gemeenten een belangrijk aandachtspunt blijven.

CO₇ wil helpen om de mentale breuklijn/barrière die soms nog tussen professionelen en niet-professionelen bestaat, op te heffen en door overleg en samenwerking te komen tot een brede cultureel-erfgoedgemeenschap.

Mogelijke acties:

- de evenwichtige samenstelling van de **Stuurgroep Erfgoedconvenant**;
- de jaarlijkse organisatie van het **Cultureel-erfgoedplatform**;
- de jaarlijkse organisatie van een **nieuwjaarsreceptie** voor de culturele sector in de regio;
- de jaarlijkse organisatie van een **informatieve uitstap** voor alle erfgoedactoren in de regio (bv. plaatsbezoek aan een restauratieatelier; museumdepot of nieuw archiefgebouw, deelname aan een workshop, rondleiding bij een tentoonstelling met een vernieuwend concept...);
- de evenwichtige samenstelling van **werk- en projectgroepen**;
- ...

3.6. CO₇ helpt mee aan de verspreiding naar een ruim publiek van historisch onderzoek over de regio en haar gemeenten.

*Historisch onderzoek blijft vaak circuleren in een kleine kring van ingewijden. Dat geldt zowel voor academisch onderzoek als voor lokale en regionale studies. Uitwisseling tussen disciplines, bijvoorbeeld archeologie en geschiedwetenschap, gebeurt weinig. Daardoor blijven de resultaten van zinvol, maar vaak gespecialiseerd en gedetailleerd onderzoek, op zichzelf staan en **draagt dit te weinig bij aan de opbouw van een culturele biografie** van de regio.*

*Een groot deel van het (potentiële) **publiek blijft verstoken van de resultaten** van dit onderzoek. De redenen hiervoor zijn divers: het onderzoek is te specialistisch, in vakjargon geschreven, in een beperkt gebied of oplage gepubliceerd of soms gewoon onaantrekkelijk gepresenteerd.*

CO₇ wil onderzoekers helpen om buiten hun eigen, beperkte actieradius te treden door hun wetenschappelijk verantwoorde duiding van het verleden van de regio toegankelijk te maken voor een breed publiek.

Mogelijke acties:

- de coördinatie en uitgave van een boek over (de archieven van) de **wederopbouwarchitectuur** in de Westhoek;
- de jaarlijkse publicatie van **samenvattingen** van historische publicaties over de regio;
- de publicatie van de resultaten van **archeologisch onderzoek** in haar regio;
- de ontwikkeling van een **subsidierglement** voor de publicatie van historisch onderzoek (bv. tentoonstellingscatalogi, heemkundige tijdschriften...);
- de coördinatie en uitgave van een **publicatie(reeks)** waarin het verleden van de regio, wetenschappelijk verantwoord en toegankelijk geschreven, vanuit verschillende invalshoeken belicht wordt;
- ...

4. DE BANDEN TUSSEN MENSEN EN HUN CULTUREEL ERFGOED ZIJN AANGEHAALD

Grenzen vormen al eeuwenlang een constante in de regio. Soms zijn dergelijke scheidslijnen zichtbaar in de vorm van douanekantoren, grenspalen of versterkingen. Maar de mentale invloed en **culturele impact van leven in een grensgebied reikte veel verder dan wat het oog waarneemt**. Een grens creëerde zowel een differentiatie met 'de andere' als een band en een gemeenschappelijkheid tussen de begrensden. Zo droeg elke nieuwe grensvorming bij tot het complexe verleden van de regio en de constructie van een meerlagige identiteit van haar bewoners. Want er is meer dat mensen samenbrengt: hun hobbies, hun opleiding, hun favoriete voetbalclub, hun familiebanden, hun wijkermis, ... allemaal activiteiten die ook cultureel erfgoed nagelaten hebben.

Onze leefwereld zit vol verwijzingen naar dit gedeeld verleden. Maar niet alle inwoners zijn zich daarvan bewust. Ze zijn zo vertrouwd met het landschap, de gebouwen en de voorwerpen om hen, dat ze zich geen vragen meer stellen bij hun oorsprong, geen idee hebben van de bijhorende verhalen en het erfgoed om hen heen niet naar waarde kunnen schatten.

CO₇ wil de **banden tussen mensen en hun erfgoed aanhalen**, werken aan het erfgoedbewustzijn van elkeen en regiobewoners aanzetten om hun leefomgeving te herontdekken. Ze wil **mentale en fysieke barrières wegwerken** door resoluut te kiezen voor instrumenten en methodieken die inspelen op, en aangepast zijn aan de hedendaagse maatschappij. CO₇ heeft daarbij oog voor doel- en kansengroepen waarvoor participatie aan 'onze' cultuur minder voor de hand liggend is. En niet in het minst wil CO₇ ook die mensen bereiken die zich niet zomaar naar het brandpunt van het culturele leven kunnen verplaatsen. CO₇ wil ook de **mensen verbinden** die historische interesse of een bepaald soort cultureel erfgoed met elkaar (willen) delen. CO₇ wil een klimaat scheppen waar **cultureel erfgoedgemeenschappen** tot hun volle wasdom kunnen komen. En daar wordt iedereen beter van. Want cultureel erfgoed dat opgesloten blijft op zolders of in depots verstoofd en mensen die niet met elkaar in contact treden vereenzamen en verzuren. Beide zouden een verlies voor de gemeenschap betekenen.

4.1. CO₇ zorgt dankzij creatieve en efficiënte communicatie voor een gerichte promotie van het cultureel erfgoed en de bredere bekendmaking van de werking van de lokale cultureel-erfgoedactoren en -gemeenschappen.

In de regio ontplooiën diverse organisaties en instellingen een werking rond cultureel erfgoed. Zij ontwikkelen heel wat publieksgerichte initiatieven en communiceren die over het algemeen naar **een vast, soms lokaal ingebed, publiek**. CO₇ wil inspanningen doen om het potentiële publiek dat de weg nog niet gevonden heeft, naar deze cultureel-erfgoedactoren en -gemeenschappen toe te leiden. CO₇ zal hun initiatieven en werking binnen en buiten de regio een ruimer klankbord geven door nieuwe communicatiemiddelen en -strategieën in te zetten. Op die manier willen we de **betrokkenheid** van mensen bij het cultureel erfgoed van de regio verhogen, **niet alleen als toeschouwers of gebruikers, maar ook als leden van een erfgoedgemeenschap**.

Mogelijke acties:

- de opmaak van een **communicatieplan**;
- de opmaak van een **adressenbestand**;
- de opmaak en verspreiding van een **e-zine** met erfgoednieuws;
- het digitaal in kaart brengen van alle cultureel-erfgoedactoren in de regio op de **Cultureel-erfgoedcelwebsite**;
- de ontwikkeling van nieuwe **communicatie- en distributiekkanalen** en de uitbouw van de bestaande;
- de ontwikkeling van een **huisstijl** voor de Cultureel-erfgoedcel;
- de inzet van **(inter)gemeentelijke kanalen** (bv. stadstelevisie);

- het onderhouden en de ontwikkeling van goede contacten met de lokale en regionale **pers**;
- de organisatie van pers- en **ontmoetingsmomenten**;
- de organisatie van **opendeurdagen** bij collectiebeherende instellingen;
- de organisatie van een **open sleuf-dag** in samenwerking met Archeo₇;
- de coördinatie van **Erfgoeddag**;
- ...

4.2. CO₇ ondersteunt de ontwikkeling van vernieuwende instrumenten en methodieken om cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk te maken.

*Opdat mensen zich verbonden weten met hun cultureel erfgoed, moeten ze overtuigd zijn van de waarde en de actuele betekenissen ervan. Daarbij is niet alleen de inhoud van tel, maar ook de vorm waarin de 'boodschap' zich aan haar publiek aandient. Bij een **actuele omgang met cultureel erfgoed** horen ook actuele instrumenten en methodieken voor ontsluiting en communicatie, zoals e-erfgoedtoepassingen die de potentie hebben om een divers én jong publiek aan te trekken. CO₇ wil **cultureel-erfgoedactoren uitdagen** om de traditionele vormen van erfgoedpresentatie op een creatieve en vernieuwende wijze in te zetten en hen actief ondersteunen in hun zoektocht om het publiek op een originele, attractieve manier te benaderen.*

Mogelijke acties:

- de ontwikkeling van initiatieven rond **e-erfgoed** (bv. gebruik van GIS, MP3, internetfora, weblogs, websites, mental mapping, Flickr, Google Earth, ...);
- het initiëren, in overleg en samenwerking met het erfgoedveld, van **voorbeeldprojecten** op het vlak van publiekswerking;
- de ontwikkeling van een **reglement** waarmee subsidies verstrekt worden voor e-erfgoedtoepassingen;
- ...

4.3. CO₇ ontwikkelt samen met erfgoedactoren in de regio een gerichte doelgroepenwerking en schenkt daarbij prioritair aandacht aan jongeren.

*Cultureel erfgoed is van ons allemaal. Elke regiobewoner heeft er recht op. Toch zijn er **groepen voor wie cultureel erfgoed zich in de marge van hun leefwereld bevindt**. Er zijn allerlei redenen waarom mensen er (nog) niet mee in aanraking komen: hun beperkte mobiliteit, een geringe kennis van het Nederlands, activiteiten die niet zijn aangepast aan de eigen leef- en belevingswereld enzovoort. CO₇ wil iedereen de kans bieden kennis te maken met cultureel erfgoed en zal hiertoe, in samenwerking met partners, specifieke doelgroepen actief benaderen.*

*Daarnaast wil CO₇ speciale aandacht schenken aan **de erfgoedbewaarders van de toekomst**. Voor kinderen en jongeren valt er in de regio nog te weinig te beleven op cultureel vlak, ook wat cultureel erfgoed betreft. Kinderen en jongeren die op een aangename en aansprekende manier de waarde en betekenis van cultureel erfgoed leren kennen, zullen later meer gemotiveerd zijn om er zorg te dragen.*

Mogelijke acties:

- de ontwikkeling van **educatieve pakketten**;
- de ontwikkeling van een **reglement** waarmee subsidies verstrekt worden voor erfgoedactiviteiten die gericht zijn op specifieke doelgroepen;
- de bundeling van het **aanbod voor kinderen en/of jongeren** en dit eenmaal per jaar gratis maken voor (basis)scholen;
- de organisatie van **inleefmomenten** voor jongeren;
- het opzetten van samenwerkingsverbanden met **scholen en jeugdverenigingen**;
- het ontwikkelen van projecten waarin **diversiteit** centraal staat;

- een onderzoek laten uitvoeren over de manier waarop de **eindtermen** van het onderwijs toegepast kunnen worden bij erfgoedactiviteiten en dit rapport ter beschikking stellen van de sector;
- de deelname aan provinciaal overleg van **publiekswerkers**;
- de medewerking aan '**Verftuin**'; een project voor jongeren en mensen met een handicap;
- opleiding rond regionale thematieken voor lokale **gidsen**;
- ...

4.4. CO₇ brengt wijk-, dorps- en gemeentebewoners samen en laat hen kennismaken met elkaar en hun cultureel erfgoed.

*De aanwezigheid van cultureel erfgoed beperkt zich niet tot de grote instellingen of stadskernen. Het is ook **te vinden in de uithoeken van de regio** en in de hoofden van al haar bewoners, al zijn die zich daar niet altijd allemaal van bewust.*

*Cultureel erfgoed is iets wat mensen met elkaar delen. Het voedt het collectieve geheugen en **vormt kleine en grote(re) gemeenschappen**. Inwoners van de CO₇-regio behoren tot meerdere gemeenschappen: ze voelen zich West-Vlaming, Westhoek, Poperingenaar én Provenaar.*

***Elk van deze deelidentiteiten heeft zijn eigen wortels en cultureel erfgoed.** Daarom willen wij inwoners van een wijk of (deel)gemeente de unieke geschiedenis en de smakelijke 'petites histoires' van hun buurt, dorp of (deel)gemeente laten (her)ontdekken.*

Mogelijke acties:

- de opmaak en plaatsing van **Erfgoedhaltes**;
- toonmomenten en andere ontsluitingsinitiatieven door de lokale kernen van **Westhoek Verbeeldt**;
- de organisatie van **ontmoetingsmomenten** bij projecten;
- de organisatie van **randactiviteiten** rond cultureel erfgoed bij jubilea, wijkkermissen, dorpsfeesten;
- ...

4.5. CO₇ stimuleert cultureel-erfgoedactoren om initiatieven te nemen rond interculturaliteit en migratie door de eeuwen heen.

*De voorbije eeuwen werden in de Zuidelijke Westhoek steeds nieuwe (politieke, militaire, bestuurlijke, taalkundige enzovoort) grenzen getrokken. Deze scheidingslijnen waren nooit absoluut. **Er was steeds beweging over de grenzen heen en een contact met de 'buitenwereld'**. Handelsroutes en waterwegen brachten mensen samen, waren (zoals lakens) en ideeën (bijvoorbeeld de beeldenstorm) zijn bekend tot ver buiten de streek. Seizoenarbeiders trokken de grens over (soms definitief), bezettingstroepen streken hier neer en hele bevolkingsgroepen migreerden naar en uit de streek (de volksverhuizingen onder Alva, vluchtelingen tijdens de Eerste Wereldoorlog...).*

*Als grens- en overgangsgebied is de Zuidelijke Westhoek **een regio waar al eeuwenlang diverse invloedssferen en culturen samenkomen**. Ook vandaag de dag nog kent de regio een instroom van vreemdelingen, als is deze, zeker in vergelijking met de rest van Vlaanderen, beperkt te noemen, met uitzondering van Franse inwijkelingen.*

*Omdat deze inwijkelingen ook recht hebben op cultureel erfgoed en de **wederzijdse kennismaking van 'nieuwe' en 'oude' bewoners met elkaars patrimonium** verrijkend kan zijn, willen wij actoren stimuleren om aandacht te hebben voor interculturaliteit en migratie door de eeuwen heen. Op die historische basis ontstaat er meer begrip en samenhang.*

Mogelijke acties:

- de ontwikkeling van een **educatief pakket** rond historische migratie;
- een project rond **culinair erfgoed**;
- **aangepaste rondleidingen** voor nieuwe regiobewoners van vreemde origine;
- ...

4.6. CO₇ haalt de natuurlijke banden tussen cultureel en onroerend erfgoed aan, vooral door samenwerkingsprojecten met Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels en Archeo₇.

*Ons erfgoed neemt verschillende vormen aan, zowel tastbare (monumenten, landschappen, museumobjecten, archivalische documenten enzovoort), als niet-tastbare (talen, tradities, gebruiken enzovoort). Met de overheveling in 1989 van de bevoegdheid over monumenten en landschappen van de Vlaamse Gemeenschap naar het Vlaams Gewest kwam er een beleidsmatige en administratieve scheiding tussen onroerend erfgoed enerzijds en cultureel erfgoed anderzijds. Toch blijven ze in de werking van de meeste erfgoedactoren **onlosmakelijk met elkaar verbonden**. Musea bijvoorbeeld huizen in beschermde monumenten en stellen er archeologische objecten tentoon. Wij willen de banden tussen beide erfgoedsectoren niet doorknippen, integendeel. Na de tabula rasa van de Eerste Wereldoorlog is het landschap en de archeologische rijkdom die dat herbergt, voor deze regio immers **de belangrijkste erfgoeddrager**. Met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels als natuurlijke partner en Archeo₇ als eigen dienst willen we een culturele werking ontplooiën rond onroerend-erfgoedthema's.*

Mogelijke acties:

- **overleg** met Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels (RLWH) en Archeo₇;
- samenwerking met RLWH rond **Verhalen voor onderweg**;
- de gezamenlijke uitgave van een **krant** met nieuws uit de natuur- en erfgoedsector in samenwerking met RLWH;
- de organisatie van cursussen **mémoire de geste** in samenwerking met RLWH;
- de organisatie van educatieve activiteiten rond archeologie in samenwerking met **Archeo₇**;
- ...

5. CULTUREEL ERFGOED IN DE MARGE WORDT CENTRAAL GEPLAATST

*Wie spreekt over cultureel erfgoed in de Zuidelijke Westhoek, komt automatisch éérs – en vaak uitsluitend – uit bij de relict en de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Dat is onvermijdelijk. Met uitzondering van het middeleeuwse leper was het voor de regio de eerste en enige keer dat ze de plaats van actie vormde van een wereldgebeuren. De vernietigende kracht van de oorlog zorgde er tevens voor dat het **soms lijkt alsof er geen ander verleden geweest is**.*

*Dat is niet alleen te wijten aan het verlies van een groot deel van het eigen patrimonium. Het hangt ook samen met de grote aandacht die er in de regio en daarbuiten is voor het verhaal van die Eerste Wereldoorlog. Met de herdenking die op komst is van 100 jaar '14-'18, zal het aantal initiatieven dat in de Westhoek ontwikkeld wordt rond dit gebeuren, alleen maar toenemen – en terecht. Er zijn ook relatief veel actoren aanwezig die dit mogelijk kunnen maken. Maar tegelijkertijd **maakt de 'Grote Oorlog' ook deel uit van een 'groter verhaal'** - een verhaallijn die, voor zover we nu weten, begon bij de Kelten in 500 v. Chr. en doorloopt tot op de dag van vandaag.*

*CO₇ wil het verhaal van de regio en het bijbehorende erfgoed integraal én in zijn totaliteit benaderen. Daarbij kiezen we ervoor om bijzondere aandacht te hebben voor invalshoeken die typisch zijn voor deze grensstreek, zeker als er weinig tot geen cultureel-erfgoedinstellingen of organisaties zijn die zich met deze thema's inlaten. Want de impact van de Eerste Wereldoorlog is slechts één reden waarom **bepaalde soorten erfgoed in de marge gedrongen** zijn. Er zijn er nog. Soms is het niet tastbaar en kan het moeilijker bewaard of getoond worden, soms is het te alledaags en lijkt het betekenisloos, en al te vaak ontbreekt het aan (georganiseerde) cultureel-erfgoedgemeenschappen om het te koesteren. Omdat zwerfgoed, immaterieel erfgoed, volkscultuur en kleine historische elementen **onopgemerkt dreigen te verdwijnen** en de regio al te veel cultureel erfgoed verloren heeft, wil CO₇ deze materiële en immateriële relict en in haar beleid centraal stellen.*

5.1. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond leven en werken aan de grens.

De Zuidelijke Westhoek is niet de enige grensregio in Vlaanderen, maar wel één die de laatste eeuwen veel grensverhuivingen en migratiebewegingen heeft gekend. Net op grond van haar ligging heeft ze een aantal streekeigen verhalen te vertellen: grensarbeid, de traditie van de hanengevechten, het ontstaan van de barrièregordel met leper als vestingstad, de smokkel door de 'blauwers', de rol van de leperboog tijdens de Eerste Wereldoorlog, de geuzen en de beeldenstorm ... CO₇ wil vooral dit soort 'eigen' verhalen mee helpen uitdragen, net omdat zo sterk geworteld zijn in de regio en deel uitmaken van haar identiteit.

Mogelijke acties:

- het initiëren, in samenwerking met gespecialiseerde onderzoeksinstituten en partners in de streek, van projecten die **thema's uit grensverleden** uitdiepen;
- de ontwikkeling van een educatieve **smokkelroute**;
- participatie in een project met **Noord-Franse partners** rond de vastlegging van de grens in het jaar 1713;
- ...

5.2. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond het agrarisch erfgoed.

*Volgens Westtoer is de Westhoek “één grote boerderij”. De Zuidelijke Westhoek is dan ook **altijd een plattelandsstreek geweest**. Ongeveer 86% van de oppervlakte van de regio bestaat nog steeds uit akkers en weiden. Het landbouwleven, dat de laatste jaren een neergang beleeft, heeft niet alleen een impact gehad op het landschap, maar bracht ook zijn **eigen vormen van cultureel erfgoed** voort. Denk aan de tradities en gebruiken van een streekeigen teelt zoals de hop, of de diverse landbouwwerktuigen en handelingen waarvan weinige mensen nog weten hoe ze aan te wenden. Ondanks het historisch belang van de primaire sector voor de regio, zijn er – de hopcultuur uitgezonderd – momenteel weinig tot geen actoren die de zorg voor het agrarisch erfgoed op zich nemen. Als niemand er de verantwoordelijkheid voor opneemt, dreigt dit erfgoed zijn betekenis te verliezen en te verdwijnen. Om die redenen willen we initiatieven die de landbouw in al haar facetten in de kijker zetten ondersteunen.*

Mogelijke acties:

- prospectie naar **landbouwersarchieven**;
- de organisatie van **educatieve activiteiten** rond de landbouw;
- de registratie van **mondelijke getuigenissen** over de hopteelt;
- een onderzoek naar oude, **streekeigen rassen en soorten**;
- een onderzoek naar de mechanisering van de landbouw en de impact ervan op het **boerenleven**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- ...

5.3. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond zwerfgoed.

*CO₇ wil erfgoedbeherende instellingen en andere bewaarders ondersteunen. Maar niet al het cultureel erfgoed wordt door een cultureel-erfgoedgemeenschap beschermd. Veel verenigingen (jeugd-, muziek-, sportverenigingen...) en organisaties (bedrijven, scholen, kloosters...) met een zekere traditie beheren óók een cultureel-erfgoedcollectie. Soms is de verantwoordelijke – een secretaris of een bedrijfsleider – zich **niet bewust van de maatschappelijke relevantie en culturele waarde** van zijn archief. Bij de stopzetting van de activiteiten of door een overlijden dreigt dit zwerfgoed dan ook te verdwijnen. Wij willen deze bewaarders bewust maken en hen stimuleren om zorg te blijven dragen voor dit kwetsbare erfgoed.*

Mogelijke acties:

- het aanbieden van vorming rond **digitaal archiveren** voor verenigingen,
- aandacht besteden aan **privécollecties** die verdwijnen,
- de **datbank** Westhoek Verbeeldt ter beschikking stellen van verenigingen,
- een inventarisatieproject rond **verenigingsvlaggen**,
- **adviesverlening** en doorverwijzing,
- ...

5.4. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond immaterieel erfgoed en volkscultuur.

In de regio zijn allerlei vormen van immaterieel erfgoed aanwezig. Er zijn de stoeten en processies die volk van buiten de regio trekken, het dialect wordt gekoesterd, er worden initiatieven genomen rond volksverhalen, er worden eeuwenoude volkssporten beoefend enzovoort. Dat kan de indruk wekken dat dit soort cultureel erfgoed geen gevaar loopt.

*Toch zijn net **deze zaken het meest kwetsbaar**: het wordt steeds moeilijker om deelnemers en publiek te vinden voor de processies, de betekenis van heel wat tradities en gebruiken gaat verloren, kenners van het zuivere dialect sterven uit, getuigen van verdwenen ambachten of bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog eveneens.*

*Wij willen regiobewoners **bewust maken van volksgebruiken en het immaterieel erfgoed** rondom hen, zodat er een draagvlak voor ontstaat dat mee zorgt voor de instandhouding.*

Mogelijke acties:

- de organisatie van cursussen **mémoire de geste** in samenwerking met RLWH;
- logistieke ondersteuning bij de registratie van **mondelijke getuigenissen**;
- de organisatie van **vertelnamiddagen**;
- een actie rond **dialect**,
- ondersteuning van een project rond hedendaagse **volksverhalen**;
- de ontsluiting van **volksdevotionalia**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- ...

5.5. CO₇ initieert en/of ondersteunt initiatieven rond kleine historische elementen.

*Verschillende verenigingen en particulieren in de regio zijn gestart met de inventarisatie van kapelletjes. Ze doen dit omdat deze kleine, vaak onbeschermde monumentjes **hoe langer hoe meer verdwijnen**. Een gelijkaardig fenomeen zien we bij grenspalen, oude graven, mottes en andere kleine historische elementen die zichtbare sporen nagelaten hebben in ons landschap en straatbeeld. Dergelijke relicten behoren niet uitsluitend tot ons onroerend patrimonium, ze **maken ook integraal deel uit van tradities en gebruiken**.*

*Wij willen een **culturele werking** ontplooien of ondersteunen die bijdraagt tot de kennis en het behoud van dit erfgoed.*

Mogelijke acties:

- (steun bij) de **inventarisatie** van kleine historische elementen, bv. funerair erfgoed;
- de ontwikkeling van **wandelroutes of fietstochten**;
- de opmaak van een **handleiding** voor de restauratie van veldkapelletjes;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- ...

5.6. CO₇ initieert en coördineert het project '1913' over het leven in de regio vlak vóór de Eerste Wereldoorlog.

De Eerste Wereldoorlog vormde een breuk in de geschiedenis van de regio. Niet alleen de landkaarten en machten werden herschikt, er waren ook ingrijpende socio-economische en culturele gevolgen. De Westhoek kan als geen ander getuigen over de impact van 'de Grootte Oorlog' op het leven van haar bewoners.

*Met het totaalproject '1913', dat in 2013 zijn publieksluik zal beleven in alle gemeenten van de regio, wil CO₇, samen met zoveel mogelijk partners binnen en buiten de regio, **nagaan hoe het leven in de streek was vóór het strijdgewoel er losbarstte**.*

*In functie van dit project zouden in de periode 2009-2013 verschillende initiatieven genomen moeten worden op het vlak van verzamelen, onderzoek, behoud en beheer. Het betreft hier allemaal acties die uitvoering geven aan de hierboven vernoemde (strategische en operationele) doelstellingen. Zo kunnen we vanuit de overkoepelende visie die in de doelstellingen vervat zit, **doelgericht en efficiënt samenwerken aan een project dat de culturele uitstraling/dynamiek van de regio ten goede zal komen.***

6. DE CULTUREEL-ERFGOEDCEL IS EEN KNOOPPUNT VOOR ADVIES, OVERLEG EN ONDERSTEUNING MET BETREKKING TOT CULTUREEL ERFGOED IN DE REGIO

De Cultureel-erfgoedcel van CO₇ **positioneert zich midden in het cultureel erfgoedveld**, tussen alle cultureel-erfgoedactoren. Ze bekleedt er een hiërarchische hogere noch ondergeschikte positie, maar benadert alle actoren op een open en gelijkwaardige manier. Ze is een spin in het erfgoedweb en **stelt zich op op het knooppunt** van beleid en sector, van sector en publiek, van de onderscheiden deelsectoren, van professionele en niet-professionele actoren, van de zeven gemeenten en de regio... Haar transversale werking over gemeente- en sectoriële grenzen heen is een belangrijke sterkte. Zo houdt de Cultureel-erfgoedcel als **intermediair** in en voor de regio voeling met wat er leeft in het hele cultureel-erfgoedveld en detecteert ze kansen en bedreigingen.

Op grond van deze **centrale plaats** is de Cultureel-erfgoedcel uitstekend geplaatst om informatie te verspreiden en advies te verlenen, om ondersteuning te bieden waar die nodig is, om potentiële partners met elkaar en met het publiek in contact te brengen, om de samenwerking van bestaande en de vorming van nieuwe cultureel-erfgoedgemeenschappen te stimuleren.

Vanuit haar positie van **draaischijf** in het cultureel-erfgoedveld in de regio onderzoekt de Cultureel-erfgoedcel de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een cultureel-erfgoedforum voor de Zuidelijke Westhoek. Dit forum zal vanuit verschillende disciplines en methodieken de samenhang en complementariteit van het erfgoed van deze grensstreek bevorderen en uitdragen naar een breed publiek. De rode draad daarbij blijven de **concepten 'grens', 'marge' en 'beweging'**, die ten grondslag liggen aan de benadering van het regionaal erfgoed binnen het cultureel-erfgoedconvenant CO₇. De eerste aanzet tot een cultureel-erfgoedforum is het totaalproject '1913'.

Dat alles realiseert de Cultureel-erfgoedcel als een **dienst van CO₇**, die haar beleid en werking afstemt op het algemene culturele beleid van CO₇ en op de andere diensten en partners van het samenwerkingsverband.

6.1. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als aanspreekpunt voor cultureel erfgoed in de regio. Ze verstrekt eerstelijnsadvies en verwijst door.

In een streek met weinig professionele erfgoedactoren is een centraal aanspreekpunt onontbeerlijk om een kwaliteitsvolle werking rond cultureel erfgoed te bevorderen. **Eén duidelijk herkenbaar en bereikbaar loket** voor alle vragen zal de drempel voor individuen en organisaties verlagen. Het advies van de Cultureel-erfgoedcel is bedoeld **om barrières op te heffen en actoren te helpen om hun grenzen te verleggen**. De concrete uitvoering van projecten en structurele werkzaamheden blijft de verantwoordelijkheid van de personen en organisaties zelf. Waar mogelijk zal de Cultureel-erfgoedcel doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties, publicaties of andere hulpmiddelen.

Mogelijke acties:

- de **presentatie van de dienst** en regionale cultureel-erfgoedwerking binnen CO₇ aan actoren binnen en buiten de regio;
- de opmaak en verspreiding van een **infobrochure** op basis van het beleidsplan;
- het organiseren van **'ziddagen', infoavonden en onthaalmomenten**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- de ontwikkeling en het onderhoud van een eigen **website**;
- ...

6.2. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als coördinator bij de ondersteuning van de uniforme inventarisatie, het kwaliteitsvolle beheer en de duurzame bewaring van cultureel erfgoed in de regio, alsook van nieuw historisch onderzoek naar, en de ontsluiting van het verleden van de regio.

*CO₇ wil een steunpunt zijn voor cultuur in de Zuidelijke Westhoek. Ook voor haar erfgoedpijler neemt ze deze ondersteunende rol op. De Cultureel-erfgoedcel, die zich als knooppunt in het erfgoedveld positioneert, is **het best geplaatst** om de noden en behoeften van de cultureel-erfgoedactoren met betrekking tot het uitoefenen van de basisfuncties te **detecteren** en erop in te spelen. Dit kan door haar inhoudelijke medewerking te verlenen, maar ook door het nodige gespecialiseerde materiaal tijdelijk ter beschikking te stellen.*

Mogelijke acties:

- de coördinatie van logistieke ondersteuning:
 - o **software** (registratieprogramma's, data- en beeldbanken...);
 - o **hardware** (opnameapparatuur, laptops, scanners...);
 - o **serverruimte**;
 - o **tentoonstellingspanelen en -kasten**;
 - o **meetapparatuur** voor depots;
 - o **audiogidsen**;
 - o ...
- secretariaat van de **Beoordelingscommissie Cultureel-erfgoedreglementen CO₇**;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- het helpen opzetten van **vrijwilligersnetwerken**;
- ...

6.3. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als initiatiefnemer en coördinator van cultureel-erfgoedgemeenschappen: overlegstructuren, netwerken en samenwerkingsverbanden in en vanuit de regio die bijdragen tot een betere kennis, zorg en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de regio.

Het regionale cultureel-erfgoedveld is een grote, vruchtbare akker die met een kleine ploeg bewerkt moet worden. Er zijn weinig professionele erfgoedwerkers en bij de talloze vrijwilligers is vergrijzing een bedreiging voor hun werking.

*Door de schotten tussen de afzonderlijke actoren, gemeenten en (deel)sectoren neer te halen en kennis met elkaar te delen, kunnen de **bescheiden middelen efficiënter ingezet** worden met grotere en kwaliteitsvollere resultaten als gevolg.*

*Daarom stimuleert de Cultureel-erfgoedcel **transversale, interdisciplinaire en intergemeentelijke netwerking en samenwerkingsverbanden** binnen en vanuit de regio. Ze ondersteunt hiertoe bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden, maar creëert ook nieuwe door potentiële partners op verschillende manieren met elkaar in contact te brengen.*

Mogelijke acties:

- het initiëren en/of coördineren van diverse **overlegplatformen en structuren** binnen en buiten de regio;
- deelname aan nieuwe en bestaande **overlegplatformen** binnen en buiten de regio;
- het opzetten en/of van **samenwerkingsverbanden** binnen en buiten de regio;
- aansluiten bij nieuwe en bestaande **samenwerkingsverbanden** binnen en buiten de regio;
- de actieve deelname aan het overleg met de **Cultureel-erfgoedcellen**;
- overleg met FARO en andere **steunpunten of koepelorganisaties**;
- ...

6.4. De Cultureel-erfgoedcel treedt op als 'expertisemakelaar' en zorgt ervoor dat lokaal en elders opgebouwde expertise binnen en buiten de regio verspreid, toegepast en ingezet wordt.

*Hoewel de regio niet rijk is aan professionele instellingen, is er veel en **veelzijdige knowhow aanwezig**, ook bij vrijwilligersorganisaties en particulieren. Via de contacten die de Cultureel-erfgoedcel binnen en buiten de regio onderhoudt, zal deze kennis **ruimer ingezet kunnen worden**. Dit geldt evenzeer voor de unieke expertise die Erfgoedcel Ieper in huis ontwikkeld heeft, bijvoorbeeld rond de krantendigitalisering met het project Geheugen van Ieper. Andersom wil de Cultureel-erfgoedcel ook elders deskundigheid zoeken en aantrekken om de kwaliteit van de werking van actoren in de regio te bevorderen.*

Mogelijke acties:

- de organisatie van **vormingsmomenten**, studiedagen en infoavonden;
- de verspreiding van **methodieken en instrumenten** via publicaties;
- **adviesverlening** en doorverwijzing;
- het ter beschikking stellen aan de sector van expertise betreffende **krantendigitalisering** door:
 - o deelname aan de Stuurgroep Vlaamse krantendatabank,
 - o overleg met de West-Vlaamse Cultureel-erfgoedcellen, de Provinciale Bibliotheek en mediapartners;
- de opmaak en verspreiding van een **draaiboek** voor het opzetten van een vrijwilligerswerking, bijvoorbeeld rond beeldbanken;
- de bevordering van uitwisseling van **expertise** in netwerken van onder andere musea, archieven en erfgoedorganisaties van vrijwilligers;
- het up-to-date houden van de **adressendatabank**;
- ...

6.5. De Cultureel-erfgoedcel onderzoekt de mogelijkheden tot het ontwikkelen van een cultureel-erfgoedforum voor de Zuidelijke Westhoek.

*De eerste opdracht voor CO₇ wordt het in kaart brengen van het aanwezige erfgoed, de actoren en de mogelijke partners in en buiten de erfgoedsector. Vanuit de concepten 'grens' 'marge' en 'beweging' wil CO₇ grenzen verleggen: meer en een ander publiek aanspreken, nieuwe methodieken ontwikkelen en toepassen, intersectoraal werken. Al deze activiteiten zullen op maat aangepast worden aan de noden van de regio en uiteindelijk **bijdragen tot samenhangende verhalen van de streek**. Met het stimuleren van coherentie en complementariteit van collecties, actoren, activiteiten, methodieken, instrumenten en gebruiken wil CO₇ de basis leggen voor een **cultureel-erfgoedforum in, voor, van en over de Zuidelijke Westhoek**. De Cultureel-erfgoedcel zal onderzoeken aan welke voorwaarden een dergelijk cultureel-erfgoedforum voor een plattelandsstreek moet voldoen en een stappenplan uitwerken om een forum op maat van de regio in het leven te roepen.*

Mogelijke acties:

- **overleg** met erfgoedconvenants die werken aan de oprichting van een cultureel-erfgoedforum;
- overleg met **FARO**;
- opstellen van een **conceptnota** met stappenplan;
- opstellen van **criteria** waaraan een ruraal cultureel-erfgoedforum moet voldoen;
- **afstemmen** van taken van een cultureel-erfgoedforum met alle partners binnen en buiten het convenant;
- ...

6.6. De Cultureel-erfgoedcel ontwikkelt zich tot een toegankelijke, creatieve, efficiënte en competente dienst die zorgt voor de voorbereiding en uitvoering van het cultureel-erfgoedbeleid van CO₇.

Erfgoed is, naast kunsten, sociaal-cultureel werk en cultuurcommunicatie, een van de vier pijlers binnen CO₇. Binnen de erfgoedpijler zijn er twee diensten actief: Archeo₇ en de Cultureel-erfgoedcel die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het cultureel-erfgoedbeleid van de projectvereniging. Ze doet dit niet alleen maar met andere diensten en organen binnen CO₇ en met partners binnen en buiten de regio. Het motto van CO₇, 'zuurstof voor cultuur' zal de Cultureel-erfgoedcel omzetten in een doelgerichte, transparante, 'klantvriendelijke' en inspirerende werking. Als nieuwe dienst binnen een jonge projectvereniging neemt ze hiertoe de nodige initiatieven.

Mogelijke acties:

- deelname aan en voorbereiding van de **vergaderingen** van:
 - o Voorbereidend Comité van CO₇,
 - o Dagelijks Bestuur van CO₇,
 - o Raad van Bestuur van CO₇,
 - o Werkgroepvergaderingen van CO₇;
- de deelname aan **activiteiten van CO₇**;
- de **vertegenwoordiging** van de Cultureel-erfgoedcel op publieksactiviteiten (bv. openingen) van cultureel-erfgoedactoren in de regio;
- deelname aan **vormingsactiviteiten**;
- de ontwikkeling van een logo en een **huisstijl** voor de Cultureel-erfgoedcel;
- de plaatsing van het **logo** van de Cultureel-erfgoedcel op alle publicaties en communicatie van de Cultureel-erfgoedcel;
- **de aanduiding van de locaties** van de Cultureel-erfgoedcel;
- de opmaak voor **de Vlaamse Gemeenschap** van:
 - o een Cultureel-erfgoedbeleidsplan 2009-2014,
 - o actieplannen,
 - o jaarverslagen,
 - o jaarrekeningen en -begrotingen.

XI. BEOOGDE EFFECTEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDEBELEID VAN CO₇

Het cultureel-erfgoedconvenant CO₇ beoogt met het realiseren van de doelstellingen dat cultureel erfgoed als geheel een meer prominente plaats krijgt in de regio en zo bijdraagt tot de verhoging van de leefbaarheid. Alle inspanningen om tot een kwaliteitsvolle, inclusieve, 'eigenaardige' erfgoedwerking te komen resulteren in bouwstenen voor een culturele biografie van de regio.

1. ALGEMEEN

De doelstellingen vormen een aanzet tot een **langdurige en structurele werking**. Na zes jaar zijn de krijtlijnen uitgezet voor kwaliteitsvol verzamelen, behoud, beheer en onderzoek, en voor een even kwaliteitsvolle publiekswerking. Een duidelijk effect zal zijn dat er zicht is op de collecties, de sectoren en de actoren, hun sterktes en de knelpunten. Bestaande erfgoedgemeenschappen zijn aangevuld met nieuwe en zijn de basis van de erfgoedwerking. De basis voor de uitbouw van een cultureel-erfgoedforum voor de Zuidelijke Westhoek is gelegd.

Samenwerken is al een tweede natuur in de regio, maar toch is nog niet iedereen bij samenwerking en netwerking betrokken en zijn er nog particularistische reflexen. Samenwerking starten en uitbouwen kost tijd en energie. Het effect van de inspanningen rond netwerking en communicatie zal zijn: meer samenwerkingsverbanden, ook buiten de regio, en meer projecten die uit **samenwerking** voortvloeien.

Er zijn geen pasklare recepten voor een doeltreffende erfgoedwerking in een rurale, perifere streek. Het belangrijkste effect van het werken **op maat van de regio**, zijn inwoners en zijn cultureel erfgoed is dat er methodieken ontwikkeld zijn die effectief blijken.

2. BEOOGDE EFFECTEN PER STRATEGISCHE DOELSTELLING

S.1. De grenzen van het cultureel-erfgoedveld zijn in kaart gebracht en worden verlegd:

- Het is bekend waar en in welke conditie het cultureel erfgoed in en over de regio zich bevindt. **Westhoek Verbeeldt** is een van de voorbeeldprojecten om dit kwaliteitsvol te ontsluiten.
- De verspreide historische **bronnen** en resultaten van historisch onderzoek zijn centraal toegankelijk.
- In samenwerking met de provincie West-Vlaanderen is er een aanzet gegeven tot een regionaal **depot**. Meer actoren kunnen hun erfgoed kwaliteitsvol beheren.
- Het **publieksaanbod** van erfgoedinitiatieven van alle actoren is bekend en is zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.
- De aanwezige **expertise** binnen de regio wordt breed ingezet en ontbrekende expertise wordt aangevuld met vorming en informatie in en op maat van de streek.

S.2. De zorg voor cultureel erfgoed is uit de marge gehaald:

- Er zijn logistieke en inhoudelijke hulpmiddelen voor een uniforme **inventarisatie**.
- Instellingen stellen samen een **calamiteitenplan** op en behalen hun **kwaliteitslabel**.
- Westhoek Verbeeldt en Geheugen van Ieper zijn locomotieven die de **digitalisering** van regionaal relevante collecties trekken.
- De **werking** van de professionele en vrijwilligersorganisaties is versterkt.
- Er is **onderzoek** verricht naar historische thema's in de marge.

S.3. Cultureel-erfgoedactoren werken grensoverschrijdend en vormen nieuwe cultureel-erfgoedgemeenschappen:

- De **samenwerkingsmogelijkheden** met de partners in de Noordelijke Westhoek en Noord-Frankrijk zijn verkend.
- Erfgoed is binnen het gezichtsveld gekomen van **andere sectoren** zoals Jeugd, Sport, Welzijn en Toerisme.
- Er is **netwerking** en samenwerking binnen de regio over sectorale en gemeentegrenzen heen.
- De vruchtbare **samenwerking** tussen professionele en niet-professionele actoren is versterkt en uitgebreid.
- De resultaten van historisch onderzoek over de regio zijn **toegankelijk** voor een breed publiek.

S.4. De banden tussen mensen en hun cultureel erfgoed zijn aangehaald:

- Cultureel-erfgoedactoren en -gemeenschappen bereiken vlot de inwoners van de regio. Zij gebruiken daarvoor ook **nieuwe media** en communicatiemethodieken.
- Ook **doelgroepen** die zich niet vanzelfsprekend tot erfgoed voelen aangetrokken of anderszins beperkingen hebben, voelen zich **betrokken**. Erfgoedwerking is inclusief: voor en over alle inwoners.
- Cultureel erfgoed is actief **aanwezig in wijken** en dorpen.
- CO₇ benadert erfgoed **integraal**.

S.5. Cultureel erfgoed in de marge wordt centraal geplaatst:

- De **grens** en **landbouw** als specifieke streekthema's staan centraal in diverse projecten.
- Er is structurele werking rond **immaterieel** erfgoed, **volkscultuur** en daarmee samenhangende **kleine historische elementen**.
- De thema's van de streek, de rode draden 'grens', 'marge' en 'verbinding', samenwerking, participatie en de kwaliteitsvolle omgang met cultureel erfgoed komen samen in het totaalproject '1913'.

S.6. De Cultureel-erfgoedcel is een knooppunt voor advies, overleg en ondersteuning met betrekking tot cultureel erfgoed in de regio:

- In een regio met veel kleine spelers en nood aan informatie, vorming en advies is de Cultureel-erfgoedcel een **draaischijf** van informatie, ondersteuning en overleg. De Cultureel-erfgoedcel is spelverdeler en houdt het overzicht.

XII. PLANNING EN MIDDELEN VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDCONVENANT VAN CO₇

Wat volgt is een (aanzet tot) meerjarenplanning met aanduiding van de prioriteiten en de bijbehorende middelen die CO₇ de komende zes jaar wil inzetten om uitvoering te geven aan het cultureel-erfgoedconvenant. Dit hoofdstuk is indicatief omdat dit document 'slechts' een intentienota is. Concrete acties zullen maar vastgelegd worden in het definitieve Cultureel-erfgoedbeleidsplan 2009-2014. Dit zal pas tegen eind juni 2009 opgemaakt worden, na onderhandelingen met de Vlaamse Gemeenschap en na een 'tour d'horizon' waarbij actoren uit het regionale cultureel-erfgoedveld gevraagd zal worden om in overleg met CO₇ concrete voorstellen te formuleren.

1. MEERJARENPLANNING 2009-2014

2. MEERJARENBEGROTING 2009-2014

3. BEGROTING 2009

XIII. PLAATS EN ORGANISATIE VAN DE CULTUREEL-ERFGOEDCEL VAN CO₇

Hoewel CO₇ de intentie heeft om de dynamiek en werking die vanuit Erfgoedcel Ieper en de Regionale Beeldbank werden opgezet te continueren en te verdiepen, is de Cultureel-erfgoedcel die zij hiervoor in het leven zal roepen, een nieuw gegeven. Deze dienst zal niet alleen in de schoot van de projectvereniging, maar ook in het regionale erfgoedveld haar plaats moeten zoeken. Hieronder volgt een beschrijving van de Cultureel-erfgoedcel zoals CO₇ deze, volgens realistische inschattingen, graag georganiseerd ziet. De definitieve plaats en organisatie van de Cultureel-erfgoedcel zullen na onderhandelingen met de Vlaamse Gemeenschap bepaald worden.

1. DE STRUCTUUR EN WERKING VAN CO₇

1.1. De oprichting

De **voorgeschiedenis** van de intergemeentelijke projectvereniging Cultuuroverleg Zeven – afgekort CO₇ – werd beschreven in hoofdstuk III.

CO₇ zelf zag het licht op 8 november 2005 met de ondertekening van de **oprichtingsakte** door de zeven deelnemende gemeenten: Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Mesen, Poperinge, Vleteren, Zonnebeke. De projectvereniging werd aanvankelijk opgericht voor de periode van 1 november 2005 tot 31 december 2007. De projectvereniging kan opeenvolgende keren verlengd worden voor een termijn die telkens niet langer mag zijn dan zes jaar. Tijdens die periode kan men niet uittreden. De termijn werd inmiddels verlengd tot 31 december 2013.

De **zetel** van de projectvereniging is gevestigd in het Stadhuis van Poperinge, Grote Markt 1, 8970 Poperinge.

De **statuten** (zie bijlage C) werden goedgekeurd op 8 november 2005 en het **huishoudelijk reglement** (zie bijlage D) werd aangepast op 29 januari 2008 omdat de recente aanwerving van een coördinator voor CO₇ en de aanvraag van een regionaal cultureel-erfgoedconvenant een impact zal hebben op de dagelijkse werking van CO₇. Om diezelfde reden worden de structuur en het organigram van de projectvereniging momenteel herbekeken. We beschrijven hieronder de huidige situatie.

1.2. De beslissingsorganen en -procedures

1.2.1. Raad van Bestuur

CO₇ wordt geleid door een Raad van Bestuur waarvan de leden benoemd worden door de deelnemende gemeenten (zie bijlage E). Deze Raad van Bestuur heeft **uitsluitend de bevoegdheid tot het nemen van beslissingen** die kaderen binnen het doel van de vereniging.

Wat erfgoedmateries betreft, laat de Raad van Bestuur zich adviseren door de **Stuurgroep** Cultureel-Erfgoedconvenant (zie ook: XIII.1.5.1).

De Raad van Bestuur bestaat uit:

- de schepenen van Cultuur van de zeven gemeenten als stemgerechtigde leden,
- per gemeente één gemeenteraadslid uit de oppositie met raadgevende stem.

Jaarlijks wordt er afwisselend uit de schepenen een nieuwe **voorzitter** verkozen. In 2006 was dit Christof Dejaegher (Poperinge) en in 2007 Geert Vandewynckel (Heuvelland). In 2008 is het Frans Lignel (Ieper) en in 2009 wordt het Lieven Vanbelleghem (Langemark-Poelkapelle).

De Raad van Bestuur **vergadert** volgens de statuten ten minste twee keer per jaar, maar komt in de praktijk eerder gemiddeld een keer per maand samen.

De vergaderingen zijn niet openbaar. De notulen en de bijbehorende documenten worden wel ter inzage gelegd van de gemeenteraadsleden op het secretariaat van alle aangesloten gemeenten. Ook de jaarrekeningen worden, samen met het activiteitenverslag en het verslag van de accountant, jaarlijks voorgelegd aan de **gemeenteraden**.

De verantwoordelijke ambtenaren brengen alle verslagen ter kennisgeving op de agenda van het **College van Burgemeester en Schepenen**.

Het opmaken, verzenden en archiveren van de verslagen, de agenda en de uitnodigingen van de vergaderingen van de Raad van Bestuur (en die van het Voorbereidend Comité) gebeurt door de coördinator van CO₇ die optreedt als **secretaris** van de projectvereniging.

Voor verdere specificaties betreffende de **werkingsmodaliteiten en beslissingsprocedures** verwijzen we naar het huishoudelijk reglement en de statuten in bijlage.

1.2.2. Dagelijks bestuur

Het Dagelijks Bestuur is **samengesteld** uit:

- de zittende, de voorgaande en eerstvolgende voorzitter van de Raad van Bestuur van CO₇, en wordt bijgewoond door:
- de coördinator van CO₇,
- de vertegenwoordiger van Archeo₇,
- de vertegenwoordiger van de Cultureel-erfgoedcel,
- eventueel aangevuld met technische adviseurs.

De overige leden van de Raad van Bestuur mogen deze vergaderingen ook bijwonen.

Het Dagelijks Bestuur werd in 2008 in het leven geroepen omdat het vergadertempo van de Raad van Bestuur te laag ligt om de **politieke opvolging van de dagelijkse werking** van CO₇ in voldoende mate te garanderen. Het Dagelijks Bestuur bespreekt minstens eenmaal per maand, telkens tussen twee Raden van Bestuur in, de voortgang van o.a. de Cultureel-erfgoedcel.

1.3. De werking van CO₇

1.3.1. Missie

CO₇ is het steunpunt voor cultuur in de Zuidelijke Westhoek. CO₇ ondersteunt en initieert intergemeentelijke en andere vormen van samenwerking en netwerking, geeft creativiteit kansen en zorgt voor heldere en doeltreffende communicatie. CO₇ zet ook eigen initiatieven op die dat alles bevorderen.

1.3.2. Doelstellingen

Volgens haar eigen **statuten** is de basisdoelstelling van CO₇: door overleg en samenwerking tussen de diverse culturele actoren in de regio culturele meerwaarden creëren.

Het **decreet** van 6 juli 2001, houdende de intergemeentelijke samenwerking, verplicht de projectvereniging een werking te ontwikkelen rond vier pijlers:

- erfgoed,
- sociaal-cultureel werk (amateurkunsten, verenigingsleven, bibliotheken, vorming, cultuurcentra),
- kunsten (podium, muziek, beeldend, letteren),
- cultuurcommunicatie.

In het **Regionaal Cultuurbeleidsplan Zuidelijke Westhoek 2008-2013** (zie bijlage B) vertaalt zich dat concreet in de volgende strategische doelstellingen:

- CO₇ vervult in de Zuidelijke Westhoek een intermediaire, ondersteunende en faciliterende rol,
- CO₇ stimuleert samenwerking en netwerking in en vanuit de CO₇-regio,
- er is een regionaal communicatienetwerk van cultuurbemiddelaars,
- CO₇ ontwikkelt innoverende initiatieven.

1.3.3. Uitvoering

1.3.3.1. Voorbereidend Comité

Van bij de opstart van CO₇ wordt de Raad van Bestuur bijgestaan door het Voorbereidend Comité, dat **bestaat uit**:

- de cultuurbeleidscoördinatoren of -verantwoordelijken van de zeven gemeenten,
- de gebiedswerker Cultuur van de provincie West-Vlaanderen,
- de personeelsleden (coördinator van CO₇, Archeo₇, Cultureel-erfgoedcel, projectmedewerkers).

Dit Comité komt gemiddeld eenmaal per maand bijeen, zorgt voor de **inhoudelijke inbreng** en voorbereiding van de Raad van Bestuur en helpt met de voorbereiding en evaluatie van alle acties die vastgelegd werden in het Regionaal Cultuurbeleidsplan. Op die manier fungeert het als **klankbord** voor de personeelsleden en diensten van CO₇. Door zijn samenstelling is dit Comité ook het platform bij uitstek om informatie tussen het provinciale, regionale en gemeentelijke niveau uit te wisselen. De leden mogen de vergaderingen van de Raad van Bestuur bijwonen, maar hebben geen stem.

1.3.3.2 Personeel

De werking van de projectvereniging wordt ook ondersteund door een personeelskader.

Greet Desodt is op 14 januari 2008 in dienst getreden als **coördinator van CO₇** (voltijds, A-niveau). Zij legt verantwoording af aan de Raad van Bestuur. Ze heeft als voornaamste taken:

- a) aanspreekpunt ('het gezicht van CO₇') zijn voor de Raad van Bestuur, de cultuurbeleidscoördinatoren, het CO₇-personeel, de sector, de partners;
- b) de dagelijkse leiding van de projectvereniging (o.a. financieel beheer, personeelsbeheer, administratief en secretariaatsbeheer van de projectvereniging);
- c) initiator van overleg, netwerking en samenwerking voor de pijlers 'socio-cultureel werk', 'kunsten' en 'cultuurcommunicatie';
- d) projectleider van initiatieven die voortvloeien uit het vorige;
- e) het behartigen van de overkoepelende blik / transversale werking over de gemeenten, de vier pijlers van CO₇ en aanverwante sectoren, met oog voor lacunes en kansen.

Voor de **erfgoedpijler** wordt de werking waargenomen door diensten met eigen personeel: Archeo₇ met Jan Decorte als voorlopig enig personeelslid (zie ook: VI.1.4. en VII.2.4.) en de Cultureel-erfgoedcel (zie verder).

1.4. Situering en aansturing van de Cultureel-erfgoedcel binnen CO₇

De Cultureel-erfgoedcel is – net als Archeo₇ – een **aparte dienst** in de schoot van CO₇. Ze zorgt voor de voorbereiding en de uitvoering van het cultureel-erfgoedbeleid zoals dat door de Raad van Bestuur van CO₇ beslist wordt. De Cultureel-erfgoedcel treedt op voor het culturele erfgoedveld als coördinator, ‘inkaartbrenger’ en initiator van overleg, netwerking, samenwerking, communicatie en projecten, waaronder de overkoepelende coördinatie van de Regionale Beeldbank Westhoek Verbeeldt.

Het personeel van de Cultureel-erfgoedcel legt inzake zijn werking **verantwoording af aan de Raad van Bestuur van CO₇ en rapporteert aan het Dagelijks Bestuur**. De cultureel-erfgoedcoördinatoren zijn verantwoordelijk - in overleg met de coördinator van CO₇, met advies van de Stuurgroep Cultureel-Erfgoedconvenant (zie ook: XIII.1.5.5) en het Voorbereidend Comité - voor het financieel beleid van de Cultureel-erfgoedcel en voor de voorbereidingen van de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur en de Raad van Bestuur inzake de werking van hun dienst.

Het personeel van de Cultureel-erfgoedcel overlegt regelmatig met de **coördinator van CO₇**, zodat de afstemming tussen het regionaal cultuurbeleid en het regionaal cultureel-erfgoedbeleid van CO₇ gegarandeerd is. De overkoepelende rol van de coördinator van CO₇ wordt ook waargemaakt door haar opname in de Stuurgroep Cultureel-Erfgoedconvenant en door regelmatig overleg met en via het Dagelijks Bestuur van CO₇ waarin zowel de coördinator van CO₇ als de Cultureel-erfgoedcel vertegenwoordigd zijn.

Via het Voorbereidend Comité blijft de Cultureel-erfgoedcel ook op de hoogte van de werking van haar collega-dienst en onroerende partner, **Archeo₇**.

1.5. De adviserende organen m.b.t. cultureel-erfgoedbeleid

Wat het cultureel-erfgoedbeleid betreft, laten de Raad van Bestuur en de Cultureel-erfgoedcel zich adviseren door de Stuurgroep Cultureel-Erfgoedconvenant. Naast dit officiële adviesorgaan laat de Cultureel-erfgoedcel zich in haar werking nog bijstaan, informeren en adviseren door het Cultureel-erfgoedplatform, het Cultuurforum, werk- of projectgroepen en het Voorbereidend Comité (zie ook: XIII.1.3.3.1). Deze brede aansturing van de Cultureel-erfgoedcel creëert een breed draagvlak voor de erfgoedwerking.

1.5.1. Stuurgroep Cultureel-Erfgoedconvenant

De Cultureel-erfgoedcel zal in haar **visievorming en beleidsvoorbereiding** inhoudelijk bijgestaan worden door de Stuurgroep Cultureel-Erfgoedconvenant.

Deze Stuurgroep zal meermaals per jaar vergaderen en **samengesteld** zijn uit:

- het personeel van de Cultureel-erfgoedcel,
- de vertegenwoordiger van Archeo₇,
- de coördinator van CO₇,
- experts,

- professionele en niet-professionele vertegenwoordigers van de verschillende erfgoedsectoren
 - zowel uit de regio als daarbuiten,
- vertegenwoordigers van de lokale overheden en van de Raad van Bestuur van CO₇,
- vertegenwoordigers van het Voorbereidend Comité,
- vertegenwoordigers van aangrenzende sectoren.

Zij leggen de **band tussen het beleid en de erfgoedactoren** in de regio en zorgen voor een kruisbestuiving tussen de verschillende erfgoedsectoren. Op die manier maakt de Stuurgroep een geïntegreerde en integrale werking mogelijk.

De effectieve **samenstelling** van de Stuurgroep zal gebeuren in het najaar van 2008 en ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Raad van Bestuur van CO₇.

1.5.2. Cultureel-erfgoedplatform

De Stuurgroep zal jaarlijks input krijgen van het Cultureel-erfgoedplatform. Dit is een **open vergadering** waarop alle organisaties, instellingen, verenigingen of individuen die zich bezighouden met het beheer van, de zorg voor of de studie van cultureel erfgoed van de CO₇-regio worden uitgenodigd. Ook de Raad van Bestuur, de Stuurgroep, de Werk- en projectgroepleden, het Voorbereidend Comité en het personeel van CO₇ worden hierop uitgenodigd.

Het Cultureel-erfgoedplatform fungeert dus als **ontmoetingsplaats voor erfgoedactoren** waar transversaal informatie uitgewisseld wordt en nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen groeien. Het Cultureel-erfgoedplatform zal minimaal eenmaal per jaar samenkomen. Er wordt dan teruggeblikt op het voorbije en vooruitgekeken naar het komende jaar. Er wordt aan deze vergadering inspraak gekoppeld.

1.5.3. Het Cultuurforum

CO₇ beschikt ook over een Cultuurforum. Dit is een **algemene vergadering** die bestaat uit creatieve en inspirerende individuen (waaronder ook vertegenwoordigers van de erfgoedsector) uit de regio.

Dit Cultuurforum komt eenmaal per jaar samen om te **reflecteren over de werking binnen alle pijlers** van CO₇. Op die manier staat deze groep het personeel en het Voorbereidend Comité bij als klankbord en adviesraad.

1.5.4. Werk- en projectgroepen

Naar aanleiding van concrete projecten of initiatieven zal de Cultureel-erfgoedcel specifieke werk- of projectgroepen oprichten. Hierin zitten **partners en/of experts** die de Cultureel-erfgoedcel begeleiden en/of adviseren. De vergaderfrequentie is aangepast aan de concrete noden en de voortgang van deze projecten.

1.5.5. Beoordelingscommissie Cultureel-erfgoedreglementen CO₇

CO₇ wenst **impulsen en ondersteuning** te geven aan het regionale erfgoedveld door de toekenning van subsidies voor specifieke initiatieven. Voor het opstellen van de subsidiereglementen en de beoordeling van de aanvraagdossiers zal door de Raad van Bestuur een Beoordelingscommissie

Cultureel-erfgoedreglementen aangesteld worden die de Raad van Bestuur **adviseert** met betrekking tot de toekenning van de beschikbare middelen.

De effectieve **samen- en aanstelling** van de Beoordelingscommissie (waarin onder meer experts van binnen en buiten de regio zullen zitten) gebeurt in het najaar van 2008.

2. PERSONEELSINVULLING VAN DE CULTUREEL-ERFGOEDCEL

3. SITUERING IN HET REGIONALE ERFGOEDVELD

De Cultureel-erfgoedcel van CO₇ is een **knooppunt** voor advies, overleg en ondersteuning met betrekking tot cultureel erfgoed in de regio.

Ze treedt op als **intermediair** in en voor het regionale cultureel-erfgoedveld. Ze ambieert daarbij de rol van netwerkmakelaar bij het opzetten van samenwerkingsverbanden.

De **kennis en expertise** die ze hierbij op het spoor komt en zelf opbouwt, verspreidt ze binnen en buiten de CO₇-regio.

Als spin in het erfgoedweb fungeert ze als toegankelijk **aanspreekpunt** voor zowel sector, beleid als publiek. Ze zorgt voor wederzijdse doorverwijzingen, een vlotte informatiedoorstroming en efficiënte expertise-uitwisseling.

Het advies van de Cultureel-erfgoedcel is bedoeld om **barrières op te heffen** en actoren te helpen hun eigen grenzen te verleggen. De concrete uitvoering van projecten en structurele werkzaamheden blijft de verantwoordelijkheid van personen en organisaties zelf.

Binnen netwerken en samenwerkingsverbanden en bij beleidsmakers fungeert ze als **spreekbuis** van vooral de niet-georganiseerde en niet-professionele sector. Ze is een gesprekspartner van de onroerend-erfgoedsector.

De **transversale werking**, over gemeente- en sectoriële grenzen heen, is een belangrijke sterkte van de Cultureel-erfgoedcel. Dit betekent echter geenszins dat de Cultureel-erfgoedcel een overkoepelende of hiërarchische rol vervult ten opzichte van andere (al dan niet verenigde en/of samenwerkende) actoren.

De Cultureel-erfgoedcel beschouwt immers alle verenigingen, organisaties, instellingen en individuen die zich met het beheer van, de zorg voor en de studie en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de regio bezighouden als **gelijkwaardige partners**.

Dit partnership kan projectmatig of structureel zijn en zal altijd gepaard gaan met **ondersteuning**: inhoudelijk, financieel of logistiek.

De Cultureel-erfgoedcel vervult vooral een **complementaire** rol ten opzichte van de bestaande spelers. Zij treedt dus niet in de plaats van actoren of samenwerkingsverbanden, maar versterkt hun werking waar nodig en gewenst. De Cultureel-erfgoedcel probeert de lacunes in te vullen: terreinen en taken die reeds door andere actoren ingevuld worden, laat ze aan hen over, tenzij haar expertise de kwaliteit van de werking kan bevorderen, vertrekkend van de eigen doelstellingen.

Wat de eigen projecten en initiatieven betreft, neemt de Cultureel-erfgoedcel wel een **coördinerende en sturende rol** op zich.

Kortom, de Cultureel-erfgoedcel is de **motor** voor de verdere ontwikkeling van een integraal en geïntegreerd regionaal cultureel-erfgoedbeleid.

4. HUISVESTING EN LOGISTIEKE ONDERSTEUNING

XIV. HET PROCES VAN BELEIDSPANNING

Een intentienota of beleidsplan schrijf je niet 'zomaar'. Er gaat een lang en doordacht proces aan vooraf waarbij men uit alle informatie die gaandeweg ingezameld wordt – via rapporten, bevragingen, stakeholdersvergaderingen tot informele gedachtenwisselingen aan de toog – langzamerhand een visie en doelstellingen destilleert. De aanzet tot deze nota kwam er midden 2007 met de opmaak van een Regionaal Cultuurbeleidsplan. Maar een echte prospectie van het cultureel-erfgoedveld begon - voor het eerst mét een regionale bril op – in het najaar van 2007. Op deze korte tijd hebben we uiteraard nog niet alles gehoord en iedereen gezien. Daarom zetten we onze veldverkenning de komende maanden gewoon verder in functie van de opmaak van een Cultureel-erfgoedbeleidsplan.

1. OPMAAK VAN HET REGIONAAL CULTURBELEIDSPAN ZUIDELIJKE WESTHOEK 2008-2013 VAN CO₇

In het najaar van 2006 besliste de Raad van Bestuur van CO₇ een Regionaal **Cultuurbeleidsplan** voor de regio (zie bijlage B) te laten opmaken. Op 8 februari 2007 gaf ze twee externe begeleiders – Patrick De Rynck en Iris Steen – de opdracht om de redactie van dit plan op zich te nemen en de bijbehorende gesprekken te modereren.

Het hele planningsproces vond plaats **in nauw overleg met de directe betrokkenen van CO₇: de Raad van Bestuur en het Voorbereidend Comité**. De cultuurbeleidscoördinatoren van Ieper en Poperinge, de provinciale gebiedswerker voor cultuur en de erfgoedcoördinator van Erfgoedcel Ieper fungeerden als regiegroep en klankbord.

In functie van de opmaak van dit plan werden in februari en maart 2007 **150 stakeholders** uitgenodigd op rondetafels. De gesprekspartners (vertegenwoordigers van verenigingen en organisaties, van culturele sectoren en individuele actoren uit diverse culturele en andere velden) waren grotendeels per sector of cluster van verwante sectoren gegroepeerd¹. De gesprekken verliepen goeddeels volgens eenzelfde stramien en bespraken aan de hand van een aantal stellingen de huidige noden, knelpunten en kansen, alsook de noodzaak van samenwerking en van een organisatie als CO₇.

Erfgoed was tijdens dit traject een belangrijk aandachtspunt. Enerzijds omdat de werking van CO₇ zich tot dan toe sterk op dit cultuursegment concentreerde (zie II), anderzijds omdat de eventuele uitbreiding van Erfgoedcel Ieper tot een regionaal cultureel-erfgoedconvenant een van de uit te klaren pistes was. Daarom waren maar liefst twee druk bijgewoonde rondetafels – de professionele erfgoedwerkers en de erfgoedvrijwilligers – exclusief gewijd aan erfgoed. De resultaten van deze gesprekken zijn meegenomen in het proces dat geleid heeft tot de opmaak van deze intentienota.

Het *Regionaal Cultuurbeleidsplan Zuidelijke Westhoek 2008-2013* in opdracht van CO₇ en de bijbehorende meerjarenbegroting werden op 21 juni 2007 **goedgekeurd** door de Raad van Bestuur van CO₇. De daaropvolgende weken werd dit document ook in de zeven gemeenteraden goedgekeurd en vervolgens ingediend bij de Vlaamse Gemeenschap.

Het spreekt voor zich dat dit plan **het ruimere kader** vormt voor deze intentienota en voor het toekomstige Cultureel-erfgoedbeleidsplan 2009-2014.

¹ Er vonden gesprekken plaats met vertegenwoordigers uit de volgende sectoren: regulier onderwijs; volwassenenonderwijs; deeltijds kunstonderwijs en vorming; toerisme en economie; professionele erfgoedwerkers; erfgoedvrijwilligers; welzijn en senioren; jeugd; socio-culturele verenigingen en cultuurraden; cultuurspreiding (voornamelijk festivals en evenementen); kunsten; 'interdisciplinaire' groep; de cultuurbeleidscoördinatoren, bibliothecarissen en andere cultuurfunctionarissen.

2. OPMAAK VAN DE INTENTIENOTA VOOR DE AANVRAAG VAN EEN CULTUREEL-ERFGOEDCONVENANT VOOR CO₇

Na de goedkeuring van het Regionaal Cultuurbeleidsplan, waarin de aanvraag voor een regionaal cultureel-erfgoedconvenant als duidelijke operationele doelstelling naar voren geschoven werd, kon **in augustus 2007 gestart** worden met de opmaak van de intentienota. Erfgoedcel Ieper kreeg van de stad Ieper en CO₇ de opdracht dit dossier voor te bereiden.

Zij deed hiervoor een beroep op dezelfde **externe begeleiders**. Omdat Patrick De Rynck en Iris Steen ook het Regionaal Cultuurbeleidsplan van CO₇ en andere beleidsdocumenten in de regio (beleidsplan In Flanders Fields Museum, beleidsplan Memorial Museum Paschendaele 1917, onderzoek regionale depotwerking van de provincie...) h(i)elpen schrijven, beschikken zij over alle troeven om de **afstemming** van het cultureel-erfgoedbeleid in de regio te verzekeren.

2.1. Regiegroep Cultureel-erfgoedconvenant CO₇

De externe begeleiders werden bijgestaan door een regiegroep bestaande uit Stef Decrock (**cultuurbeleidscoördinator Heuvelland**), Margaretha Van Huele (**erfgoedcommunicator** Erfgoedcel Ieper - sedert december 2007) en Eva Wuyts (**erfgoedcoördinator** Erfgoedcel Ieper), die het hele proces coördineerde. Samen tekenden ze de krijtlijnen van het proces en de intentienota uit, bereidden ze de vergaderingen voor en zorgden ze voor de redactie van het dossier. Hiervoor werd er vergaderd op 21/6, 24/7, 1/8, 31/8, 17/9, 4/10, 19/10, 22/10, 5/11, 28/11, 10/12, 21/12/07, 7/1, 11/1, 16/1 en 22/1/08.

2.2. Schriftelijke bevraging erfgoedactoren in de regio

Ter voorbereiding maakte Erfgoedcel Ieper eind augustus een vragenlijst (zie bijlage H) op die verspreid werd onder alle **65 organisaties** uit de regio die een of andere vorm van erfgoedwerking als core business hebben. In 13 vragenreeksen werden zij bevraged over de **verschillende aspecten van hun werking**. Verder vroegen we een SWOT van hun organisatie, hun mening over uniek, typerend en regiospecifiek erfgoed alsook suggesties voor projecten.

45 organisaties stuurden de vragenlijst al dan niet gedetailleerd ingevuld terug. Een vrijwilliger voerde de gegevens in een Access-databank in. De resultaten van de bevraging zijn meegenomen in het beleidsplanningsproces en zullen ook de **komende jaren nog hun nut bewijzen**.

Voor Erfgoedcel Ieper was het vaak de eerste kennismaking met bepaalde actoren uit de buurgemeenten. Ook de verschillende cultuurbeleidscoördinatoren konden enkel spreken voor hun eigen gemeente. Een **grondigere doorlichting van het veld** – met een regionale blik – is dan ook gepland binnen de werking van de Cultureel-erfgoedcel van CO₇.

2.3. Stakeholdersvergaderingen

In de maand oktober werden **zeven stakeholdersvergaderingen** georganiseerd: zes rond specifieke thema's² en één om de verontschuldigten een tweede kans te bieden. Elke erfgoedactor uit de regio werd minstens eenmaal uitgenodigd. Verder werd er voor de samenstelling gekeken naar een mix van professionelen en vrijwilligers, van lokaal en bovenlokaal actieve organisaties, van zuivere erfgoedactoren en aangrenzende sectoren. Ook de vertegenwoordiging van de verschillende gemeenten was een aandachtspunt. Van de 177 vertegenwoordigers die werden uitgenodigd, namen er 73 effectief deel aan een vergadering.

Op elke vergadering werd een **SWOT** gemaakt van hun deel van het erfgoedveld. Aan de hand van stellingen (o.a. op basis van de analyse van de hierboven vermelde vragenlijst) die hen op voorhand bezorgd werden, konden de vertegenwoordigers meedenken over het erfgoed(verhaal) van de Zuidelijke Westhoek, toekomstige initiatieven en de rol van het convenant en de Cultureel-erfgoedcel.

De verslagen van deze vergaderingen werden bezorgd aan de Stuurgroep Aanvraag Cultureel-erfgoedconvenant CO₇.

2.4. Stuurgroep Aanvraag Cultureel-erfgoedconvenant CO₇

Op 27 augustus 2007 keurde de Raad van Bestuur van CO₇ de samenstelling goed van de Stuurgroep die voor de opmaak van de intentienota als **klankbord** zou fungeren. Naast vier leden van de Raad van Bestuur en vier van het Voorbereidend Comité zetelden in deze groep ook vertegenwoordigers van de erfgoedsector (cultureel en onroerend, professioneel en niet-professioneel, lokaal en bovenlokaal, uit de verschillende gemeenten en daarbuiten) en vertegenwoordigers van aangrenzende sectoren (zie bijlage F).

De Stuurgroep werd gevraagd een SWOT te maken van het regionale cultureel-erfgoedveld, mee te denken over de missie, rol en positionering van de Cultureel-erfgoedcel, de visie en doelstellingen van het convenant en het lokaal en regionaal cultureel-erfgoedbeleid. Er werd vergaderd op 20/09, 22/10, 5/11, 28/11, 21/12/07 en 11/01/08.

Om de dynamiek en continuïteit van het geleverde denkproces te verzekeren zal voor de **samenstelling van de Stuurgroep Cultureel-erfgoedconvenant** die de Raad van Bestuur van CO₇ zal adviseren voor wat betreft haar cultureel-erfgoedbeleid, in de eerste plaats worden gekeken naar de mensen die de opmaak van de intentienota mee begeleid hebben.

2.5. De Raad van Bestuur van CO₇

Om het politiek draagvlak van de intentienota en het convenant te verzekeren hadden vier schepenen van cultuur (van de gemeenten Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle en Poperinge) zitting in de **Stuurgroep** Cultureel-erfgoedconvenant CO₇. Ze volgden het proces nauw op en namen samen met de overige Stuurgroepleden belangrijke **beslissingen over belangrijke onderdelen van de intentienota** (visie, doelstellingen...).

2 De thema's zijn: roerend archivalisch erfgoed en documentaire collecties, roerend museaal erfgoed, immaterieel erfgoed / volkscultuur, behoud en Beheer / onderzoek (de zogenaamde 'interne' werking), publiekswerking / educatie / ontsluiting ('externe' werking) en particuliere collecties.

De schepenen van de overige gemeenten werden op elke vergadering van de Raad van Bestuur **gebrieft** over het proces, de verschillende pistes die voorlagen en de keuzes die binnen de Stuurgroep gemaakt werden. De voltallige Raad van Bestuur (stemgerechtigde en niet-stemgerechtigde leden) kreeg telkens de kans zich te informeren en te reageren. Er werd vergaderd op 27/08, 2/10, 13/11, 11/12/07, 11/01 (in aanwezigheid van de Stuurgroep) en 29/01/08.

2.6. Het Voorbereidend Comité van CO₇ en het lokaal cultuurbeleid

Alle cultuurbeleidscoördinatoren **droegen hun steentje bij aan de realisatie van de intentienota** (opvolging van de vragenlijsten, de beschrijving van de actoren in hun gemeente, aanlevering van informatie zoals cultuurbeleidsplannen en gegevens i.v.m. het lokaal ondersteuningsbeleid...).

Vier cultuurbeleidscoördinatoren (van de gemeenten Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle en Mesen) hadden zitting in de **Stuurgroep** Cultureel-erfgoedconvenant CO₇. Zij volgden het proces van nabij.

De cultuurbeleidscoördinatoren van de overige gemeenten werden op elke vergadering van het **Voorbereidend Comité** op de hoogte gebracht. Ze kregen telkens de kans zich te informeren en te reageren. Op die manier verzekerden ze ook dat het beleid zoals dit in de intentienota geformuleerd werd, aanvullend en in overeenstemming is met het lokaal cultuur- en cultureel-erfgoedbeleid. Er werd vergaderd op 30/08, 14/09, 12/10, 9/11, 14/12, 14/01 en 17/01 en 28/01/08.

2.7. Overleg met de provincie West-Vlaanderen

De provincie doet steeds vaker een beroep op de expertise en de medewerking van de erfgoedcellen (bijvoorbeeld voor de organisatie van een studiedag over culturele diversiteit). Ook bij bepaalde projecten van Erfgoedcel Ieper kwam de provincie soms in beeld (bijvoorbeeld Geheugen van Ieper of Verfoegd) omdat bepaalde initiatieven de bevoegdheden en mogelijkheden van een lokale erfgoedcel overstegen. Met de uitbreiding tot een regionaal cultureel-erfgoedconvenant is **overleg en afstemming nog meer aangewezen**. Dit komt onder meer door de actieve gebiedswerking in de regio en de werking van Regionaal Landschap Westvlaamse Heuvels, dat initiatieven ontwikkelt die ook betrekking hebben op cultureel (vooral immaterieel) erfgoed.

Om die reden werden zowel de coördinator van Regionaal Landschap Westvlaamse Heuvels (Dirk Cuvelier) als de provinciale gebiedswerker voor cultuur (Katrien Hindryckx) uitgenodigd toe te treden tot de Stuurgroep. Deze laatste maakt bovendien ook deel uit van het Voorbereidend Comité van CO₇. Op die manier verzekerden ze dat het beleid zoals dit in de intentienota geformuleerd wordt, **aanvullend** is met het provinciaal beleid.

Behalve deze twee vertegenwoordigers werden ook andere **provinciale cultuurmedewerkers** (meer bepaald de coördinatoren van het Netwerk Oorlog en Vrede en van Westhoek Streekmuseum die aanwezig konden zijn, alsook de museumconsulent, de provinciale archivaris en bibliothecaris, die verhinderd waren) uitgenodigd op stakeholdersvergaderingen.

Ten slotte vermelden we dat de erfgoedcoördinator op 5 juli 2007 de vergadering bijwoonde van de Abele-werkgroep over een **Verhaallijn voor de Westhoek** (zie ook: VI.3.2.5).

2.8. Overleg met erfgoedcellen

In de periode waarin de intentienota vorm kreeg, vonden verschillende **vergader- en ontmoetingsmomenten** (bijvoorbeeld stuur- en werkgroepen) plaats waarbij met andere erfgoedcellen formeel en informeel overlegd werd.

Sedert eind 2006 neemt Erfgoedcel Ieper deel aan het **regioconvenantenoverleg**, ter voorbereiding van het cultureel-erfgoedconvenant van CO₇. Gezien de specificiteit van een regionaal beleid(splan) en met de komst van het nieuw Cultureel-erfgoeddecreet werd de vergaderfrequentie verhoogd. Er werd vergaderd op 24/08, 28/08, 10/09 en 16/10/07.

Via het **intranet van de erfgoedcellen** konden ook de ontwerpen van beleidsplan van de Erfgoedcellen Antwerpen, Brugge, Mechelen, Waasland en Hasselt geconsulteerd worden. Er werd ook telefonisch overlegd en informatie uitgewisseld met verschillende erfgoedcellen.

Op 25 september 2007 vond het zesmaandelijke **Brusseloverleg** plaats, waarbij de samenwerking en uitwisseling tussen de erfgoedcellen werd besproken. Voor de volgende beleidsperiode worden de zesmaandelijke algemene overlegmomenten behouden, maar er wordt ook ingezet op het organiseren van meer expertisedagen rond bepaalde thematieken.

Op 15 oktober 2007 vond tussen de drie **erfgoedcellen van West-Vlaanderen** (Brugge, Ieper en Kortrijk) een eerste overleg plaats. Elke cel schetste aan de hand van het voorlopige beleidsplan de prioriteiten voor de volgende beleidsperiode. Op basis hiervan werd overeengekomen om elkaar in twee overlegmomenten per jaar op de hoogte te houden van elkaars werking. Ook toekomstige samenwerkingsmogelijkheden (bv. digitaliseringsprojecten en educatie) werden afgetoetst. Ook wat betreft de uitbouw van regionale erfgoeddepots zullen de West-Vlaamse erfgoedcellen gezamenlijk optreden als intermediair naar het erfgoedveld.

De afgelopen maanden werd advies gevraagd aan de steunpunten **CBV, VCV en later FARO**.

2.9. Afstemming met andere beleidsplannen

Tijdens de opmaak van deze intentienota werden de zes cultuurbeleidsplannen doorgenomen, alsook andere beschikbare beleidsdocumenten uit de regio (bijvoorbeeld het leefbaarheidsonderzoek in de Westhoek, de beleidsnota van Oorlog en Vrede in de Westhoek, het Archeologisch Beheersplan 2007, ...). Er werd daarbij gezocht naar mogelijke samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke aandachtspunten.

3. OPMAAK VAN HET CULTUREEL-ERFGOEDBELEIDSPLAN 2009-2014 van CO₇

Hierboven werd een overzicht en een beschrijving gegeven van de verschillende **inspraak-, advies- en overleginitiatieven** die genomen werden om tot deze intentienota te komen. Dit proces is nog niet afgesloten. Mits goedkeuring van deze nota door – en het afsluiten van een regionaal cultureel-erfgoedconvenant met – de Vlaamse Gemeenschap zal CO₇ de doelstellingen en acties uit dit document concretiseren in een Cultureel-erfgoedbeleidsplan 2009-2014.

Hiertoe zullen CO₇ en de Cultureel-erfgoedcel (Ieper/CO₇) in de loop van 2008 en 2009 een **'tour d'horizon'** maken. Eerder dan stakeholders bij zich uit te nodigen zullen ze zélf naar de

lokale besturen en de erfgoedactoren in de regio toestappen om er de intentienota uitgebreid voor te stellen. Dit wordt geen louter informerend initiatief, integendeel.

Want met dit document krijgen de erfgoedactoren een **kader aangereikt** waarbinnen hen gevraagd zal worden mee te denken over mogelijke projecten en daar vanuit hun organisatie suggesties en samenwerkingsvoorstellen over te formuleren. In overleg met CO₇ en de Cultureel-erfgoedcel, en na advies van de Stuurgroep Cultureel-erfgoedconvenant, zullen uit al deze voorstellen concrete samenwerkingsprojecten gedestilleerd worden die de komende jaren met steun van het cultureel-erfgoedconvenant uitgevoerd kunnen worden.

Door deze **tweede inspraak- en onderhandelingsronde** te organiseren wil de projectvereniging vermijden dat de nota – hoewel die tot stand kwam op basis van input uit de brede erfgoedsector – gepercipieerd wordt als een opgelegd initiatief ‘van bovenaf’. Een dergelijke perceptie strookt niet met de filosofie van CO₇ als steunpunt voor cultuur en druipt in tegen haar cultureel-erfgoedbeleid, dat de cultureel-erfgoedsector net wenst te ondersteunen en te versterken.

Kortom: CO₇ en haar Cultureel-erfgoedcel zullen de komende maanden **investeren in de uitbreiding van het draagvlak**, zodat de initiatieven van het convenant effectief tegemoet zullen komen aan de noden van de sector en de opgestarte projecten voldoende zullen worden gedragen door de cultureel-erfgoedactoren zelf.

XV. OVERZICHT BIJLAGEN

A. **Intentieverklaring** door de intergemeentelijke projectvereniging CO₇ voor het afsluiten van een cultureel-erfgoedconvenant met de Vlaamse Gemeenschap

B. **Regionaal Cultuurbeleidsplan** Zuidelijke Westhoek 2008-2013 van CO₇

C. De **statuten** van de intergemeentelijke projectvereniging CO₇

D. Het **huishoudelijk reglement** van de intergemeentelijke projectvereniging CO₇

E. De samenstelling van de **Raad van Bestuur** van CO₇

F. De samenstelling van de **Stuurgroep** Aanvraag Cultureel-erfgoedconvenant CO₇

G. **Princiepbeslissing** van de stad Ieper m.b.t. mogelijkheid tot detachering van personeel

H. **Vragenlijst** ter voorbereiding van een regionaal erfgoedconvenant met CO₇

I. **Actorfiches**

J. Overzicht van de **beschermden monumenten, gezichten en landschappen** in de CO₇-regio

Ter info:

- het onderdeel 'cultureel erfgoed' uit de **cultuurbeleidsplannen** werd opgenomen in de intentienota (zie: VII.3)
- het **ontwerp van begroting** voor het eerste werkingsjaar 2009 met aanduiding van de eigen inbreng werd opgenomen in de intentienota (zie: XII.3).